

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากร

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง พฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Fishing Behavior of Villagers in Yang Chum Reservoir Royal Development
Project in District of Kui Buri, Prachuap Khiri Khan Province

นามผู้วิจัย นางสาวแสงเสริม แก้วดี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมพร อิศวิลานนท์, M.A.)

กรรมการ

(อาจารย์ขรรค์ ทัด คุลยพฤษ, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิติ กันตังกุล, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชา มั่งคั่ง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Fishing Behavior of Villagers in Yang Chum Reservoir Royal Development Project in
District of Kui Buri, Prachuap Khiri Khan Province

โดย

นางสาวแสงเสริม แก้วดี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

พ.ศ. 2552

แสงเสริม แก้วดี 2552: พฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการ
ระดับบัณฑิตศึกษา ปรชานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์สมพร อิศวิลานนท์,
M.A. 118 หน้า

การศึกษาในเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านใน
พื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำ
ประมงเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงโดยตรงต้องการ โดยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์
ผู้ทำประมงที่ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาพบว่า ผู้ทำประมงมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกับราษฎรทั่วไปใน
ชุมชน เช่น มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีภูมิปัญญาถ่ายทอดมาจากคนอื่น ทำให้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการ
ถือครองที่ดิน ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย
ในครอบครัวทำให้มีหนี้สิน เป็นต้น ด้านพฤติกรรมการทำประมง ผู้ทำประมงจะนิยมทำประมง
ด้วยเครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียว โดยเฉพาะขายเป็นเครื่องมือประมงที่พบมากที่สุด สัตว์น้ำที่
จับได้ส่วนใหญ่เป็นปลานิล การจัดการผลผลิตผู้ทำประมงจะขายเป็นปลาสดให้กับผู้รวบรวมที่มา
รับซื้อ ส่วนที่เหลือจะนำมาบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้ด้านความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรประมง
ผู้ทำประมงมีระดับความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับความรู้มาก

รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงเห็นด้วยในการนำมาใช้จัดการทรัพยากร
ประมงในพื้นที่ คือ การร่วมจัดการทรัพยากรประมงระหว่างภาครัฐและชุมชน ซึ่งมีระดับความ
คิดเห็นอยู่ในระดับสูง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการ
ทรัพยากรประมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำประมง และระดับความรู้
ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง

Sangserm Kaewdee 2009: Fishing Behavior of Villagers in Yang Chum Reservoir
Royal Development Project in District of Kui Buri, Prachuap Khiri Khan Province.
Master of Science (Resource Management), Major Field: Resource Management,
Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Associate Professor Somporn
Isvilanonda, M.A. 118 pages.

This study has objectives to explain fishing behavior of villagers in Yang Chum Reservoir Royal Development Project and to study fishing management model based on the needs of fishermen whom used fishery resources directly. Interviewing data was collected from fishermen who fishing in Yang Chum Reservoir Royal Development Project in district of Kui Buri, Prachuap Khiri Khan Province.

The result found that social and economic status of fishermen was similar to people in community such as low educated, migrated from other areas, without land tenure holding, agriculture occupation mainly, income receipts less than income payment, having household debt, etc. Their fishing behavior was based on fishing net, Nile tilapia was a major species caught. Fish production utilization was first sell in fresh to fish collected market and the less was consumed in families. Knowledge and understanding on fishery resources management of fishermen was in high.

Co-management on fishery resources between government and community was accepted in high level as a fishing management model. Factors relating to an opinion on fishery resources co-management model, fishing skill and level of knowledge and understanding on fishery resources management, were significant.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

/ /

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์สมพร อิศวิลานนท์ ประธานกรรมการ ที่ท่านได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ แก่ผู้ศึกษา และให้ความกรุณาในการอ่าน ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนถามถึงทุกครั้งที่คุณศึกษาหาหน้าไปนาน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง และในโอกาสที่ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรัณ ทัด ดุลยพฤกษ์ กรรมการวิชาเอก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติ กันตังกุล กรรมการวิชาการ ที่ท่านมีส่วนสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรประมง และช่วยเติมในรายละเอียดทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปไม่ได้หากขาดพี่ๆ ผู้ทำประมงทุกคนที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาและเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาได้สอบถามและสัมภาษณ์ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณพี่ๆ ทุกท่านค่ะ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณทุกโอกาสที่เกิดขึ้นและผลักดันให้ผู้ศึกษามีโอกาสได้รับสิ่งดีๆ โดยเฉพาะการได้เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ผู้ศึกษาขอขอบคุณ คือ ดร.วิชาญ อิงศรีสว่าง และดร.ถาวร ทันใจ ที่ได้เปิดโอกาสและให้การสนับสนุน ตลอดจนให้คำปรึกษาทั้งด้านการงาน การเรียน และเรื่องส่วนตัว ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงานและการศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้ขอขอบคุณ ผอ.สุภวัฑฒ์ โกมลมาลย์ และพี่ๆ สฟศ. ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ถามถึง และห่วงใยตลอดเวลา และที่ขาดไม่ได้คือใจเพื่อนๆ กจท. ทุกคน ซึ่งทุกคนล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ทั้งสิ้น

ท้ายที่สุดและไม่มีทางลืม คุณพ่อ คุณแม่ น้องบ๊ิก ทุกคนในครอบครัว และนายตุลย์ ที่คอยห่วงใย เป็นกำลังใจ และช่วยเหลือสนับสนุนในทุกด้าน ทำให้ผู้ศึกษามีกำลังใจและเกิดความตั้งใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งได้รับความสำเร็จในครั้งนี้ ขอขอบคุณมากๆ ค่ะ ทั้งนี้ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

แสงเสริม แก้วดี

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง	6
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น	18
พื้นที่ที่ทำการศึกษา	22
ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
สมมติฐาน	34
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	34
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	36
การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	42
ข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง	42
ข้อมูลลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง	56
ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง	78
ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรของผู้ทำประมง	83
การทดสอบสมมติฐาน	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	97
สรุปผลการศึกษา	97
ข้อเสนอแนะ	100
 เอกสารและสิ่งอ้างอิง	 103
 ภาคผนวก	 108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้ทำประมงที่ทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามหมู่บ้าน พ.ศ. 2550	40
2	จำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศของผู้ทำประมง	43
3	จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุของผู้ทำประมง	43
4	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ทำประมง	44
5	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการนับถือศาสนาของผู้ทำประมง	45
6	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพสมรสของผู้ทำประมง	45
7	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพบุคคลของผู้ทำประมง	46
8	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้ทำประมง	46
9	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ทำประมง	47
10	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการถือครองที่ดินของผู้ทำประมง	48
11	จำนวนและร้อยละจำแนกตามภูมิลำเนาของผู้ทำประมง	48
12	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาของผู้ทำประมง	49

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพหลักของผู้ทำประมง	50
14	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพรองของผู้ทำประมง	51
15	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพรองของผู้ทำประมง	51
16	จำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนของผู้ทำประมง	52
17	จำนวนและร้อยละจำแนกตามภาวะทางการเงินของผู้ทำประมง	53
18	จำนวนและร้อยละจำแนกตามภาวะหนี้สินของผู้ทำประมง	53
19	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนหนี้สินของผู้ทำประมง	54
20	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสาเหตุการกู้เงินของผู้ทำประมง	54
21	จำนวนและร้อยละจำแนกตามแหล่งสินเชื่อของผู้ทำประมง	55
22	จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง	55
23	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง	56
24	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประสบการณ์ทำประมงของผู้ทำประมง	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมง	57
26	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำการประมงของผู้ทำประมง	58
27	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการออกทำการประมงในแต่ละครั้งของผู้ทำประมง	58
28	จำนวนและร้อยละจำแนกตามชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	60
29	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนและขนาดชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงของผู้ทำประมง	60
30	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงของผู้ทำประมง	62
31	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการใช้เรือในการทำประมงของผู้ทำประมง	63
32	จำนวนและร้อยละจำแนกตามขนาดความยาวเรือของผู้ทำประมง	63
33	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทเรือของผู้ทำประมง	64
34	จำนวนและร้อยละจำแนกตามขนาดเครื่องยนต์เรือของผู้ทำประมง	64
35	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาทำการประมงในรอบปีของผู้ทำประมง	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
36	จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ของผู้ทำประมง	66
37	จำนวนและร้อยละจำแนกตามชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ของผู้ทำประมง	66
38	จำนวนและร้อยละจำแนกตามปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ต่อรายของผู้ทำประมง	68
39	จำนวนและร้อยละจำแนกตามปริมาณสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่จับได้ของผู้ทำประมง	69
40	จำนวนและร้อยละจำแนกตามร้อยละการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมงของผู้ทำประมง	71
41	จำนวนและร้อยละจำแนกตามร้อยละการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายของผู้ทำประมง	71
42	จำนวนและร้อยละจำแนกตามวิธีการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมง	72
43	จำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมง	73
44	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพประมงในอนาคตของผู้ทำประมง	74
45	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดสัตว์น้ำ	75
46	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำ	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
47	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการกระทำผิดกฎหมายประมงของผู้ทำประมง	76
48	จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาในการทำประมงของผู้ทำประมง	77
49	จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทปัญหาในการทำประมงของผู้ทำประมง	77
50	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการได้รับข่าวสารของผู้ทำประมง	78
51	จำนวนและร้อยละจำแนกตามแหล่งที่มาของการได้รับข่าวสารของผู้ทำประมง	79
52	จำนวนและร้อยละจำแนกตามการตอบคำถามในแต่ละข้อความคำถามของผู้ทำประมง	80
53	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ของผู้ทำประมง	83
54	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐของผู้ทำประมง	84
55	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง	85
56	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนของผู้ทำประมง	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
57	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการ ทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง	88
58	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ ทรัพยากรประมง	90
59	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ ทรัพยากรประมง	91
60	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการ จัดการทรัพยากรประมง	92
61	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ ทรัพยากรประมง	92
62	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการ จัดการทรัพยากรประมง	93
63	ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำประมงกับความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง	94
64	ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือประมงที่ใช้กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ การจัดการทรัพยากรประมง	95
65	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง	96

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	25
2	แผนที่ภูมิประเทศแสดงตำแหน่งพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	26
3	กรอบแนวคิดในการศึกษา	35

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การประมงนับว่ามีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมงในพื้นที่น้ำจืด เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง และแหล่งน้ำต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปในภูมิภาคต่างๆ รวมพื้นที่น้ำจืดทั้งหมดประมาณ 3,583,466 ไร่ (กรมประมง, 2532) ซึ่งแหล่งน้ำจืดเหล่านี้อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรประมงนานาชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรสัตว์น้ำจำพวกปลา จึงกลายเป็นแหล่งอาหารโปรตีนราคาถูกที่คนไทยทุกระดับไม่ว่าจะมีฐานะยากดีมีจนก็สามารถหามาบริโภคได้โดยง่าย ทรัพยากรประมงจึงเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยทุกคนโดยตรงตลอดมา ปัจจุบันถือได้ว่าทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่ก่อให้เกิดแหล่งอาหารโปรตีน ก่อให้เกิดการจ้างงานและรายได้ในภาคประมงสำหรับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในชนบท เมื่อประเทศไทยได้มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ทรัพยากรประมงที่มีในแหล่งน้ำธรรมชาติได้ถูกนำขึ้นมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการบริโภคสัตว์น้ำของประชากรในประเทศ ที่มีอัตราการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี ส่งผลให้มีการทำการประมงจนเกินศักยภาพการผลิตของธรรมชาติ มีการนำทรัพยากรประมงมาใช้จนเกินขีดความสามารถในการเกิดทดแทนได้ ประกอบกับปัจจุบันแหล่งน้ำท่วมถึงในประเทศไทยซึ่งเป็นแหล่งวางไข่และแหล่งหากินของสัตว์น้ำธรรมชาติมีน้อยลง เนื่องจากที่ราบลุ่มที่เป็นแหล่งน้ำดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ มากขึ้น ทำให้ทรัพยากรประมงนั้นมีแนวโน้มลดลง

การประมงเป็นหนึ่งในพระราชกรณียกิจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสนพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง ด้วยทรงตระหนักว่า ปลาน้ำจืดเป็นอาหารหลักของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่นับวันจำนวนปลาที่มีอยู่ตามธรรมชาติจะร่อยหรอลงไปไม่สมดุลกับจำนวนผู้บริโภค (กรมประมง, 2549) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานพระราชดำริสเกื้อคณะกรรมการบริหารและคณะเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2527 (กรมประมง, 2549) ความว่า “...ทรัพยากรด้านประมงจะต้องจัดระเบียบความสำคัญ ไม่ได้อยู่ที่ว่า

ปล่อยพันธุ์ปลาให้ดีหรือเลี้ยงปลาให้เติบโตดี สำคัญที่ว่าตามธรรมชาติเราปล่อยปลาลงไปแล้วมันจะผสมพันธุ์หรือไม่ผสมพันธุ์ก็แล้วแต่ แต่วามันก็เติบโตตามธรรมชาติใช้การได้ ปัญหาอยู่ที่ในด้านบริหารการจับปลา ไม่ใช่ในการเลี้ยงปลา ในด้านการเลี้ยงปลาสถานีประมงต่างๆ ก็ทำแล้วแต่ที่จะต้องทำคือ บริหารเกี่ยวกับการจับปลาให้ประชาชนได้ประโยชน์จริงๆ... ..ควรจะศึกษาวางระเบียบบริหารเกี่ยวกับการจับปลาในอ่างเก็บน้ำ รวมทั้งเทคนิคควบคุมการจับปลาด้วย ถ้าสามารถศึกษาและทำให้การจับปลาบริเวณนี้เป็นระเบียบเรียบร้อยได้ โดยไม่แย่งกันเอาเปรียบกัน ไม่ทำลายพันธุ์ปลา ปลาก็ไม่สูญพันธุ์ สามารถจับปลาได้ตลอดไป ก็จะเป็นทางที่เหมาะสมและจะได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับอ่างเก็บน้ำแห่งอื่นๆ ต่อไป...”

จากพระราชดำรัสข้างต้น ทำให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและตระหนักในการจัดการทรัพยากรประมงไปพร้อมๆ กับการพัฒนาโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำขนาดใหญ่ซึ่งส่วนใหญ่ จะมุ่งเน้นในการพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรมและพลังงาน ทำให้แหล่งน้ำต่างๆ ได้กลายเป็นแหล่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรประมงน้ำจืดที่สำคัญยิ่ง สามารถนำผลผลิตด้านการประมงมาใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีพแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่แหล่งน้ำนั้น และพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างยั่งยืน แต่จากสถิติปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ปี 2539 เท่ากับ 208,400 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,995.4 ล้านบาท โดยปริมาณการจับสัตว์น้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงเกือบทุกปี จนถึงปี พ.ศ.2548 มีปริมาณการจับเท่ากับ 198,800 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,852.8 ล้านบาท (กรมประมง, 2550) จะเห็นได้ว่ามูลค่าสัตว์น้ำเพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ปริมาณลดลง แสดงว่าปริมาณสัตว์น้ำยังเป็นที่ต้องการและไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในประเทศ จากสถานการณ์ข้างต้นเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรประมงและดักดวงทรัพยากรอย่างขาดความรับผิดชอบ มาตรการต่างๆ ของทางราชการ ไม่ได้ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตาม มีความพยายามที่จะละเมิดกฎระเบียบเพื่อผลประโยชน์อย่างไม่จบสิ้น เมื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าวพบว่า เกิดจากชาวประมงไม่รู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดการทรัพยากรประมง ขาดความรู้ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติ ในการบริหารและจัดการทรัพยากรประมง ขาดจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมของชาวประมงบางกลุ่ม ขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรประมง ตลอดจนขาดการควบคุมที่รัดกุมและเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรให้ถูกต้องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ปัญหาดังกล่าวนี้นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยธรรมชาติของทรัพยากรประมงนับเป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดขึ้นใหม่ทดแทนส่วนที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือสามารถฟื้นตัวได้ แต่หากมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงอย่างไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรลง

อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2516 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2523 เป็นเขื่อนดินขนาดความจุ 32 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มปริมาณการเก็บกักน้ำ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้ป่ากุยบุรี และส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยได้ดำเนินงานแล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2548 โดยสามารถเก็บกักน้ำได้เพิ่มขึ้นเป็น 41.10 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น 20,300 ไร่ ซึ่งสามารถอำนวยประโยชน์เป็นแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อช่วยเหลือพื้นที่ทำการเพาะปลูก และสำหรับการอุปโภคบริโภคได้ตลอดปี สร้างความชุ่มชื้นบริเวณป่าโดยรอบ ช่วยบรรเทาอุทกภัยที่เกิดขึ้นกับลุ่มน้ำกุยบุรี ช่วยผลักดันน้ำเค็มในคลองกุยบุรีในช่วงฤดูแล้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ทำการประมงของประชาชน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการจับสัตว์น้ำออกไปใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อบริโภคในครัวเรือนหรือจำหน่ายเพื่อนำรายได้สู่ครอบครัว ปัจจุบันอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นเสมือนแหล่งอาหารโปรตีนประเภทสัตว์น้ำจืดที่สำคัญแก่ประชาชนในเขตพื้นที่รับประโยชน์ จำนวน 1,604 ครัวเรือน 5,937 คน และเขตพื้นที่ใกล้เคียง โดยหน่วยงานภาครัฐยังไม่มีแนวทางการจัดการทรัพยากรประมงเฉพาะพื้นที่ที่ชัดเจน หากยังคงปล่อยให้ทำการประมงโดยไม่มีมาตรการในการควบคุมดูแล อาจก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรประมงในอนาคตเสื่อมโทรมลง

การจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถือเป็นแนวทางหลักที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้เบาบางลงได้หรืออาจเป็นแนวทางที่ช่วยป้องกันมิให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วของทรัพยากรประมงในอนาคต โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างให้ผู้ทำประมงที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงเหล่านั้น ตระหนักถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของทรัพยากรประมง ซึ่งการจัดการทรัพยากรประมงดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมสามารถตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของชุมชน ตามวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิม และความต้องการของชาวบ้านผู้ทำประมงในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์โดยตรงจากทรัพยากรประมงในพื้นที่ ให้เกิดความรู้สึกหวงแหน และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในทรัพยากรประมงเหล่านั้น ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรประมงเป็นไปด้วยความราบรื่นได้รับความร่วมมือจากผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านและประชาชนมากกว่าการที่หน่วยงานภาครัฐจะเป็นผู้วางแผนและกำหนดมาตรการในการจัดการทรัพยากรประมง โดยไม่สอบถามความคิดเห็นและ

ความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ ซึ่งมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้อาจไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวิถีชีวิตในการดำรงชีพของประชาชน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรประมงของภาครัฐจะดำเนินการโดยใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และชีววิทยาเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง ดังนั้นการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวบ้านผู้ทำประมง ลักษณะและพฤติกรรมการทำประมงในปัจจุบัน รวมถึงความคิดเห็นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะให้ประโยชน์ในด้านองค์ความรู้ที่จะได้รับ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการหาวิธีการจัดการทรัพยากรประมงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นฐานทางสังคมที่เป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สามารถดำรงทรัพยากรประมงที่มีอยู่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและให้ผู้ที่ทำประมงสามารถประกอบอาชีพประมงอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา จะศึกษาข้อมูลจากชาวบ้านผู้ทำประมง ที่ทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ชาวบ้านผู้ทำประมงที่อาศัยในพื้นที่ บ้านหาดขาม หมู่ที่ 3 บ้านยางชุม หมู่ที่ 5 บ้านยางชุมเหนือ หมู่ที่ 6 บ้านรวมไทย หมู่ที่ 7 และบ้านพุดอน หมู่ที่ 8 ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทำประมงและใช้ข้อมูลการประมงในช่วงปี พ.ศ.2550 ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ ชาวบ้าน หมายถึง ผู้ทำประมง (ผู้ประกอบกิจกรรมในการจับสัตว์น้ำซึ่งเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ และไม่เป็นของบุคคลหนึ่งบุคคลใดด้วยเครื่องมือทำการประมง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บริโภค หรือขาย หรือนำมาแปรรูป ไม่รวม การจับเพื่อการแข่งขัน การทดลอง การกีฬา หรือการพักผ่อนหย่อนใจ) ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามข้อมูลของหน่วยป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กรมประมง ปีพ.ศ.2550

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของผู้ทำประมง ลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง ตลอดจนทราบความคิดเห็นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรประมง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับชุมชนทำให้ผู้ทำประมงมีความสนใจในการประกอบอาชีพประมงอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังใช้เป็นแบบอย่างในการจัดการพื้นที่อ่างเก็บน้ำอื่นๆ ได้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ทำการศึกษาตรวจเอกสาร ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวางกรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ (1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง (2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น (3) พื้นที่ทำการศึกษ (4) ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (5) สมมติฐาน และ (6) กรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งจะได้นำเสนอในบทนี้

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง

1. ทรัพยากรประมง

ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญ และเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อชุมชน เช่น แหล่งน้ำขนาดใหญ่หรืออ่างเก็บน้ำ แม่น้ำสายหลัก ทำนบปลา สระน้ำ ห้วย และหนองบึงต่างๆ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรประมงอันมีค่าก่อให้เกิดแหล่งอาหารประเภทโปรตีนที่มีราคาถูก ก่อให้เกิดการจ้างงาน และรายได้ในภาคประมงสำหรับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนในชนบท ซึ่งตามพระราชบัญญัติการประมง 2490 ได้ให้ความหมายทรัพยากรสัตว์น้ำไว้ว่า สัตว์น้ำ หมายถึง ปลา เต่า กระ กุ้ง ปู แมงดา สัตว์น้ำจำพวกเปลือกคลาน รวมทั้งไข่ของสัตว์น้ำเหล่านี้ทุกชนิด สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์น้ำจำพวกหอยรวมทั้งเปลือกหอยและมุก สัตว์น้ำจำพวกปลิงทะเล จำพวกฟองน้ำ และจำพวกสาหร่ายทะเล หมายถึงตลอดถึงสัตว์อื่นที่อาศัยอยู่ในน้ำและพันธุ์ไม้อื่นๆ ตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีการะบุไว้ (กรมประมง, 2506)

ทรัพยากรประมงจัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ หากจัดแบ่งประเภทของทรัพยากรธรรมชาติตามสภาพการคงอยู่ (existence) แล้ว ทรัพยากรประมงจัดเป็นทรัพยากรประเภทที่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ (renewable resources) หมายถึงทรัพยากรประเภทที่เมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้วสามารถมีการผลิตซ้ำขึ้นมาได้อีก ภายในระยะเวลา

ที่ไม่มากนัก หากมีการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดี ทรัพยากรประมงก็จะคงอยู่ตลอดไป ในขณะที่หากจัดแบ่งประเภทของทรัพยากรธรรมชาติตามการใช้ประโยชน์ (usage) ทรัพยากรประมงจัดเป็นทรัพยากรประเภทที่ใช้ประโยชน์แล้วทดแทนได้หรือรักษาให้คงอยู่ได้ (replaceable or maintainable resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์แล้วสามารถที่จะทดแทนกันหรือรักษาไว้ให้คงที่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดีของมนุษย์เข้าช่วย โดย ชันวาลิตต์สงวน (2547) กล่าวว่า ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถสร้างเสริมขึ้นมาใหม่ได้เองตลอดเวลาตามธรรมชาติ หากมีการใช้ประโยชน์ในอัตราที่เหมาะสมไม่มาก หรือไม่น้อยเกินไปแล้ว ทรัพยากรประมงสามารถที่จะมีความยั่งยืนตลอดไป เพราะทรัพยากรประเภทนี้สามารถที่จะสร้างเสริมขึ้นมาใหม่ได้ตลอดเวลา ตามลักษณะวงจรชีวิตของสัตว์น้ำที่มีอยู่ และเป็นวงจรที่ใช้ระยะเวลาสั้นมากอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เชิดศักดิ์ วงษ์กมลชุนห์ (2549) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนส่วนที่ถูกใช้ไปได้โดยถูกต้อง ใช้เวลาและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต การเพิ่มจำนวนของประชากร และการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยจะต้องทำการประมงในระดับที่พอดีกับระดับศักยภาพผลิต

ในขณะที่ทรัพยากรประมงโดยทั่วไปในแหล่งน้ำธรรมชาติมีลักษณะเป็นทรัพยากรสาธารณะสมบัติ (common property resources) ทรัพยากรประเภทนี้เป็นของทุกคนในสังคม เป็นทรัพยากรที่ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างเสรี (open access) โดยที่บุคคลอื่นไม่มีสิทธิมาห้ามปราม เนื่องจากไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แน่ชัด ใครมาก่อนก็สามารถเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้ก่อน เพราะแต่ละคนในสังคมต่างมุ่งแต่ผลประโยชน์สูงสุดของตนเป็นสำคัญ ชาวประมงจึงมุ่งจับสัตว์น้ำให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ชาวประมงจับสัตว์น้ำมากขึ้นหรือมีชาวประมงมากขึ้น จะมีผลทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำต่อหนึ่งหน่วยการลงแรงทำการประมง (catch per unit of fishing effort) ของชาวประมงคนอื่นๆ ลดลง เนื่องจากทรัพยากรประมงมีจำกัดอยู่จำนวนหนึ่งเท่านั้น (กังวาลย์ จันทโรชิต, 2541) จากลักษณะดังกล่าวเป็นสาเหตุให้มีการทำการประมงมากเกินไป หรือมากกว่ากำลังผลิตของธรรมชาติที่สามารถผลิตได้ (over fishing) อันนำไปสู่การเสื่อมโทรมและลดลงของทรัพยากรประมง ซึ่งโดยทั่วไปในการทำการประมงนั้นหากจำนวนสัตว์น้ำที่จับมามีจำนวนน้อยกว่าจำนวนสัตว์น้ำที่เติบโตตามธรรมชาติจะส่งผลให้สัตว์น้ำมีโอกาสขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกันหากจำนวนสัตว์น้ำที่จับมีจำนวนมากกว่าจำนวนของสัตว์น้ำที่เจริญเติบโตขึ้นตามธรรมชาติสัตว์น้ำก็จะลดจำนวนลง ซึ่ง ไกรสร คือประโคน (2528) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรประมงน้ำจืด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการจัดการ ดังนี้

1. แหล่งประมงน้ำจืดมีอยู่จำกัด และมีการนำเอาทรัพยากรน้ำจืดมาใช้อย่างกว้างขวาง ทำให้สัตว์น้ำอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและให้ผลผลิตต่ำ
2. แหล่งน้ำเสื่อมโทรมดินเงินและสิ้นสภาพ ทั้งด้วยวิวัฒนาการตามธรรมชาติ และที่ถูกราษฎรบุกรุกเข้าครอบครอง เพื่อประกอบอาชีพการเกษตรและที่อยู่อาศัย
3. เกิดสภาวะของสิ่งแวดล้อมของสัตว์น้ำเป็นพิษ ทั้งเกิดจากสิ่งปฏิกูลจากแหล่งชุมชนจากพื้นที่เกษตรกรรม และจากโรงงานอุตสาหกรรม
4. มีวิธีการประมงด้วยวิธีที่ผิดกฎหมาย เช่น การใช้ระเบิด ยาเบื่อ และไฟฟ้าช็อต ตลอดจนมีการทำการประมงในฤดูวางไข่ และในแหล่งวางไข่ รวมทั้งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน ด้วยเครื่องมือจับสัตว์น้ำ และวิธีการนอกเหนือที่อนุญาตไว้ในพระราชบัญญัติการประมง

ดังนั้นการที่ทรัพยากรประมงมีลักษณะเป็นทรัพยากรสินร่วมไม่มีความชัดเจนในสิทธิความเป็นเจ้าของครอบครองทรัพยากรสิน ผู้ที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรก่อนจะนำไปสู่ประเด็นปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง โดยการเร่งจับสัตว์น้ำให้ได้มากที่สุด ทำให้การใช้ทรัพยากรประมงขาดประสิทธิภาพ และแม้ว่าทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์แล้วสามารถที่เกิดทดแทนได้ แต่หากใช้อย่างไม่รู้คุณค่าทรัพยากรเหล่านี้ก็จะหมดไป ไม่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ทัน การจัดการทรัพยากรประมงจึงอยู่ที่การควบคุมการใช้ประโยชน์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสมดุลธรรมชาติ เพื่อทรัพยากรประมงจะสามารถขยายพันธุ์คงอยู่ตลอดไป ดังนั้นการวางแผนการจัดการทรัพยากรประมงอย่างถูกหลักวิชาการ ตลอดจนการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จึงเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันรับผิดชอบ

2. การจัดการทรัพยากรประมง

จากการที่ทรัพยากรประมงมีลักษณะเป็นทรัพยากรสาธารณะสมบัติ ประกอบกับปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ทรัพยากรประมงที่มีในแหล่งน้ำธรรมชาติได้ถูกนำขึ้นมาใช้ประโยชน์มากขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคสัตว์น้ำของประชากรของประเทศที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ทรัพยากรประมงมีแนวโน้มลดลง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งเน้นการรักษาทรัพยากรประมงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดย Feeny (1994 อ้างใน ณรงค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์,

2542) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรที่เป็นสาธารณสมบัตินั้น จะต้องเป็นการจัดการเพื่อมิให้เกิดการใช้ประโยชน์มากเกินไป โดยการจัดการจะต้องสามารถแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดจากคุณลักษณะความเป็นสาธารณสมบัติได้ ประกอบด้วย 2 วิธีการ คือ การสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อควบคุมการเข้าถึงทรัพยากร เป็นวิธีการแก้ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรอย่างไม่จำกัด (the exclusion problem) และการกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมระดับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ที่อนุญาตแก่ผู้ใช้ทรัพยากร เป็นการแก้ปัญหาการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร หรือการใช้ของบุคคลหนึ่งไปลดสิ่งที่จะได้รับของบุคคลอื่น (subtractability problem) ซึ่ง ไกรสร คือประโคน (2528) ได้กล่าวว่า การจัดการประมง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นผลให้แหล่งทรัพยากรประมงคงความสมบูรณ์ และให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมง เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการประมง รวมตลอดถึงการทำนุบำรุง ปรับปรุง และรักษาทรัพยากรประมง มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เพื่อให้ได้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างเต็มที่และมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุดและถาวร โดย ธันวา จิตต์สงวน (2547) กล่าวว่า แม้ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถสร้างเสริมขึ้นมาใหม่ได้เองตลอดเวลาตามธรรมชาติ แต่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงต้องพึงระวังอยู่เสมอว่า จะไม่เป็นการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำในปริมาณที่มากเกินไป หรือที่เรียกว่า เป็นการจับสัตว์น้ำเกินขนาด (overfishing) จนกระทั่งทำให้ทรัพยากรประมงมีปริมาณลดลงเพราะไม่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ทัน ประเด็นสำคัญของการจัดการทรัพยากรประมง จึงอยู่ที่การควบคุมการใช้ประโยชน์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับสมดุลธรรมชาติ เพื่อว่าทรัพยากรประมงจะสามารถขยายพันธุ์คงอยู่ตลอดไปนอกจากนี้ Cochrane (2002 อ้างใน เชิดศักดิ์ วงษ์กมลชุนท์, 2549) ได้กล่าวว่า การจัดการประมง หมายถึง กระบวนการบูรณาการข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการรวบรวม การวิเคราะห์ การวางแผน การปรึกษาแนะนำ การตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การกำหนดรูปแบบ และการดำเนินการด้วยความพยายาม กำหนดระเบียบ กฎ กติกา ของการจัดการกิจกรรมการทำประมง เพื่อให้มีความมั่นใจว่ากำลังผลิตของทรัพยากรจะยังคงมีสืบไป และดำเนินไปควบคู่กับวัตถุประสงค์ด้านอื่นๆ ซึ่งจากความหมายดังกล่าวจะเห็นการจัดการประมงนั้น ครอบคลุมเกี่ยวโยงถึงเนื้องานหลายด้านและมีความซับซ้อนในขั้นตอน อย่างไรก็ตามพบว่ามีประเด็นในหลักการพื้นฐานที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อนำไปดำเนินการจัดการทรัพยากรประมง ดังนี้

1. ประชากรสัตว์น้ำ (population) และประชาคมสัตว์น้ำ (community) มีอยู่จำกัด และผลผลิตทางชีวภาพถูกจำกัดด้วยศักยภาพของการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการประมง

2. ผลผลิตทางชีวภาพของประชากรสัตว์น้ำชนิดหนึ่งๆ เป็นผลมาจากปัจจัยของขนาดประชากรสัตว์น้ำชนิดนั้นร่วมกับปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมของสภาพนิเวศวิทยาในแหล่งน้ำ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากการโน้มนำการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม

3. ปริมาณการบริโภคทรัพยากรสัตว์น้ำของมนุษย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปริมาณความต้องการมีมากกว่าระดับการผลิตของทรัพยากร และก็มีผลขัดแย้งกับการบำรุงรักษาเพื่อให้ทรัพยากรประมงดำรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม

4. ในสภาพการทำการประมงแบบหลายชนิดพันธุ์สัตว์น้ำ (multi-species) เป็นการยากหรือเป็นไปได้ยากมากที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ผลจับได้ในระดับสูงสุดหรือใช้ประโยชน์ผลจับได้อย่างเหมาะสมในทุกชนิดสัตว์น้ำอย่างต่อเนื่อง

5. ค่าของความไม่แน่นอน (uncertainty) ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการประมง และมีส่วนปิดบัง ซ่อนเร้นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการตัดสินใจ ในระบบที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นมากต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มความเข้มข้นของการอนุรักษ์

6. ความรู้สึกร่วมของการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในทรัพยากรของผู้ใช้ประโยชน์ในแต่ละชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องโน้มนำให้เกิดขึ้นเพื่อทำให้เกิดการทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบ และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

การจัดการทรัพยากรประมงในประเทศไทยนั้น เป็นการจัดการที่มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกันหลายประการ โดยจะต้องดำเนินตามองค์ประกอบเพื่อให้กระบวนการจัดการทรัพยากรประมงมีประสิทธิภาพ ซึ่ง สรินทร โมฬีพันธ์ (2548) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรประมง ประกอบด้วย ทรัพยากรสัตว์น้ำ (fishery resources) ถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและสภาพแวดล้อม (habitat and environment) ผู้ใช้ทรัพยากรประมง (resources users) เครื่องมือประมงและเรือประมง (fishing gears and fishing vessels) และแหล่งทำการประมง (fishing grounds) โดยเชิดศักดิ์ วงษ์กมลชุนห์ (2549) กล่าวว่า โดยทั่วไปลักษณะเป้าหมายของการจัดการประมงสามารถจัดแบ่งได้เป็น 4 ส่วนย่อย คือ การจัดการด้านชีวภาพ ด้านนิเวศวิทยา ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งทั้ง 4 ส่วนควรได้มีการจัดการทรัพยากรประมงที่เหมือนกันในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย รักษาชนิดสัตว์น้ำเป้าหมายให้สามารถคงผลผลิตได้อย่างยั่งยืน ลดผลกระทบสภาพแวดล้อมต่อสถานะทรัพยากรประมงและใช้ประโยชน์สัตว์น้ำที่ยังไม่ใช่สัตว์น้ำเป้าหมาย

รักษาระดับรายได้สูงสุดจากการทำการประมง และสร้างความมั่นคงในอาชีพและการจ้างงานจากการประมง ซึ่ง กังวาลย์ จันทรโชติ (2541) ได้กล่าวถึงมาตรการในการจัดการประมงที่ประเทศต่างานิยมใช้ ดังนี้

1. การห้ามทำการประมงในบางพื้นที่ (area closure) ในแหล่งทำการประมงที่มีข้อยืนยันทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นแหล่งวางไข่ หรือเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน หรือเป็นพื้นที่ที่ต้องการรักษาไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ รัฐจะประกาศห้ามทำการประมงในพื้นที่เหล่านั้น
2. การห้ามทำการประมงในบางฤดูกาล (seasonal closure) ในฤดูที่ปลามีไข่และระยะเวลาที่สัตว์น้ำยังมีขนาดเล็กอยู่ ชาวประมงจะถูกห้ามทำการประมงในช่วงระยะเวลานั้น โดยปกติจะมีระยะเวลาประมาณ 1-2 เดือน
3. การกำหนดขนาดของตาอวน (mesh size limit) เพื่อป้องกันมิให้มีการจับสัตว์น้ำขนาดเล็กขึ้นมาใช้ รัฐจึงได้มีการกำหนดขนาดตาอวนของเครื่องมือทำการประมงแต่ละชนิดขึ้น
4. การกำหนดปริมาณการจับ (catch quota) มาตรการนี้มักนิยมใช้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะการที่จะสามารถกำหนดปริมาณการจับได้จะต้องมีการประเมินศักยภาพการผลิตของสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพ และการตรวจสอบปริมาณการจับสัตว์น้ำของชาวประมงแต่ละรายต้องมีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ
5. การควบคุมเครื่องมือทำการประมง (fishing gear restriction) เครื่องมือทำการประมงบางประเภทมีประสิทธิภาพในการจับสูงมาก รัฐจึงต้องทำการควบคุมจำนวนเครื่องมือทำการประมงประเภทนี้ไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป
6. การควบคุมไม่ให้มีเรือประมงเพิ่ม (limiting entry) รัฐอาจจะใช้ระบบภาษีหรือระบบการออกใบอนุญาตมาใช้สำหรับป้องกันไม่ให้ชาวประมงหน้าใหม่เกิดขึ้น หรือไม่ให้ชาวประมงที่มีอยู่เดิมต่อเรือประมงเพิ่มขึ้น

การจัดการทรัพยากรประมงในแต่ละพื้นที่แหล่งน้ำโดยเฉพาะพื้นที่อ่างเก็บน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ไม่สามารถนำมาตรการการจัดการทรัพยากรประมงมาใช้ได้ในทุกพื้นที่เสมอไป สิ่งสำคัญคือต้องคำนึงถึงสภาพทั่วไปของแหล่งน้ำ ลักษณะและสภาพสิ่งแวดล้อมของอ่างเก็บน้ำ ทรัพยากรสัตว์น้ำในแหล่งน้ำนั้น ประกอบกับข้อมูลผู้ใช้ทรัพยากรประมงหรือผู้ทำประมง เช่น สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง ลักษณะพฤติกรรมการทำประมง และความต้องการของผู้ทำประมง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ให้พื้นที่อ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำจืดที่สำคัญ สามารถรักษาสภาพความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำให้ใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด โดยการทำการประมงในอ่างเก็บน้ำของประเทศไทย ได้เริ่มต้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2506 ที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล และผลผลิตของสัตว์น้ำที่จับได้จากอ่างเก็บน้ำต่างๆ จะแตกต่างกันไปในแต่ละอ่างเก็บน้ำ โดยจะมีลักษณะสัมพันธ์ใกล้ชิดกับที่ตั้ง รูปร่างลักษณะและสภาพสิ่งแวดล้อมของอ่างเก็บน้ำเป็นสำคัญ (ธีรพันธ์ ภูคาสุวรรณค์, 2523) ซึ่ง Bhukaswan (1980 อ้างใน เกสสิณีย์ แท่นนิล, 2544) ได้กล่าวว่า การจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำเพื่อวัตถุประสงค์เพิ่มผลผลิตซึ่งภาวะของผลจับปลาที่ระดับใกล้เคียงกับผลผลิตสูงสุดของอ่างเก็บน้ำ การจัดการประชากรปลา ในการเพิ่มผลผลิตเกี่ยวข้องกับ 3 เรื่อง คือ การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย แหล่งของอาหารที่มีปริมาณเพียงพอ และการควบคุมการทำประมง สอดคล้องกับ เชิดศักดิ์ วีระพัฒน์ (2539) ที่กล่าวว่า การจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำควรประกอบด้วย การปล่อยสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพ การประเมินผลทรัพยากรสัตว์น้ำที่เหมาะสม การปรับปรุงที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ การจัดการประมงบนพื้นฐานข้อมูลทางวิชาการที่ถูกต้องและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและราษฎร โดย ธีรพันธ์ ภูคาสุวรรณค์ (2530) ได้กล่าวว่า ยังมีมาตรการอื่นที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำจืด คือ

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำจืดและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางในการบริหารจัดการ ได้แก่ การทำนุบำรุง รักษา และปรับปรุงสภาวะแวดล้อมให้คงสภาพที่มีความเหมาะสม เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหลบซ่อน และแพร่พันธุ์ของสัตว์น้ำ การควบคุมและป้องกันเพื่อแก้ไขมลภาวะ การบำรุงรักษาพันธุ์สัตว์น้ำจืด และการโฆษณา เผยแพร่ อบรมและปิดประกาศให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าใจถึงผลดีของการอนุรักษ์

2. การจัดการแหล่งประมงน้ำจืด มีแนวทางในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การสำรวจและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรประมง ในแหล่งน้ำแต่ละแห่ง เช่น จำนวนประชากร การลงแรงทำการประมง ชนิดและจำนวนลงแรง เครื่องมือการทำประมง ปริมาณการจับ แหล่งทำการประมง ฤดูทำการประมง เป็นต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความอุดมสมบูรณ์ การใช้ประโยชน์ และการ

เปลี่ยนแปลงของสัตว์น้ำ การกำหนดปริมาณสัตว์น้ำสูงสุดที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในแต่ละปี การแนะนำเครื่องมือและวิธีการทำประมงที่ถูกวิธีให้แก่ชาวประมง การสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีอยู่ให้ได้สัดส่วนกับอัตราการเพิ่มผลผลิต การแนะนำสนับสนุน และส่งเสริมให้ชาวประมงรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมงพุทธศักราช 2490

ดังนั้น การแก้ปัญหาทรัพยากรประมงเสื่อมโทรมด้วยการจัดการทรัพยากรประมง ประกอบด้วยมาตรการหลักสองส่วน คือ การฟื้นฟูทรัพยากร และการควบคุมการทำประมงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ให้สังคมได้รับประโยชน์จากการนำทรัพยากรประมงมาใช้อย่างสูงสุดและเป็นธรรม มีความเหมาะสม โดยการดำเนินงานจะแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน ซึ่งต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของทรัพยากรประมงในพื้นที่และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นเป็นสำคัญ โดยการจัดการทรัพยากรประมงควรมีรูปแบบให้ประชาชนผู้ใช้ทรัพยากรประมงหรือผู้ทำประมงในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ให้ประชาชนผู้ทำประมงและชุมชนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำนั้นๆ มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และสามารถบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ เกสศิริชัย แท่นนิล (2544) ที่กล่าวว่า การจัดการประมงใดๆ หากมาตรการนั้นๆ ได้รับการยอมรับในหมู่ชาวประมง การดำเนินการมักจะเป็นไปได้ผล เนื่องจากชาวประมงยินดีจะร่วมมือปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะเห็นว่า จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง และสังคมโดยรวมในที่สุด

เมื่อพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรประมง ควรจะได้รับการยอมรับตามความเหมาะสมและตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของรัฐเกี่ยวกับธรรมเนียม ปฏิบัติ ความต้องการและผลประโยชน์ของคนท้องถิ่นและชุมชนประมงท้องถิ่น จำเป็นต่อการพึ่งพาทรัพยากรประมงในการดำรงชีพเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรประมงมีรูปแบบในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐ (state management) รูปแบบการร่วมบริหารจัดการ (co-management) และรูปแบบการบริหารจัดการโดยชุมชน (community based management) (สรินทร โมฬีพันธ์, 2548) ซึ่งสามารถอธิบายความหมายรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรประมงได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐ (state management) เป็นรูปแบบของการบริหารจัดการทรัพยากรประมงที่มีภาครัฐเป็นผู้กำหนดแนวทางและกำกับดูแล โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งนโยบายต่างๆ ในการกำหนดมาตรการหรือกฎเกณฑ์ การแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับจัดการทรัพยากรประมง เป็นสิ่งที่ภาครัฐเป็นผู้กำหนด โดยประชาชนหรือชุมชนไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กล่าวคือกระบวนการแต่ละขั้นตอนถูกกำหนดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกำหนดมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (2549) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการควบคุมการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ได้ดำเนินการโดยการนำพระราชบัญญัติการประมงปี พ.ศ. 2490 มาใช้เป็นหลักในการกำหนดมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำตามรูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐ ได้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ห้ามทำการประมงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและในบางพื้นที่ โดยในบริเวณแหล่งทำการประมงที่มีข้อขัดแย้งทางวิชาการว่าเป็นแหล่งวางไข่หรือเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน หรือเป็นที่อยู่อาศัยของพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ โดยรัฐได้ประกาศเขตห้ามทำการประมงในพื้นที่เหล่านี้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เรียกว่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

(2) ห้ามทำการประมงในบางฤดูกาล โดยในช่วงเวลาหรือในฤดูกาลที่ปลาวางไข่ และในช่วงที่สัตว์น้ำยังมีขนาดเล็ก รัฐจะกำหนดและประกาศให้ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาห้ามทำการประมง ซึ่งโดยปกติส่วนใหญ่มีกำหนดระยะเวลา 4 เดือน ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม - 15 กันยายน ของทุกปี ยกเว้นบางพื้นที่ที่จะประกาศช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป

(3) กำหนดขนาดของช่องตาอวน เพื่อป้องกันมิให้มีการจับสัตว์น้ำขนาดเล็กขึ้นมาใช้ประโยชน์ก่อนเวลาอันควร หน่วยงานของรัฐจึงได้มีการกำหนดขนาดตาอวนของเครื่องมือทำการประมงแต่ละชนิดขึ้น

(4) ควบคุมเครื่องมือทำการประมง โดยที่เครื่องมือประมงบางประเภทมีประสิทธิภาพสูงมากในการจับสัตว์น้ำ หน่วยงานของรัฐจึงต้องเข้ามาควบคุมจำนวนเครื่องมือประมงประเภทนี้ไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป โดยการประกาศควบคุมหรือห้ามใช้เครื่องมือเฉพาะประเภทเครื่องมือทำการประมง

(5) ควบคุมประสิทธิภาพของการทำการประมง โดยการควบคุมเครื่องยนต์เรือ

2. รูปแบบการร่วมบริหารจัดการ (co-management) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยการศึกษาความต้องการของประชาชนในพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมง ทำความเข้าใจและตกลงร่วมกันในการกำหนดมาตรการหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยการร่วมคิด ปรัชญาหรือ ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติงาน และร่วมติดตามผล ตลอดจนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวิเคราะห์ และเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกในการจัดประชุมปรึกษาหารือ รวมทั้งสนับสนุนในปัจจัยอื่นๆ ที่เอื้อให้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำนั้นๆ มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสามารถบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างยั่งยืน (มะลิ บุญยรัตกลิน, 2545) สอดคล้องกับ พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (2547) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนไว้ว่า การจัดการที่ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความรับผิดชอบและ/หรือมีอำนาจหน้าที่ร่วมกันระหว่างรัฐบาล และผู้ใช้ทรัพยากรในการจัดการประมงหรือทรัพยากร โดยพงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ ยังได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการประมงระหว่างรัฐและชุมชนไว้ว่า ในระยะเริ่มต้นของการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนนั้น รัฐต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินศักยภาพและความสนใจของชาวประมงและชุมชนอย่างใกล้ชิด รัฐจะเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น การจัดการประมงแบบนี้ เป็นการเปลี่ยนวิธีการจัดการจากการจัดการประมงโดยรัฐ เป็นการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชน (fishery co-management) จะเห็นได้ว่า การจัดการทรัพยากรประมงด้วยรูปแบบการร่วมบริหารจัดการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน จะแตกต่างจากการจัดการทรัพยากรประมงด้วยรูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐอย่างชัดเจน

3. รูปแบบการบริหารจัดการโดยชุมชน (community based management) เป็นการจัดการทรัพยากรประมง โดยชุมชนเป็นผู้จัดการด้วยตนเอง ซึ่งรัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและหน้าที่ในการดำเนินการจัดการทรัพยากรประมง แก่ชาวประมงและชุมชน ซึ่งชุมชนจะจัดการทรัพยากรประมงของชุมชนให้เกิดประโยชน์เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนด้วยความยุติธรรม ซึ่ง Hotta (1993 อ้างใน ณรงค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์, 2542) กล่าวว่า ในการจัดการประมงโดยชุมชน ชาวประมงและองค์กรชาวประมงจะมีบทบาทเป็นทั้งผู้วางแผนงาน ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ติดตามผลการปฏิบัติงานในตัวเองตามแนวทางของกิจกรรมการจัดการทรัพยากรประมง และ กังวาลย์ จันทรโชติ (2541) ชี้ว่า การจัดการประมงโดยชุมชน มีหลักสำคัญคือ การที่รัฐมอบอำนาจในการควบคุมและจัดการทรัพยากรให้กับชุมชนชาวประมง โดยรัฐมีหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้

คำปรึกษาทางวิชาการกับชุมชน ชุมชนชาวประมงจะเป็นผู้มีสิทธิครอบครองเหนือทรัพยากรประมง ที่อยู่ในเขตพื้นที่แหล่งน้ำที่ชุมชนได้รับมอบจากรัฐ กล่าวคือ การที่ชุมชนมีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำของชุมชน และชุมชนจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ภายใต้เงื่อนไขของการอยู่ดีกินดีของชาวประมงในชุมชน และเกิดการพัฒนาประมงอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยการพัฒนากระบวนการจัดการประมงโดยชุมชนให้สำเร็จได้นั้น จะต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 11 ประการดังนี้

(1) มีการกำหนดขอบเขตแหล่งทำการประมงของแต่ละชุมชนให้ชัดเจน แหล่งทำการประมงที่จะอยู่ภายใต้การจัดการของชุมชนใด จะต้องมีการแสดงขอบเขตไว้อย่างชัดเจน โดยทั่วไปจะอาศัยสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่แสดงขอบเขตเพราะดูได้ง่าย

(2) มีการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน เนื่องจากผู้ที่มีสิทธิในการทำประมงในแหล่งทำการประมงของชุมชนได้นั้น จะต้องเป็นสมาชิกขององค์กรชาวประมงของชุมชน เนื่องจากทรัพยากรประมงจะมีให้ใช้ประโยชน์ได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะเหมาะสมกับจำนวนชาวประมงจำนวนหนึ่งเช่นกัน

(3) ชาวประมงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชาวประมงที่มีประสบการณ์ในการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมใดๆ มาก่อน โดยอาจจะเป็นการรวมกลุ่มกันในทางศาสนา การทำประมงหรือแม้แต่การรวมกลุ่มกันในวงศ์เครือญาติจะรู้ถึงวิธีการหาข้อสรุปของปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยกัน ซึ่งจะเป็นประสบการณ์สำหรับการรวมตัวกันเพื่อการจัดการประมงโดยชุมชน การจัดการประมงโดยชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าชาวประมงไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม

(4) ชุมชนเคยมีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรที่ใช้ร่วมกัน เช่น การจัดการการใช้แหล่งน้ำ พืชพันธุ์เลี้ยงสัตว์ และป่าไม้ของชุมชน ซึ่งหลักการในการจัดการจะคล้ายคลึงกับการจัดการประมงโดยชุมชน เมื่อนำระบบการจัดการประมงโดยชุมชนเข้าไป ชุมชนจะรับได้โดยง่าย

(5) ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการประมงโดยชุมชน จะต้องมากกว่าค่าใช้จ่ายที่เสียไป ซึ่งจุดนี้จะต้องสามารถชี้แจงให้ชาวประมงเห็นได้อย่างชัดเจน

(6) ชาวประมงที่จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประมง โดยจะต้องเข้ามาเป็นสมาชิกขององค์กรชาวประมงที่ตั้งขึ้น เข้าร่วมประชุมออกความคิดเห็นและลงคะแนนเสียงในการกำหนดทิศทางในการจัดการประมง รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการประมงของคนที่ถูกต้องและทันสมัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชนโดยเคร่งครัด

(7) มาตรการในการจัดการประมงที่ชุมชนกำหนดขึ้นนั้น สามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ มาตรการที่กำหนดใช้จึงควรเป็นมาตรการที่ง่ายในทางปฏิบัติและการติดตามหรือตรวจตราสามารถทำได้ง่ายโดยชาวประมงทุกคน

(8) มีกฎหมายที่เหมาะสมสนับสนุน รัฐจะต้องตรากฎหมายออกมารับรองการรวมตัวเป็นองค์กรของชาวประมง สิทธิในการทำประมง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการประมงของชุมชน ซึ่งกฎหมายเหล่านี้จะต้องมีให้พร้อมแต่เบื้องต้น

(9) สมาชิกของชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และมีกลุ่มผู้นำในชุมชน สมาชิกของชุมชนจะต้องมีความเต็มใจในการเสียสละเวลา กำลังและทุนทรัพย์ในการจัดการประมง และในชุมชนมีกลุ่มผู้นำที่จะเป็นหลักในการจัดการประมง

(10) รัฐมีการกระจายอำนาจและมอบอำนาจในการจัดการประมงให้แก่ชุมชน รัฐจะต้องมีนโยบายที่แนชัดในเรื่องนี้ และมีการตรากฎหมายที่จำเป็นออกมาเพื่อแสดงเจตจำนงที่แน่วแน่ของรัฐที่จะกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ท้องถิ่น

(11) มีการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างรัฐกับชุมชน โดยรัฐอาจตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อทำการประสานงานกับชุมชนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ องค์กรควรจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากรัฐ และตัวแทนขององค์กรชาวประมง เพื่อทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการจัดการประมงโดยชุมชนในแต่ละพื้นที่ แก้ไขความขัดแย้งระหว่างชุมชน รวมทั้งเป็นองค์กรที่กำหนด กฎระเบียบที่ทุกชุมชนต้องปฏิบัติร่วมกัน

จากรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงทั้ง 3 รูปแบบ ต่างมีความเหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงได้เฉพาะในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการกำหนดใช้รูปแบบใดในการจัดการทรัพยากรประมงนั้น การยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงถือเป็นสิ่งสำคัญ ในการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่เหมาะสม

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

การจัดการทรัพยากรประมงให้ประสบความสำเร็จ ควรได้รับความร่วมมือจากประชาชน และผู้ทำประมงซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของแหล่งน้ำในชุมชนได้ตระหนักถึงความพึงพอใจในมาตรการต่างๆ ที่จะดำเนินการในอนาคต ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่แหล่งน้ำ เป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐควรรับทราบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบ นโยบาย และมาตรการในการจัดการทรัพยากรประมงต่อไป โดยความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เป็นเรื่องของจิตใจและเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และความคิดเห็นมีทิศทางไปในทิศทางใดทางหนึ่ง การแสดงออกอาจเป็นไปในทางเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ โดย กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527) ให้ความหมายความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นเป็นเพียงการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติ หรือความเชื่อ หรือค่านิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมแง่จิตวิทยา ก็กล่าวได้ว่า เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยม เป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่มีผู้ใดสังเกตหรือทราบได้นอกจากตัวของเขานั้น แต่ความคิดเห็นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสามารถเห็นหรือทราบได้อย่างชัดเจน

สุชา จันทรเฒ (2524) ได้อธิบายไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ แต่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ สอดคล้องกับ โยธิน ดันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) ที่ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น (opinions) เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (verbal expression) เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติ เพราะในตัวเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรม ในขณะที่ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ได้สรุปเกี่ยวกับการที่บุคคลจะตัดสินใจว่า ความคิดเห็นของตนเองจะเป็นลักษณะการยอมรับ ลักษณะการไม่ยอมรับ หรือลักษณะการไม่ผูกมัดในด้านใดๆ นั้นจะต้องอาศัยการประเมินผล หรือการพิจารณา ถ้าบุคคลนั้นเต็มใจที่จะ “เห็นด้วย” กับสิ่งใด ก็แสดงว่า

“ยอมรับ” ความคิดเห็นนั้น และในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้น “ไม่เห็นด้วย” กับสิ่งใดก็แสดงว่า “ไม่ยอมรับ” ความคิดเห็นนั้น และถ้าบุคคลนั้น “ไม่แน่ใจ” หรือ “ไม่มีความคิดเห็น” ต่อสิ่งใดก็แสดงว่า บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่มีการผูกมัดหรือตัดสินใจในการ “ยอมรับ” และ “ไม่แน่ใจ” นี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของการมีส่วนร่วม

ประเภทของความคิดเห็นนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาไว้ซึ่ง ศรีสุวรรณค์ ทินะกุล และคณะ (2542) ได้แบ่งประเภทความคิดออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การคิดโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย (undirected thinking) หรือเรียกว่า ความคิดแบบเชื่อมโยง เป็นการคิดที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย เป็นอิสระจากการถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขภายนอก เช่น การฝัน และ (2) การคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย (the goal-directed thinking) เป็นการคิดว่าเกิดขึ้นเมื่อเราต้องการหาคำตอบ หรือหาวิถีทางที่สมเหตุสมผลในการแก้ปัญหา การคิดชนิดนี้มีเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การคิดวิเคราะห์ วิจัย การคิดสร้างสรรค์

คล้ายกับที่ Remmer (1954 อ้างใน พรธรรษา อันประยูร, 2549) ได้แบ่งประเภทของความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ (1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรง เปลี่ยนแปลงยาก และ (2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (cognitive contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ ความเข้าใจในทางที่ดี คือ ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง คือ เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น ส่วนความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี คือ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่ยอมรับและไม่เห็นด้วย

สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ศรีสุวรรณค์ ทินะกุล และคณะ (2542) ได้อธิบายไว้ตรงกับ Oskamp (1977 อ้างใน เพิ่มบุญ จูทะเดมิย์, 2547) ที่ได้สรุปถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ อวัยวะต่างๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ความผิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัสซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่ดีต่อบุคคลภายนอก
2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้ประสบการณ์หรือกระทำด้วยตนเอง หรือได้พบเห็นทำให้บุคคลมีความใส่ใจและเกิดความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

3. อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็กผู้ปกครองจะเป็นผู้ใกล้ชิด และให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก จึงมีผลต่อพฤติกรรม และความคิดเห็นของเด็ก

4. ทัศนคติและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมต้องมีกลุ่มและสังคม ดังนั้นความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียนหรือ หน่วยงานที่มีความคิดเห็นเหมือนกันหรือต่างกัน ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

5. สื่อมวลชนหรือสื่อต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรา ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

ในขณะที่ กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2542) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งอาจทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ และคุณภาพของสมอง (2) ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ในเรื่องต่างๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล (3) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้จากบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว ครูและอาจารย์ และ (4) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็นโดยตรง

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ (1) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น การได้รับข้อมูลข่าวสาร จะส่งผลต่อความคิดเห็นของแต่ละบุคคล (2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล คือ ถ้าเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใด ก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่ตนอยู่ และ (3) ข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ จะมีผลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531) ได้อธิบายวิธีวัดความคิดเห็น สรุปได้ว่า การสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็น ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมี 4 วิธี ได้แก่

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นและทัศนคติไปในทางเดียวกันเสมือนว่าเป็น scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal-Appearing Intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติและความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำแบบเปรียบเทียบซึ่งกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ S-D Scale (Semantic Differential Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติและความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (bipolar-adjective) เช่น ดี-เลว ชัย-พ่าย เป็นต้น

4. วิธีของลิเคิร์ต (Likert's Method) เป็นการสร้างมาตรวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชื่นชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชื่นชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

Best (1977 อ้างใน เพิ่มบุญ จุฑะเดมิย์, 2547) ได้กล่าวถึงการวัดความคิดเห็นโดยทั่วไป มีองค์ประกอบ 3 อย่างคือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง ลักษณะการวัดจะมีผลออกมาเป็นระดับสูง-ต่ำ มาก-น้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้นโดยมากใช้วิธีสร้างแบบสอบถามและให้ผู้วัดเป็นผู้ตอบ ผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดของตนในเวลานั้น ซึ่งการใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้น จะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (positive) หรือปฏิเสศ (negative) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530)

จากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ไม่ใช่เป็นสิ่งที่แน่นอน การวัดความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นการทำให้ทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่บุคคลแสดงออกมา มีผลหรือเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบาย มาตรการบริหารจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อไป

พื้นที่ทำการศึกษา

1. ความเป็นมา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 งานส่งน้ำฯ ที่ 1 อ่างเก็บน้ำยางชุม โครงการชลประทานประจวบคีรีขันธ์ สำนักชลประทานที่ 14 ทำให้ทราบว่าในปีพ.ศ. 2492 กรมชลประทานได้พิจารณาก่อสร้างฝายทดน้ำกุยบุรี ที่อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปิดกั้น แม่น้ำกุยบุรีเพื่อทดน้ำส่งให้พื้นที่เพาะปลูกฝั่งซ้ายของแม่น้ำกุยบุรี จำนวน 15,300 ไร่ ดำเนินการ ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2505 ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำกุยบุรีจะมีน้ำไหลเฉพาะช่วงที่มีฝนตก ส่วนในฤดูแล้งไม่สามารถส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกได้ กรมชลประทาน ได้พิจารณาก่อสร้าง อ่างเก็บน้ำปราณบุรี ที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยคลองส่งน้ำ สายใหญ่ฝั่งขวา ของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปราณบุรีตัดผ่านแม่น้ำกุยบุรีและลำน้ำต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหา อุทกภัยสร้างความเสียหาย อย่างต่อเนื่องให้แก่พื้นที่เพาะปลูก ในเขตอำเภอกุยบุรี และบริเวณ ใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2516 กรมชลประทานจึงได้พิจารณาก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ยางชุมขึ้นเพื่อแก้ปัญหาดูทกภัยและปัญหาดูแล้ง โดยได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2523 เป็นเขื่อนดินขนาดสูง 23.00 เมตร ยาว 1,500 เมตร สันเขื่อนกว้าง 8.00 เมตร ความจุ 32.00 ล้านลูกบาศก์เมตรมีระบบส่งน้ำคลองสายใหญ่ฝั่งขวาและฝั่งซ้ายยาวรวมประมาณ 24.00 กิโลเมตร พื้นที่ชลประทาน 15,300 ไร่ โดยมีวัตถุประสงค์เป็นแหล่งน้ำต้นทุน เพื่อช่วยเหลือพื้นที่ทำการ เพาะปลูก อุปโภค-บริโภค ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ช่วยบรรเทาอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำกุยบุรี ช่วยผลักดันน้ำเค็มในคลองกุยบุรีในช่วงฤดูแล้ง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดและเป็นสถานที่ ท่องเที่ยว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริกับแม่ทัพภาคที่ 1 และรองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2546 โดยทรงขอให้สนับสนุนและร่วมมือกับกรมชลประทานในการพิจารณาเพิ่มปริมาณการเก็บกักของอ่างเก็บน้ำยางชุม เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้ป่ากุยบุรี และส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูกที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ดังนั้นกรมชลประทานได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำยางชุมสรุปได้ว่า เพิ่มระดับเก็บกักน้ำอีก 2.00 เมตร (จากเดิมระดับ +82.800 เมตร รทก.) และเพิ่มความสูงเขื่อนอีก 3.00 เมตร (จากเดิมที่ระดับ +86.000 เมตร รทก.) ทำให้ความจุของน้ำเพิ่มขึ้นจากความจุ 32.00 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็น 41.10 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีพื้นที่น้ำท่วมบริเวณอ่างเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้นประมาณ 1,125.00 ไร่ ส่งผลให้เมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จสามารถสร้างความชุ่มชื้นในป่าโดยรอบ ทำให้ช้างป่ามีแหล่งน้ำ และสามารถเพิ่มพื้นที่การเกษตรได้อีก 5,000 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.7 ทำให้มีพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น 20,300 ไร่ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2546 เห็นชอบให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้ระยะเวลาก่อสร้าง 2 ปี (พ.ศ.2547 - 2548) ซึ่งได้ดำเนินงานแล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุน ช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกพร้อมทั้งอุปโภคบริโภคทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดและใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อบรรเทาอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำกุยบุรี และเพื่อผลักดันน้ำเค็มในคลองกุยในช่วงฤดูแล้ง

2. ที่ตั้งและข้อมูลทั่วไป

1. ที่ตั้ง อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่บ้านยางชุม ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่พิกัด 47 PNP 750-352 ตามแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ราว 4933 III หรือประมาณเส้นรุ้งที่ 12° - 04' - 41" เหนือ เส้นแวงที่ 99° - 41' - 21" ตะวันออก (รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 1) เป็นทำนบกั้นปิดกั้นแม่น้ำกุยบุรีบริเวณชอกเขาหาดเจือ พื้นที่รับน้ำฝน 369.50 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย 74.7 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี การคมนาคมการเดินทางเข้าสู่โครงการฯ จากกรุงเทพมหานครโดยใช้เส้นทางของถนนเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4) ถึงหลักกิโลเมตรที่ กม. 292 บริเวณแยกบ้านยางชุม อำเภอกุยบุรี เข้าถนนหมายเลข 3217 ระยะทางประมาณ 23 กิโลเมตร ถึงบริเวณห้วงงานโครงการอ่างเก็บน้ำยางชุม (กรมชลประทาน, ม.ป.ป.)

2. รายละเอียดอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ข้อมูลหลังการก่อสร้างใหม่ เสร็จสิ้น ณ วันที่ 30 กันยายน 2548 (กรมชลประทาน, ม.ป.ป.) ดังนี้

2.1 เชื่อนดิน ชนิด ZONE TYPE

2.1.1 ความสูงจากระดับท้องน้ำถึงสันเขื่อน	26.00 ม.
2.1.2 ความยาวสันเขื่อน	1,540.00 ม.
2.1.3 ความกว้างสันเขื่อน	9.00 ม.
2.1.4 ความกว้างฐานเขื่อน	135.25 เมตร
2.1.5 พื้นที่ผิวอ่างฯที่ระดับน้ำเก็บกัก	6.10 ตร.กม.
2.1.6 ระดับสันเขื่อน	+ 89.000 ม. (รทก.)
2.1.7 ระดับน้ำสูงสุด	+ 86.500 ม. (รทก.)
2.1.8 ระดับน้ำเก็บกัก	+ 84.800 ม. (รทก.)
2.1.9 ระดับน้ำต่ำสุด	+ 72.000 ม. (รทก.)
2.1.10 ปริมาณน้ำเก็บกัก	41.1 ล้าน ลบ.ม.

2.2 อาคารระบายน้ำล้น ชนิด OGEE WEIR (รูปตัว U)

2.2.1 ความยาวสันฝาย	175.00 ม.
2.2.2 ความกว้างสันฝาย	39.00 ม.
2.2.3 ระบายน้ำได้สูงสุด	650.00 ม ³ /วินาที
2.2.4 ระดับสันฝาย	+ 84.800 ม. (รทก.)

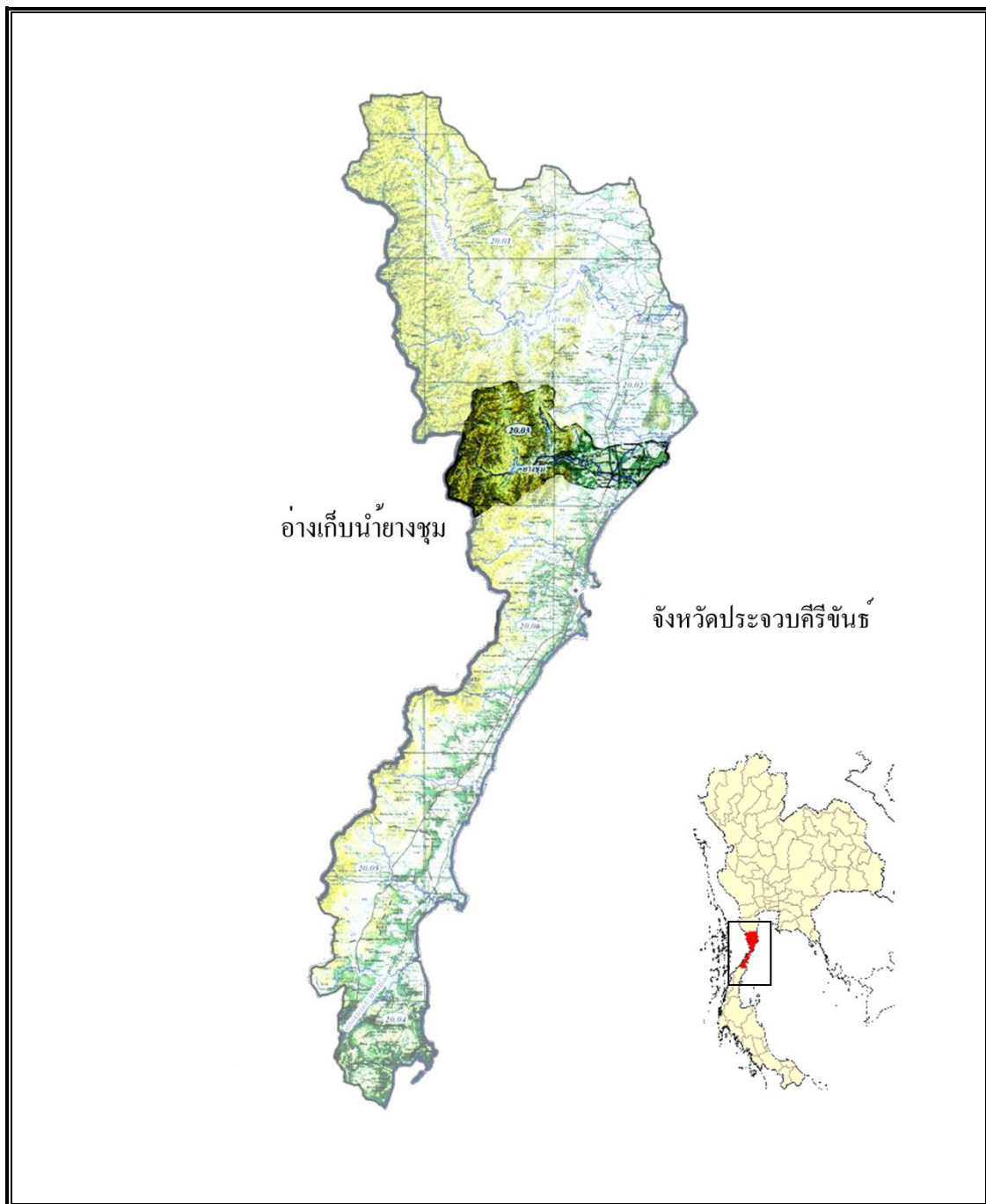
2.3 ท่อระบายน้ำปากคลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้าย

2.3.1 ขนาดท่อเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80 เมตร
2.3.2 สามารถระบายน้ำได้ 3.50 ลบ.ม.ต่อวินาที

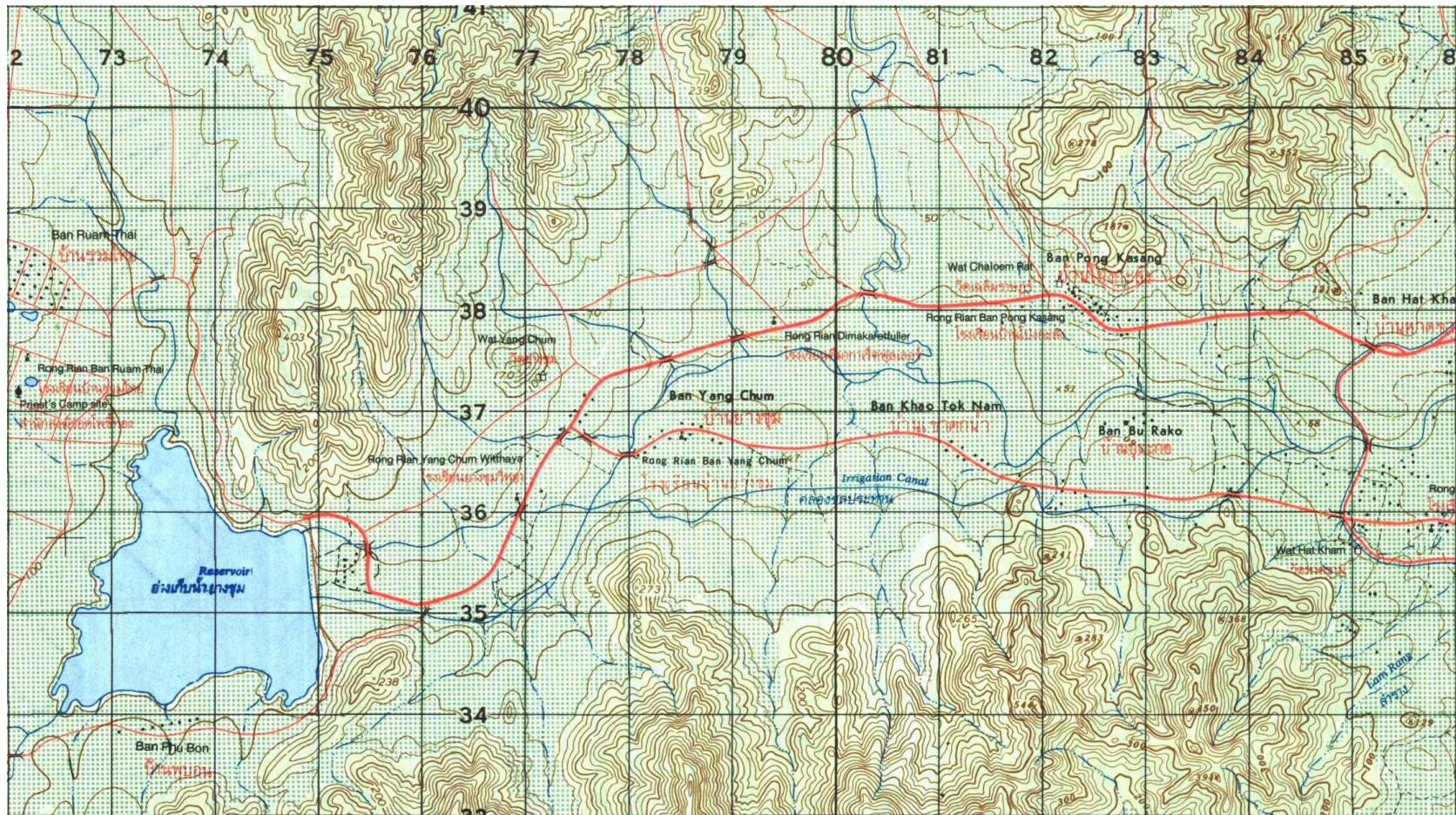
2.4 อุปกรณ์วัดพฤติกรรมเขื่อน ติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัดพฤติกรรมเขื่อนใหม่ ได้แก่

Reference Benchmark , Surface Settlement Point , Flow meter , Piezometer , Observation well และ Pressure Relief Well

2.5 พื้นที่ชลประทาน 20,300 ไร่

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ 2 แผนที่ภูมิประเทศแสดงตำแหน่งพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3. พื้นที่รับประโยชน์อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครอบคลุมพื้นที่ดังนี้

3.1 พื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พื้นที่ป่าอนุรักษ์บริเวณอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี จำนวน 232,143 ไร่ และหมู่บ้านเหนืออ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 3 หมู่บ้าน 511 หลังคาเรือน 1,872 คน ได้แก่

3.1.1 หมู่ที่ 7 บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม

3.1.2 หมู่ที่ 8 บ้านพุดอน ตำบลหาดขาม

3.1.3 หมู่ที่ 9 บ้านย่านซื่อ ตำบลหาดขาม

3.2 พื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

หมู่บ้านท้ายอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 6 หมู่บ้าน 1,093 หลังคาเรือน 4,065 คน เน้นพื้นที่รับประโยชน์ชลประทานเดิม จำนวน 15,300 ไร่ และพื้นที่ชลประทานใหม่ จำนวน 5,000 ไร่ ได้แก่

3.2.1 หมู่ที่ 2 บ้านไร่บัน ตำบลหาดขาม

3.2.2 หมู่ที่ 3 บ้านหาดขาม ตำบลหาดขาม

3.2.3 หมู่ที่ 4 บ้านโป่งกะสัง ตำบลหาดขาม

3.2.4 หมู่ที่ 5 บ้านยางชุม ตำบลหาดขาม

3.2.5 หมู่ที่ 6 บ้านยางชุมเหนือ ตำบลหาดขาม

3.2.6 หมู่ที่ 11 บ้านเขาคอกน้ำ ตำบลหาดขาม

4. ข้อมูลทั่วไป ของราษฎรในพื้นที่รับประโยชน์อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครอบคลุมพื้นที่ป่าอนุรักษ์บริเวณอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี และครอบคลุมหมู่บ้านรวม 9 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเหนืออ่างเก็บน้ำ 3 หมู่บ้าน และหมู่บ้านท้ายอ่างเก็บน้ำ 6 หมู่บ้าน โดยจากการสำรวจและติดตามผลในปีพ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ม.ป.ป.) สรุปได้ดังนี้

4.1 ครวเรือนและประชากร

หมู่บ้านในพื้นที่รับประโยชน์ รวม 9 หมู่บ้าน มีครัวเรือนและประชากร รวมทั้งสิ้น 1,604 ครัวเรือน 5,937 คน เฉลี่ย 3.7 คนต่อครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.0 ของครัวเรือนทั้งหมด มีสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน โดยร้อยละ 73.2 ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีครัวเรือนที่มีคนในครัวเรือนไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 1.1 ในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำ และร้อยละ 4.9 ในพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำ

4.2 การตั้งถิ่นฐาน

ประชาชนที่อาศัยทำกินอยู่ในหมู่บ้านเหนืออ่างเก็บน้ำ 3 หมู่บ้าน ร้อยละ 95.6 ย้ายจากหมู่บ้านอื่นทั้งในและนอกอำเภออุบลราชธานี เข้ามาอยู่ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้านรวมไทย โดยอาศัยในพื้นที่นี้มากกว่า 15 ปี เนื่องจากต้องการที่ดินอยู่อาศัยทำกิน สำหรับหมู่บ้านท้ายอ่างเก็บน้ำ 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อาศัยทำกินอยู่เดิม โดยร้อยละ 63.6 ของครัวเรือนทั้งหมด อาศัยทำกินในพื้นที่นี้มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป

สำหรับสิทธิในที่ดินของครัวเรือน ในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำ ร้อยละ 70.7 ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน มีเพียงร้อยละ 25.6 ของครัวเรือนที่มีเอกสารสิทธิประเภทต่างๆ เช่น โฉนด นส. 3 และสปก. สำหรับพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำ มีครัวเรือนร้อยละ 65.3 ที่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน

4.3 การประกอบอาชีพ

ราษฎรในหมู่บ้านในพื้นที่รับประโยชน์ทั้งหมด ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ โดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยว รองลงไป คือ การรับจ้างแรงงาน โดยประมาณร้อยละ 14.2 มีอาชีพนอกภาคเกษตร อย่างไรก็ตามในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำมีครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพร้อยละ 6.2 และพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำมีครัวเรือนที่ไม่มีอาชีพร้อยละ 2.4 ทั้งนี้ในการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.0 ใช้ประโยชน์เต็มพื้นที่ที่มีอยู่ มีเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ 8.0 ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินได้บางส่วน เนื่องจากขาดเงินทุน ขาดแรงงาน พื้นที่ไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกและถูกรบกวนจากช้างป่า สำหรับในอนาคตการเกษตรแบบผสมผสานโดยการปลูกพืชเชิงพาณิชย์จะเป็นอาชีพหลักของราษฎรมากขึ้น เนื่องจากมีการวางแผนการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการน้ำที่ชัดเจน

4.4 สภาพการใช้น้ำ

ครัวเรือนในพื้นที่รับประโยชน์ 9 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 ทำการเกษตร โดยอาศัยน้ำฝน และอาศัยฝนและน้ำประปาเพื่ออุปโภค-บริโภค โดยปัจจุบันครัวเรือนร้อยละ 26.5 มีปัญหาเรื่องน้ำในการเกษตร และร้อยละ 19.0 มีปัญหาเรื่องน้ำในการอุปโภค-บริโภค โดยแนวโน้มในอนาคตเมื่อมีการบริหารจัดการน้ำที่ดี สภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำดังกล่าวจะบรรเทาและหมดไปในที่สุด

4.5 รายได้ของครัวเรือน

ในภาพรวมครัวเรือนในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำยางชุม มีรายได้เฉลี่ย 22,481 บาทต่อคนต่อปี หรือประมาณ 1,873 บาทต่อคนต่อเดือน ส่วนครัวเรือนในพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำยางชุม มีรายได้เฉลี่ย 31,925 บาทต่อคนต่อปี หรือประมาณ 2,660 บาทต่อคนต่อเดือน โดยรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในพื้นที่โครงการฯ โดยรวมสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (20,000 บาทต่อคนต่อปี) และสูงกว่าเส้นความยากจนในปี 2547 (1,243 บาทต่อคนต่อเดือน) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่ามีครัวเรือนที่คนในครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อคนต่อปี จำนวน 424 ครัวเรือน หรือร้อยละ 26.4 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยอยู่ในพื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำจำนวน 274 ครัวเรือนและพื้นที่ท้ายอ่างเก็บน้ำ จำนวน 150 ครัวเรือน

การดำเนินงานสนองพระราชดำริในการพัฒนาพื้นที่รับประโยชน์อ่างเก็บน้ำยางชุม เป็นการวางแผนบริหารจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ของน้ำอ่างเก็บน้ำยางชุมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตั้งแต่ต้นน้ำถึงท้ายน้ำ เพื่อการพัฒนายกระดับความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า โดยยึดแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ไว้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานหลัก อย่างไรก็ตามเนื่องจากการดำเนินงานประกอบด้วยการพัฒนาหลายมิติหลายด้านในลักษณะบูรณาการ และทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น ชุมชนและประชาชน เพื่อให้ผลของการพัฒนามีคุณภาพประสิทธิภาพ โดยทรัพยากรมนุษย์ได้รับการพัฒนาสู่ความพออยู่พอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกัน พึ่งพิงกัน เกื้อกูลเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกัน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์สุขและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการทำงานประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรประมง และปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรประมง

ณรงค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์ (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวประมงทะเลพื้นบ้านในการจัดการประมงโดยชุมชน กรณีศึกษาอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการประมงโดยชุมชนของชาวประมงทะเลพื้นบ้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการประมง และการเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับต่ำ มีความตระหนักในการจัดการประมงในระดับปานกลาง ทั้งนี้การรับรู้ข่าวสารด้านการประมงและการเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงทะเลพื้นบ้านในการจัดการประมงโดยชุมชน โดยในการพัฒนาไปสู่ระบบการจัดการประมงโดยชุมชนนั้น จะต้องมีการปรับปรุงระบบการเผยแพร่ข่าวสารการประมงให้มีประสิทธิภาพ และกระตุ้นชาวประมงทะเลพื้นบ้าน ให้ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มให้มากขึ้นกว่านี้ ในส่วนของการศึกษาการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตเพื่อการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม โดยกัญญณัฐ สุนทรประสิทธิ์ (2544) พบว่า การจัดการประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลมที่ควรทำโดยเร่งด่วน ได้แก่ การควบคุมปริมาณการลงแรงทำประมงให้สอดคล้องกับขนาดของสต็อกสัตว์น้ำ และการกำหนดขนาดตาข่ายที่เหมาะสม อีกทั้งรัฐควรจะให้โอกาสแก่ชาวประมงและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกมาตรการจัดการประมงต่างๆ โดยใช้หลักการของการจัดการร่วม ทั้งนี้รัฐจะต้องมีการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแก่ชุมชนอย่างถูกต้องและทั่วถึง นอกจากนี้ อำพร ศักดิ์เศรษฐ (2544) ศึกษาการประเมินผลผลิตขั้นต้นเพื่อการจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม พบว่า การจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม มีมาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ การห้ามทำการประมงในบางพื้นที่ การห้ามทำการประมงในบางฤดูกาล และการควบคุมเครื่องมือทำประมง และที่ยังไม่ได้ดำเนินการคือ การควบคุมปริมาณการจับสัตว์น้ำ มาตรการที่ใช้ก็เพื่อความอุดมสมบูรณ์และความยั่งยืนของทรัพยากรประมง อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่หน่วยอนุรักษ์ทรัพยากรประมงน้ำจืดเขื่อนเขาแหลม เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอทองผาภูมิ และเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอสังขละบุรี ซึ่งมาตรการต่างๆ เป็นการจัดการจากภาครัฐ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการน้อย

ในประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของชาวประมงพื้นบ้าน กนกพร เกษสุวรรณ (2546) ได้ศึกษาแรงจูงใจของชาวประมงพื้นบ้าน ในการจัดการประมงร่วม ในพื้นที่อ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การจัดการประมงในพื้นที่โครงการฯ ในปัจจุบันอยู่ในขั้นของการจัดการประมงร่วมระหว่างรัฐและชุมชน ชาวประมงในพื้นที่โครงการฯ แบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีการตั้งกองทุนประมงและกฎระเบียบข้อบังคับในการทำประมงในพื้นที่โครงการฯ ชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก เมื่อศึกษาถึงชนิด ปริมาณ และผลตอบแทนจากการทำประมง พบว่า ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในพื้นที่โครงการฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนผลตอบแทนที่ได้จากการทำประมงมีการเปลี่ยนแปลงน้อย เนื่องจากจำนวนเรือที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ผลจับเฉลี่ยของเรือแต่ละลำลดน้อยลง จึงส่งผลให้รายได้จากการทำการประมงเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย และพบว่าชาวประมงพื้นบ้านให้ความสำคัญกับแรงจูงใจด้านสังคมสูงสุด รองลงมาคือ แรงจูงใจด้านนโยบาย สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งแรงจูงใจด้านสังคมที่มีผลต่อการจัดการประมงร่วมสูงสุดคือ ชาวประมงรู้สึกว่าคุณเองมีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อทรัพยากรประมงจึงสมัครใจเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรประมงร่วม โดยหวังว่าการเข้าร่วมในการจัดการประมงจะช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความสุขเกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ สิริรัตน์ เตชะรัตน์ (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง พื้นที่ปากแม่น้ำแควพู จังหวัดจันทบุรีและตราด พบว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ควรเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งกลุ่มแกนนำด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง เพิ่มระดับการรับรู้ข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวในชุมชน ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งและสิ่งแวดล้อม กฎหมายและแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ได้แก่ ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่ง ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่ง ระดับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้นำ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

ในส่วนการศึกษาการจัดการประมงที่เหมาะสมในอ่างเก็บน้ำต่างๆ นั้น สรินทร โมฬีพันธ์ (2548) ได้ศึกษาการจัดการประมงที่เหมาะสมสำหรับอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ในพื้นที่อำเภอท่าหลวง อำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี และอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการประมง เมื่อมองในภาพรวม ชาวประมงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทในการบริหารจัดการประมงในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดก็ตาม เนื่องจากภาครัฐมีความพร้อมและดำเนินการ สำหรับความต้องการที่จะให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม

ด้วยนั้น ภาครัฐต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชน ให้ชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรและการมีส่วนร่วม มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างคุ้มค่า โดยได้รับประโยชน์สูงสุด และไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสัตว์น้ำ นอกจากนี้ สุวารี พัดเย็น (2550) ได้ศึกษาแนวทางในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพยากร บริเวณลำน้ำเสียวใหญ่ โดยประชาชนมีส่วนร่วม พบว่า รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ประชาชนต้องการ คือการห้ามจับปลาในฤดูวางไข่ การเลี้ยงปลาเพื่อเลี้ยงปลาขายและบริโภคในครัวเรือน การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เช่น กบ เขียด ปลา มีกตึกาและหลักเกณฑ์ในหมู่บ้านและตำบลเพื่อให้มีการปรับและทำโทษคนที่ละเมิดอย่างเข้มงวด รวมทั้งการอนุรักษ์และรักษาแหล่งน้ำเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น

ในส่วนของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์ (2543) ได้ศึกษาศักยภาพในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี จังหวัดจันทบุรี พบว่าตัวชี้วัดศักยภาพของชุมชนมีเพียง 4 ตัว คือ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกในกลุ่มชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดของความสัมพันธ์ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ ($R^2 = 0.174$; $F = 7.937$; $P = 0.05$) ชุมชนโดยภาพรวมมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติน้อย และยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ควร นอกจากปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกในกลุ่มชุมชน และการร่วมกิจกรรมในกลุ่ม ชานู วงศ์สวัสดิวัฒนา (2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยของราษฎรสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 4.40 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบปฏิรูปด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดการถือครองที่ดิน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ อาชีพ และขนาดการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอยทั่วไปของราษฎร ได้แก่ รายได้รวม และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน นอกจากนี้ บุญนำ เงินวิไล (2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าตะคร้อ ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอนอง

หมู่บ้านล่อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน เคยใช้ประโยชน์ป่าชุมชน และส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ระดับความเห็นของประชาชนต่อแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าตะคร้ออยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.71 หมายความว่าแนวทางการจัดการป่าชุมชนที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางที่ประชาชนมีความต้องการ จึงสมควรนำไปใช้พิจารณากำหนดแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าตะคร้อต่อไป ซึ่งเมื่อแยกระดับความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่า ความเห็นด้านการจัดการองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ความเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และความเห็นด้านกฎ กติกา การใช้ประโยชน์ป่าชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเห็นของประชาชนต่อแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าตะคร้อ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญบุญ จูทะเดมีย์ (2547) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อรูปแบบการจัดทรัพยากรป่าไม้สำหรับหมู่บ้านแม่คลองลาน อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าราษฎรมีความต้องการรูปแบบการจัดทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบของป่าเพื่อเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการปลูกพืชยืนต้นเพื่อประโยชน์ด้านการบริโภคและเป็นพืชอุตสาหกรรม ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการป่าแบบอนุรักษ์ ได้แก่ อาชีพหลัก ขนาดพื้นที่ทำกิน ความต้องการที่ดินและพื้นที่ทำกิน ทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะไม้สำหรับก่อสร้างบ้านและเครื่องใช้ ส่วนการจัดการป่าแบบป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพหลัก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะไม้ฟืนและไม้สำหรับก่อสร้างบ้าน เครื่องใช้ ส่วนการจัดการป่าแบบป่าเอนกประสงค์ ได้แก่ ระดับการศึกษา นอกจากนี้ พรธยา อันประยูร (2549) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดเคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการจัดการที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรดร้อยละ 48.9 เคยเข้าร่วมประชุมเรื่องการจัดการที่ดินฯ ร้อยละ 50.4 เป็นสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับผู้ปลูกสับปะรดร้อยละ 70.8 และเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 93.4 สำหรับความรู้เกี่ยวกับการจัดการที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด พบว่า เกษตรกรได้คะแนนจากการทดสอบเฉลี่ย 78.0 คะแนน และผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า เกษตรกรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกสับปะรด รายได้ พื้นที่ปลูกสับปะรด จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นและความรู้เกี่ยวกับการจัดการที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรดแตกต่างกัน

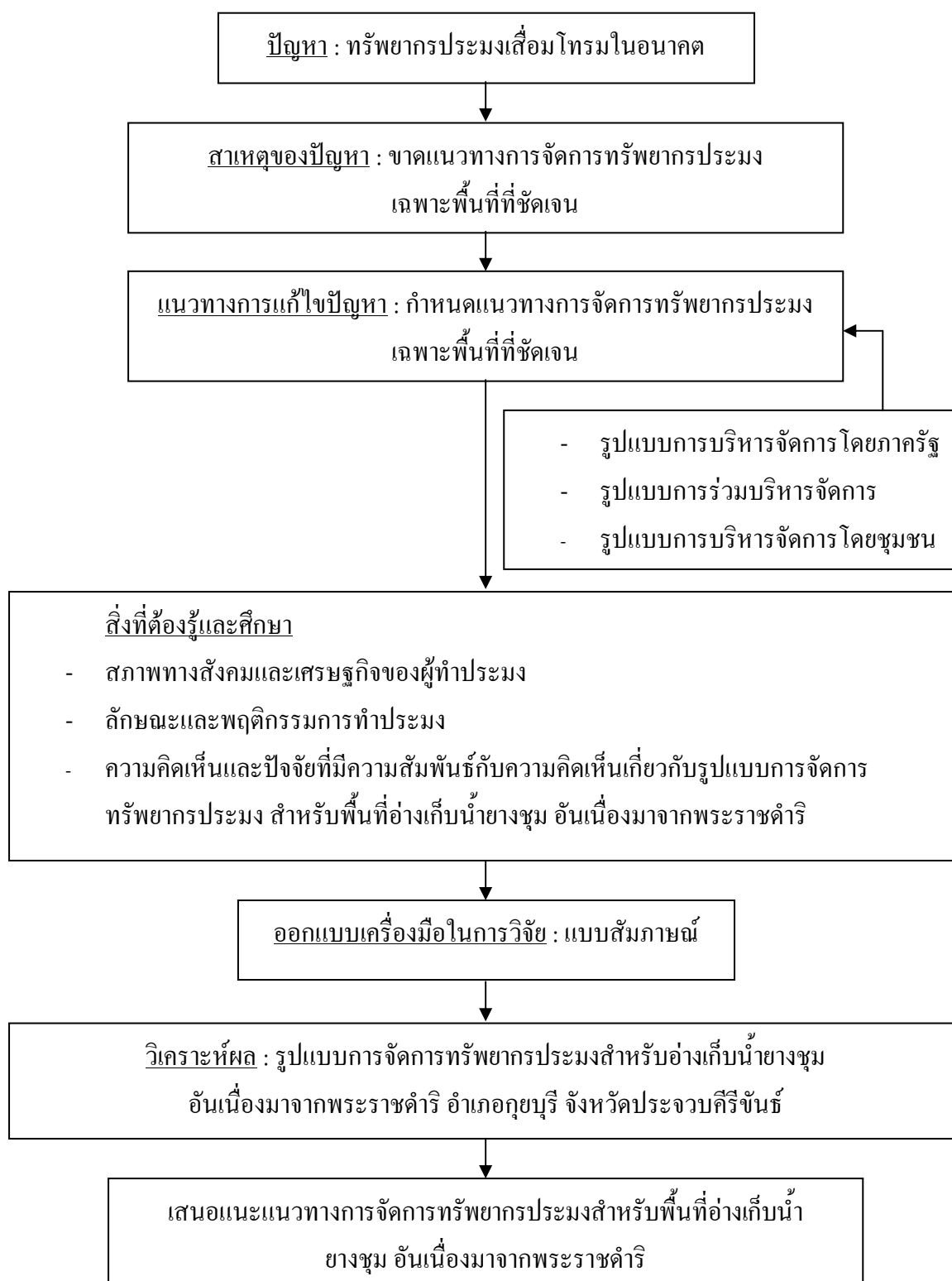
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น พบว่าปัจจัยโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงาน รายได้ ขนาดการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ทรัพยากร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ โดยผู้ศึกษาได้นำปัจจัยต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน ประสบการณ์การทำประมง เครื่องมือประมงที่ใช้ และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรประมงต่อไป

สมมติฐาน

การศึกษาพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน ประสบการณ์การทำประมง เครื่องมือประมงที่ใช้ และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง มีความสำคัญต่อการอธิบายความคิดเห็นของผู้ทำประมงในการจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งข้อสมมติฐานดังกล่าวนี้จะได้นำมาดำเนินการทดสอบโดยวิธีการทางสถิติในบทที่ 4 ต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรประมงนั้น ผู้ศึกษาจะศึกษาพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวิธีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้ทำประมงและการจัดการทรัพยากรประมง โดยแบ่งรายละเอียดสำหรับนำเสนอในข้อย่อ ดังนี้ (1) การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และ (3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้มาโดยตรงจากการตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอาศัยแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ซึ่งสามารถจำแนกแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส สถานภาพบุคคล สถานภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองที่ดิน ภูมิลาเนา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัว ภาวะทางการเงิน ภาวะหนี้สิน และปัญหาทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำประมง ระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมง แรงงานที่ใช้ในการทำการประมง การออกทำการประมง ชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง ประเภทเรือที่ใช้ทำการประมง ช่วงเวลาการทำประมงในรอบปี ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จับใน 1 รอบทำการประมง การจัดการผลผลิตสัตว์น้ำหลังจับ รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำ การตัดสินใจประกอบอาชีพ

ประมงในอนาคต ความคิดเห็นของผู้ทำประมงต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การกระทำผิดกฎหมายประมง และปัญหาในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง คำถามเป็นแบบเลือกตอบ ซึ่งมีคำตอบ 2 ลักษณะ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำถามเชิงบวก

ตอบใช่	เป็นคำตอบที่ถูก ได้คะแนน 1 คะแนน
ตอบไม่ใช่	เป็นคำตอบที่ผิด ได้คะแนน 0 คะแนน

คำถามเชิงลบ

ตอบใช่	เป็นคำตอบที่ผิด ได้คะแนน 0 คะแนน
ตอบไม่ใช่	เป็นคำตอบที่ถูก ได้คะแนน 1 คะแนน

เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมาจัดระดับความรู้ความเข้าใจ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความรู้น้อย ระดับความรู้ปานกลาง และระดับความรู้มาก โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรายกัชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{20 - 0}{3} = 7.0 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง สามารถแปลความหมายระดับความรู้ความเข้าใจได้ดังนี้

0.00-6.00 หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ่างเภอขุนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับความรู้ที่น้อย

7.00-13.00 หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ่างเภอขุนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง

14.00-20.00 หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ่างเภอขุนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับความรู้มาก

ส่วนที่ 4 ประกอบด้วยคำถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ได้แก่ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ รูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง และรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทำประมงได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และคำถามเป็นมาตรวัดแบบ Likert Scale แบ่งเป็น 4 ระดับ ซึ่งมีคำตอบ 4 ลักษณะ คือ

ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน 4 คะแนน
ตอบเห็นด้วย	ได้คะแนน 3 คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วย	ได้คะแนน 2 คะแนน
ตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน 1 คะแนน

เมื่อได้รวบรวมและแจกแจงความถี่แล้ว คำนวณค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของคะแนนทั้ง 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{4 - 1}{3} = 1 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในแต่ละรูปแบบ สามารถแปลความหมายความคิดเห็นได้ดังนี้

1.00-2.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับต่ำ นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ ไม่สมควรที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่

2.01-3.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้อาจจะนำมาใช้เป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ได้ในเฉพาะกรณีไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า

3.01-4.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับสูง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ สมควรที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ เพราะเป็นรูปแบบที่ผู้ทำประมงมีความต้องการ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) รวบรวมได้จากการค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชาวบ้านผู้ทำประมงและการจัดการทรัพยากรประมง ข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากหน่วยงาน สถาบันที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด หน่วยป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืด สำนักงานประมงจังหวัด อุทยานแห่งชาติอุบลูรี กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นชาวบ้านผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 55 ราย ประกอบด้วย ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านหาดขาม หมู่ที่ 3 จำนวน 2 ราย บ้านยางชุม หมู่ที่ 5 จำนวน 1 ราย บ้านยางชุมเหนือ หมู่ที่ 6 จำนวน 2 ราย บ้านรวมไทย หมู่ที่ 7 จำนวน 31 ราย และบ้านพุดอน หมู่ที่ 8 จำนวน 19 ราย โดยขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจะใช้ประชากรทั้งหมด จะเท่ากับ 55 ตัวอย่าง รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ทำประมงที่ทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามหมู่บ้าน พ.ศ.2550

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน/หมู่ที่	จำนวนผู้ทำประมง	จำนวนตัวอย่าง
		(ราย)	(ตัวอย่าง)
1	บ้านหาดขาม หมู่ที่ 3	2	2
2	บ้านยางชุม หมู่ที่ 5	1	1
3	บ้านยางชุมเหนือ หมู่ที่ 6	2	2
4	บ้านรวมไทย หมู่ที่ 7	31	31
5	บ้านพุดอน หมู่ที่ 8	19	19
รวม		55	55

ที่มา: ข้อมูลจากหน่วยป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดเขื่อนแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
กรมประมง ปีพ.ศ.2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (description analysis) เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ของผู้ทำประมง ลักษณะและพฤติกรรมการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการทำประมงโดยใช้วิธีทางสถิติ อาศัยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (distribution) ค่าเฉลี่ย (mean) ซึ่งจะนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมคำอธิบายผลที่ได้จากการศึกษา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (inferential analysis) เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และพฤติกรรมในการทำประมง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือน ประสิทธิภาพการทำประมง เครื่องมือประมงที่ใช้ และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของผู้ทำประมงเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์วิธีไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับการมีนัยสำคัญที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เสนอผลการศึกษาประกอบด้วย 5 หัวข้อ กล่าวคือ (1) ข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง (2) ข้อมูลลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง (3) ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง (4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรของผู้ทำประมง และ (5) การทดสอบสมมติฐาน

ข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง

ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ซึ่งครอบคลุม 5 หมู่บ้าน จำนวน 55 ราย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส สถานภาพบุคคล สถานภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองที่ดิน ภูมิถิ่น อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัว ภาวะทางการเงิน ภาวะหนี้สิน และปัญหาทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษา มีดังนี้

1. เพศ

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 98.2 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 1.8 เนื่องจากอาชีพทำการประมงเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญเฉพาะทางและใช้แรงงานหนักในการทำประมง โดยการเตรียมเครื่องมือประมง การออกเรือ และออกแรงในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ทำประมงเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย ประกอบกับผู้หญิงส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน เลี้ยงดูบุตร และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างทำไร่สับปะรด ทำไร่ผักสวนครัว เป็นต้น ซึ่งใช้แรงงานน้อยกว่าการทำประมง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละจำแนกตามเพศของผู้ทำประมง

(n = 55)

เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชาย	54	98.2
หญิง	1	1.8
รวม	55	100.0

2. อายุ

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 46.2 ปี ซึ่งเป็นอายุในวัยกลางคน เป็นวัยที่อยู่ระหว่างการสร้างครอบครัว และสามารถประกอบอาชีพโดยใช้แรงงานหนักได้ โดยมีอายุต่ำสุด 24 ปี และอายุสูงสุด 81 ปี สำหรับช่วงอายุที่พบมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.1 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 41 - 50 ปี และช่วงอายุ 51 - 60 ปี มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 25.5 อายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.9 และช่วงอายุที่พบน้อยที่สุด คือ อายุต่ำกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.1 ทั้งนี้เนื่องจากอายุอาจมีส่วนสำคัญต่อการทำประมง เพราะหากมีอายุน้อยกว่า 31 ปี จะอยู่ในวัยเรียน หรือสนใจประกอบอาชีพเป็นแรงงานในโรงงานมากกว่า และหากเป็นผู้สูงอายุหรือมีอายุมากกว่า 60 ปี จะมีปัญหาด้านสุขภาพทำให้ไม่สามารถทำการประมงได้ดี รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละจำแนกตามอายุของผู้ทำประมง

(n = 55)

อายุ (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 31	5	9.1
31 - 40	16	29.1
41 - 50	14	25.5
51 - 60	14	25.5
มากกว่า 60	6	10.9
รวม	55	100.0

$\bar{X} = 46.2$ S.D. = 12.23

3. ระดับการศึกษา

ในอดีตการศึกษาภาคบังคับกำหนดให้เด็กในวัยเรียนจะต้องได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ประกอบกับการสอบถามสภาพพื้นที่ทั่วไปทราบว่า ก่อนหน้านี้นั้นพื้นที่ดังกล่าวอยู่ห่างไกลการคมนาคม และขาดสาธารณูปโภคพื้นฐานในชุมชน ทำให้ผู้ทำประมวงส่วนมากซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งได้รับการศึกษาในระดับประถมต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4) คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมา คือ ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 - 7) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 27.3 12.7 และ 7.3 ตามลำดับ ส่วนไม่ได้รับการศึกษามีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ทำประมวง

(n = 55)

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	1	1.8
ชั้นประถมต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4)	28	50.9
ชั้นประถมปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 - 7)	15	27.3
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	7	12.7
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	4	7.3
รวม	55	100.0

4. ศาสนา

จากการที่ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย ประกอบกับการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พบว่า พื้นที่ศึกษามีเพียงสถาบันและองค์กรทางศาสนาพุทธเท่านั้น โดยไม่พบสถาบันและองค์กรของศาสนาอื่น มีวัดในพื้นที่จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ หมู่ที่ 3 วัดหาดขาม หมู่ที่ 6 วัดศรีบรรพต (วัดยางชุม) และหมู่ที่ 7 วัดรวมไทย เป็นศูนย์รวมทางศาสนาพุทธ ส่งผลให้ผู้ทำประมวงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการนับถือศาสนาของผู้ทำประมง

(n = 55)

ศาสนา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พุทธ	55	100.0
รวม	55	100.0

5. สถานภาพสมรส

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 87.3 รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 9.1 ส่วนสถานภาพหย่าร้างและสถานภาพม้ายมีจำนวนเท่ากัน โดยพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพสมรสของผู้ทำประมง

(n = 55)

สถานภาพสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โสด	5	9.1
สมรส	48	87.3
หย่าร้าง	1	1.8
ม้าย	1	1.8
รวม	55	100.0

6. สถานภาพบุคคล

ขนาดครอบครัวของผู้ทำประมงในพื้นที่โดยทั่วไปเป็นครอบครัวขนาดเล็ก สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ และบุตร ดังนั้นจึงทำให้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 87.3 และส่วนที่เหลือมีสถานภาพเป็นสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 12.7 เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวมีหน้าที่หารายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในครัวเรือน ในขณะที่สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ดูแลบ้าน และศึกษาเล่าเรียน หรืออาจสามารถหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกทาง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพบุคคลของผู้ทำประมง

(n = 55)

สถานภาพบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
หัวหน้าครอบครัว	48	87.3
สมาชิกในครอบครัว	7	12.7
รวม	55	100.0

7. สถานภาพทางสังคม

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีสถานภาพทางสังคมเป็นลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา คือ ประธาน/กรรมการ/สมาชิก (กลุ่ม/ชมรม) คิดเป็นร้อยละ 30.9 ประธาน/กรรมการ (หมู่บ้าน/โรงเรียน/วัด) คิดเป็นร้อยละ 5.5 และผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 3.6 โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นประธาน/กรรมการ/สมาชิก (กลุ่ม/ชมรม) นั้น พบว่าผู้ทำประมงในกลุ่มนี้เป็นสมาชิกของชมรมอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้ทำประมง

(n = 55)

สถานภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	2	3.6
ลูกบ้าน	33	60.0
ประธาน/กรรมการ (หมู่บ้าน/โรงเรียน/วัด)	3	5.5
ประธาน/กรรมการ/สมาชิก (กลุ่ม/ชมรม)	17	30.9
รวม	55	100.0

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เมื่อหัวหน้าครอบครัวเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้สามารถรับผิดชอบตนเองได้แล้ว สมาชิกในครอบครัวจะแยกออกไปมีครอบครัวของตนเอง ทำให้ขนาดครอบครัวของผู้ทำประมงในพื้นที่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก จะเห็นได้จากผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ซึ่งแต่ละครัวเรือนจะประกอบด้วยสมาชิกโดยเฉลี่ยเป็นเพศชาย 2 คน เพศหญิง 2 คน โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 - 6 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 3 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 - 9 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และร้อยละ 5.5 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของผู้ทำประมง

(n = 55)

สมาชิกในครัวเรือน (คน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 - 3	22	40.0
4 - 6	30	54.5
7 - 9	3	5.5
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 4.0 \text{ S.D.} = 1.55$		

9. การถือครองที่ดิน

สำหรับการถือครองที่ดิน ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนมากไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 65.4 รองลงมา คือ มีเอกสารสิทธิ์ประเภทสปก. คิดเป็นร้อยละ 23.6 ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนดและมีเอกสารสิทธิ์ประเภทนส. 3 มีจำนวนเท่ากัน โดยพบน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 5.5 ซึ่งสาเหตุจะสอดคล้องกับการศึกษาด้านภูมิภานาของผู้ทำประมง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการถือครองที่ดินของผู้ทำประมง

(n = 55)

การถือครองที่ดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
โฉนด	3	5.5
นส. 3	3	5.5
สปก.	13	23.6
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	36	65.4
รวม	55	100.0

10. ภูมิสำเนา

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีภูมิสำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษาแต่กำเนิด คิดเป็นร้อยละ 49.1 และเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีภูมิสำเนาย้ายมาจากถิ่นอื่น คิดเป็นร้อยละ 50.9 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 11 ซึ่งผู้ที่ย้ายมาจากถิ่นอื่นมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเฉลี่ย 20.9 ปี โดยมีระยะเวลามากที่สุด 40 ปี และมีระยะเวลาน้อยที่สุด 2 ปี และส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลา 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมา คือ อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลา น้อยกว่า 11 ปี และ ระยะเวลา 11 - 20 ปี มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 25.0 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลามากกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.7 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละจำแนกตามภูมิสำเนาของผู้ทำประมง

(n = 55)

ภูมิสำเนา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อยู่ในพื้นที่แต่กำเนิด	27	49.1
ย้ายมาจากถิ่นอื่น	28	50.9
รวม	55	100.0

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาของผู้ทำประมง

(n = 28)

ระยะเวลาการอาศัย (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 11	7	25.0
11 - 20	7	25.0
21 - 30	11	39.3
มากกว่า 30	3	10.7
รวม	28	100.0

$\bar{X} = 20.9$ S.D. = 10.53

ซึ่งเหตุผลที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีภูมิลำเนาย้ายมาจากถิ่นอื่น และผู้ที่ย้ายมาจากถิ่นอื่นมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเป็นระยะเวลา 21 - 30 ปี ซึ่งมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเฉลี่ย 20.9 ปี นั้น จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านรวมไทย ทำให้ทราบว่าประมาณปีพ.ศ. 2521 กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี เพื่อจัดสรรพื้นที่ทำกินให้แก่ราษฎร รวมเนื้อที่ประมาณ 21,875 ไร่ ทำให้ราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่จังหวัดอื่นที่ทราบเรื่อง ย้ายภูมิลำเนาตามครอบครัวและเพื่อนบ้านเข้ามารับสิทธิครอบครองพื้นที่ เพื่ออยู่อาศัยและประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการถือครองที่ดินที่พบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนมากไม่มีเอกสารสิทธิในการถือครองที่ดินนั่นเอง

11. อาชีพหลัก

ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาจากเทือกเขาตะนาวศรี ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนเหมาะที่จะทำการเกษตรกรรม ส่งผลให้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนมากประกอบอาชีพหลักคือ อาชีพการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง อาชีพการประมง อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ / ลูกจ้างรัฐ และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.8 18.2 5.5 และ 3.6 ตามลำดับ และอาชีพที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพหลักของผู้ทำประมง

(n = 55)

อาชีพหลัก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การประมง	10	18.2
การเกษตร	27	49.1
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ / ลูกจ้างรัฐ	3	5.5
ค้าขาย	2	3.6
รับจ้าง	12	21.8
อื่นๆ	1	1.8
รวม	55	100.0

โดยรายละเอียดการประกอบอาชีพหลักของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง มีดังนี้ อาชีพการเกษตร ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่โดยการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ไร่อ้อย ไร่น้ำตาล สวนกล้วย สวนปาล์ม น้ำมัน สวนมะม่วง นอกจากนี้ยังมีการทำไร่ผักสวนครัว เช่น สวนพริก ไร่ถั่วฝักยาว แตงกวา เป็นต้น อาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทำไร่สับปะรด และบางรายมีอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพการประมง ทั้งหมดทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ / ลูกจ้างรัฐ ได้แก่ ลูกจ้างของรัฐ นอกจากนี้ยังเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาชีพค้าขาย พบว่า มีการเปิดร้านขายของใช้ทั่วไปในหมู่บ้าน และบางรายประกอบอาชีพขายผลผลิตสัตว์น้ำในตลาดนัดในพื้นที่ตำบลหาดขาม และมีอาชีพอื่นๆ คืออาชีพปลูกสัตว์ โดยการเลี้ยงโคเนื้อ

12. อาชีพรอง

จากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มโดยการประกอบอาชีพเสริม หรือมีอาชีพรองนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก เพื่อให้รายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายประจำวันของครัวเรือน ทำให้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรองนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 94.5 ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวไม่มีอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 5.5 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 14 โดยที่อาชีพรองส่วนมาก คือ อาชีพการประมง คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมา คือ อาชีพการเกษตร อาชีพรับจ้าง อาชีพเลี้ยงสัตว์ / เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 19.7 15.1 10.5 และ 5.8 ตามลำดับ และอาชีพรองที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพล่าสัตว์/หาของป่า คิดเป็นร้อยละ 1.2 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15

ทั้งนี้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างทำการประมงเป็นอาชีพหลักมีจำนวน 10 ราย และทำการประมงเป็นอาชีพเสริมจำนวน 41 ราย ส่วนที่เหลือจำนวน 4 ราย ไม่ได้ทำการประมงเป็นอาชีพ เนื่องจากทำประมงหรือจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น จึงไม่เกิดรายได้จากการทำประมง

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพรองของผู้ทำประมง

(n = 55)

อาชีพรอง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพรอง	3	5.5
มีอาชีพรอง	52	94.5
รวม	55	100.0

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพรองของผู้ทำประมง

(n = 52)

อาชีพรอง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การประมง	41	47.7
การเกษตร	17	19.7
ค้าขาย	5	5.8
รับจ้าง	13	15.1
ล่าสัตว์/หาของป่า	1	1.2
เลี้ยงสัตว์/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	9	10.5
รวม	86	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจมีอาชีพรองมากกว่า 1 อาชีพ

13. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวรวมถึงรายได้ของสมาชิกทุกคนของครอบครัว และเป็นรายได้ที่ได้รับจากอาชีพหลักและอาชีพรอง พบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนเฉลี่ย 7,581.8 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนต่ำสุด 3,000 บาท และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนสูงสุด 30,000 บาท สำหรับช่วงรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

ที่พบมากที่สุด คือ ช่วงรายได้น้อยกว่า 5,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ ช่วงรายได้ 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.6 ช่วงรายได้ 10,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.3 และ ช่วงรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนที่พบน้อยที่สุด คือ ช่วงรายได้ 15,001 - 20,000 บาท และช่วงรายได้มากกว่า 20,000 บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 3.6 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนของผู้ทำประมวง

(n = 55)

รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (บาท / เดือน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5,001	28	50.9
5,001 - 10,000	19	34.6
10,001 - 15,000	4	7.3
15,001 - 20,000	2	3.6
มากกว่า 20,000	2	3.6
รวม	55	100.0

$\bar{X} = 7,581.8$ S.D. = 5,777.93

14. ภาวะทางการเงิน

รายได้ของครอบครัวจากการประกอบอาชีพมีความไม่แน่นอนและสม่ำเสมอทุกเดือน เนื่องจากผู้ทำประมวงส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ การเกษตร และอาชีพรองคือ การประมง ซึ่งรายได้จะต้องขึ้นกับฤดูกาล สภาพแวดล้อม และราคาผลผลิต ดังนั้นผู้ทำประมวงจึงมีรายได้จากการประกอบอาชีพไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ในขณะที่บางรายมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพเฉพาะในแต่ละวันเท่านั้น จากการศึกษาภาวะทางการเงินโดยเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของครอบครัวในปี พ.ศ. 2550 พบว่า ผู้ทำประมวงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกินครึ่งหนึ่งมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา คือ มีรายได้เท่ากับรายจ่าย และมีรายได้มากกว่ารายจ่ายแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 23.6 และ 12.7 ตามลำดับ โดยที่ผู้ที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเงินเหลือเก็บ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.9 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละจำแนกตามภาวะทางการเงินของผู้ทำประมง

(n = 55)

ภาวะทางการเงิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้น้อยกว่ารายจ่าย	29	52.7
รายได้เท่ากับรายจ่าย	13	23.6
รายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเงินเหลือเก็บ	6	10.9
รายได้มากกว่ารายจ่ายแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ	7	12.7
รวม	55	100.0

15. ภาวะหนี้สิน

จากข้อมูลรายได้ที่น้อยกว่ารายจ่าย เป็นสาเหตุให้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างจำนวนมากเกินครึ่งหนึ่งมีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 65.5 ส่วนที่เหลือไม่มีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 18 โดยมีจำนวนหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ย 84,222.2 บาท มีหนี้สินต่ำสุด 7,000 บาท และมีหนี้สินสูงสุด 500,000 บาท สำหรับช่วงจำนวนที่พบมากที่สุด คือ จำนวนหนี้สิน 10,001 - 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือ จำนวนหนี้สิน 50,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.8 จำนวนหนี้สินน้อยกว่า 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.9 และช่วงจำนวนหนี้สินที่พบน้อยที่สุด คือ จำนวนหนี้สินมากกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.1 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละจำแนกตามภาวะหนี้สินของผู้ทำประมง

(n = 55)

ภาวะทางการเงิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีหนี้สิน	19	34.5
มีหนี้สิน	36	65.5
รวม	55	100.0

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนหนี้สินของผู้ทำประมง

(n = 36)

จำนวนหนี้สิน (บาท)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001	5	13.9
10,001 - 50,000	17	47.2
50,001 - 100,000	10	27.8
มากกว่า 100,000	4	11.1
รวม	36	100.0
X = 84,222.2 S.D. = 114,494.19		

และผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีภาวะหนี้สินส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมาคือ กู้เงินเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว และใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 8.3 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 20 โดยพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีภาวะหนี้สินส่วนมากกู้เงินจากสถาบันการเงิน / ธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาคือ กู้เงินจากกลุ่มสหกรณ์ / กองทุน กู้เงินจากเพื่อนบ้าน /ญาติพี่น้องคิดเป็นร้อยละ 24.4 และ 21.9 ตามลำดับ ซึ่งแหล่งสินเชื่อที่พบน้อยที่สุดคือ แหล่งเงินกู้อื่นๆ เช่น ไฟแนนซ์ เงินกู้นอกระบบ คิดเป็นร้อยละ 17.1 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละจำแนกตามสาเหตุการกู้เงินของผู้ทำประมง

(n = 36)

สาเหตุการกู้เงิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ใช้จ่ายในครอบครัว	3	8.3
ใช้ในการประกอบอาชีพ	30	83.4
ใช้ในกิจกรรมอื่นๆ	3	8.3
รวม	36	100.0

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละจำแนกตามแหล่งสินเชื่อของผู้ทำประมง

(n = 36)

สาเหตุการกู้เงิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน / ญาติพี่น้อง	9	21.9
สถาบันการเงิน / ธนาคาร	15	36.6
กลุ่มสหกรณ์ / กองทุน	10	24.4
แหล่งเงินกู้อื่นๆ	7	17.1
รวม	41	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจมีแหล่งสินเชื่อมากกว่า 1 แหล่ง

16. ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ

การดำรงชีวิตประจำวันในสังคมปัจจุบันทุกคนจะปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจัยด้านการเงิน สาธารณูปโภคพื้นฐาน และสุขภาพอนามัย มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาชุมชน แต่จากการศึกษาพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 63.6 ในขณะที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งมีปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 36.3 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 22 ซึ่งสามารถจำแนกตามประเภทปัญหาได้ดังนี้ ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจครึ่งหนึ่งมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ มีปัญหาด้านสุขภาพ และด้านสาธารณูปโภค คิดเป็นร้อยละ 30 และร้อยละ 20 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง

(n = 55)

ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	35	63.6
มีปัญหา	20	36.3
รวม	55	100.0

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง

(n = 20)

ประเภทปัญหา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ด้านเศรษฐกิจ	10	50.0
ด้านสุขภาพ	6	30.0
ด้านสาธาณูปโภค	4	20.0
รวม	20	100.0

ข้อมูลลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง

ข้อมูลลักษณะและพฤติกรรมการทำประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้ทำประมง กลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำประมง ระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมง แรงงานที่ใช้ในการทำการประมง การออกทำการประมง ชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง ประเภทเรือที่ใช้ทำการประมง ช่วงเวลาการทำประมงในรอบปี ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จับใน 1 รอบทำการประมง การจัดการผลผลิตสัตว์น้ำหลังจับ รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำ การตัดสินใจประกอบอาชีพประมงในอนาคต ความคิดเห็นของผู้ทำประมงต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การกระทำผิดกฎหมายประมง และปัญหาในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. ประสบการณ์ในการทำประมง

ผู้ทำประมงทั้งหมดมีประสบการณ์การทำประมงเริ่มต้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเดิมในปี พ.ศ. 2505 เป็นฝ่ายทอน้ำกุยบุรี ต่อมาได้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำยางชุมเสร็จในปี พ.ศ. 2523 และได้ปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพดำเนินการแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2548 ทำให้ทราบว่าอ่างเก็บน้ำดังกล่าวเป็นแหล่งทรัพยากรประมงให้แก่ผู้ทำประมงได้ใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน ซึ่งผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีประสบการณ์ในการทำประมงเฉลี่ย 13.1 ปี โดยมีประสบการณ์ต่ำสุด 3 เดือน และมีประสบการณ์สูงสุด 35 ปี สำหรับช่วงประสบการณ์ในการทำประมงที่พบมากที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำประมง 1 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.5 มีประสบการณ์ 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ และช่วงประสบการณ์ในการทำประมงที่พบน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำประมง น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประสบการณ์ทำประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

ประสบการณ์ทำประมง (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1	1	1.8
1 - 10	29	52.7
11 - 20	14	25.5
21 - 30	8	14.5
มากกว่า 30	3	5.5
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 13.1$ S.D. = 10.28		

2. ระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมง

ผู้ทำประมงมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานรวมตัวเป็นชุมชนและอยู่บริเวณโดยรอบอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมงเฉลี่ย 2.4 กิโลเมตร โดยมีระยะทางต่ำสุด 100 เมตร และมีระยะทางสูงสุด 13 กิโลเมตร สำหรับช่วงระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมงที่พบมากที่สุด คือ มีระยะทาง 1 - 4 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 61.8 รองลงมาคือ มีระยะทาง น้อยกว่า 1 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 27.3 มีระยะทาง 5 - 8 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 5.5 มีระยะทาง 9 - 12 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 3.6 ตามลำดับ และช่วงระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมงที่พบน้อยที่สุด คือ มีระยะทาง 13 กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 1.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะทางระหว่างบ้านพักกับพื้นที่ทำการประมง

(n = 55)

ระยะทาง (กิโลเมตร)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1	15	27.3
1 - 5	37	67.3
6 - 10	2	3.6
มากกว่า 10	1	1.8
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 2.4$ S.D. = 2.52		

3. แรงงานที่ใช้ในการทำการประมง

เนื่องจากการทำประมงในพื้นที่เป็นการประมงพื้นบ้าน ใช้เครื่องมือในการประมงที่มีประสิทธิภาพต่ำ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ไม่ใช้การประมงพาณิชย์ที่เป็นการประมงขนาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องควบคุมค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน ทำให้ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้แรงงานในการทำประมงจำนวน 1 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ทำประมงเอง คิดเป็นร้อยละ 92.7 ส่วนที่เหลือใช้แรงงานในการทำประมงจำนวน 2 คน โดยทั้งหมดเป็นผู้ทำประมงและแรงงานในครัวเรือนของผู้ทำประมง คิดเป็นร้อยละ 7.3 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำการประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

จำนวนแรงงาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
แรงงาน 1 คน	51	92.7
แรงงาน 2 คน	4	7.3
รวม	55	100.0

4. การออกทำการประมง

ผู้ทำประมงในพื้นที่จะทำประมงในลักษณะไม่มีพื้นที่หรือบริเวณแน่นอนชัดเจน โดยจะเปลี่ยนพื้นที่ไปเมื่อปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้น้อยลง หากยังคงจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณมากขึ้นหรือเท่าเดิมจะทำประมงในพื้นที่เดิมต่อไป จึงคาดว่าเพื่อความสะดวกด้านเวลาและพื้นที่หรือบริเวณ ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างจะออกทำการประมงแต่ละครั้งส่วนใหญ่ออกทำการประมงเพียงลำพัง (คนเดียวหรือร่วมกับแรงงานในครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 78.2 และคิดเป็นร้อยละ 21.8 ของผู้ทำประมงที่ออกทำการประมงร่วมกับเพื่อนผู้ทำประมงด้วยกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 27

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการออกทำการประมงในแต่ละครั้งของผู้ทำประมง

(n = 55)

การออกทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ออกทำการประมงเพียงลำพัง	43	78.2
ออกทำการประมงร่วมกับเพื่อนผู้ทำประมง	12	21.8
รวม	55	100.0

5. ชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง

ชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงทั้งหมดของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่ง ใช้ข่ายในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 69.3 และใช้ลอบในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 25.3 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 5.4 เท่านั้นที่ใช้เบ็ดเป็นเครื่องมือในการทำประมง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 28 โดยที่จำนวนข่ายทั้งหมดที่ใช้ในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เท่ากับ 441 ผืน ซึ่งผู้ทำประมงใช้ข่ายเป็นเครื่องมือประมงเฉลี่ย 8.5 ผืน/ราย สำหรับช่วงจำนวนข่ายของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ จำนวน 6 - 10 ผืน/ราย คิดเป็นร้อยละ 40.4 และช่วงจำนวนข่ายของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ จำนวน 16 - 20 ผืน/ราย คิดเป็นร้อยละ 5.8 ช่วงขนาดความยาวข่ายของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ ความยาวน้อยกว่า 101 เมตร คิดเป็นร้อยละ 54.0 และช่วงขนาดความยาวข่ายของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ ความยาว 301 - 400 เมตร และความยาวมากกว่า 400 เมตร คิดเป็นร้อยละ 1.4 ส่วนช่วงความกว้างขนาดตาของข่ายที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ ขนาดตากว้าง 11 - 15 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 39.2 และช่วงความกว้างขนาดตาที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ ขนาดตากว้าง 6 - 10 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.8

ในขณะที่จำนวนลอบทั้งหมดที่ใช้ในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เท่ากับ 476 อัน ซึ่งผู้ทำประมงใช้ลอบเป็นเครื่องมือประมงเฉลี่ย 25.1 อัน/ราย สำหรับช่วงจำนวนลอบของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ จำนวนน้อยกว่า 16 อัน/ราย และจำนวน 16 - 30 อัน/ราย คิดเป็นร้อยละ 42.1 และช่วงจำนวนลอบของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ จำนวน 31 - 45 อัน/ราย คิดเป็นร้อยละ 5.3 ขนาดความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางลอบของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงมี 2 ขนาด ที่พบมากที่สุด คือ ความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางลอบ 50 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 76.2 และความยาวเส้นผ่านศูนย์กลางลอบ 70 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 23.8 ส่วนช่วงความกว้างขนาดตาของลอบที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ ช่วงขนาดตากว้าง 8 - 10 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 61.9 และช่วงความกว้างขนาดตาที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ ขนาดตากว้างน้อยกว่า 5 เซนติเมตร และขนาดตากว้างมากกว่า 10 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 4.8

นอกจากนี้ผู้ทำประมงยังใช้เบ็ดเป็นเครื่องมือในการทำประมง โดยที่จำนวนเบ็ดทั้งหมดที่ใช้ในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เท่ากับ 16 คัน ซึ่งผู้ทำประมงใช้เบ็ดเป็นเครื่องมือประมงเฉลี่ย 4 คัน/ราย สำหรับจำนวนเบ็ดของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงมากที่สุด คือ จำนวน 10 คัน/ราย คิดเป็นร้อยละ 50.0 และจำนวนเบ็ดของผู้ทำประมงที่ใช้ทำประมงน้อยที่สุด คือ จำนวน 1 คัน/ราย คิดเป็นร้อยละ 25.0 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละจำแนกตามชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง

(n = 55)

เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ข่าย	52	69.3
ลอบ	19	25.3
เบ็ด	4	5.4
รวม	75	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจมีเครื่องมือประมงมากกว่า 1 ชนิด

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนและขนาดชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
<u>จำนวนข่าย (ผืน)</u>		
1 - 5	20	38.4
6 - 10	21	40.4
11 - 15	8	15.4
16 - 20	3	5.8
รวม	52	100.0

$\bar{X} = 8.5$ S.D. = 4.64

<u>ขนาดความยาวข่าย (เมตร)</u>		
น้อยกว่า 101	40	54.0
101 - 200	30	40.5
201 - 300	2	2.7
301 - 400	1	1.4
มากกว่า 400	1	1.4
รวม	74	100.0

ตารางที่ 29 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
<u>ขนาดตาข่าย (เซนติเมตร)</u>		
น้อยกว่า 6	12	16.2
6 - 10	5	6.8
11 - 15	29	39.2
มากกว่า 15	28	37.8
รวม	74	100.0
<u>จำนวนลอบ (อัน)</u>		
น้อยกว่า 16	8	42.1
16 - 30	8	42.1
31 - 45	1	5.3
มากกว่า 45	2	10.5
รวม	19	100.0
$\bar{X} = 25.1$ S.D. = 20.58		
<u>ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลอบ (เซนติเมตร)</u>		
50	16	76.2
70	5	23.8
รวม	21	100.0
<u>ขนาดตาลอบ (เซนติเมตร)</u>		
น้อยกว่า 5	1	4.8
5 - 7	6	28.5
8 - 10	13	61.9
มากกว่า 10	1	4.8
รวม	21	100.0

ตารางที่ 29 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนเบ็ด (คัน)		
1	2	50.0
4	1	25.0
10	1	25.0
รวม	4	100.0

$\bar{X} = 4.0$ S.D. = 4.24

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจมีจำนวนเครื่องมือประมงมากกว่า 1 คัน/อัน/คัน และอาจมีขนาดมากกว่า 1 ขนาด

ในกรณีการใช้เครื่องมือประมงตามจำนวนชนิดเครื่องมือประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนมากซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งใช้เครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียวในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 69.1 รองลงมาคือ ใช้เครื่องมือ 2 ชนิดในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 25.4 และที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 5.5 ใช้เครื่องมือ 3 ชนิดในการทำประมง ซึ่งพบว่าผู้ทำประมงที่ใช้เครื่องมือชนิดเดียวจะใช้ข่ายในการทำประมง หากมีการใช้เครื่องมือประมง 2 ชนิด ในการทำประมงจะใช้ข่ายร่วมกับลอบในการทำประมง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

จำนวนชนิดเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ใช้เครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียว	38	69.1
ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด	14	25.4
ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด	3	5.5
รวม	55	100.0

6. ประเภทเรือที่ใช้ทำการประมง

เนื่องจากผู้ทำประมงส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้อ่างเก็บน้ำ เรือจึงเป็นพาหนะที่จำเป็นในการดำรงชีพและการประมง ประกอบกับการทำประมงโดยส่วนใหญ่ใช้ข่ายและลอบ จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ทำประมงเกือบทั้งหมดมีเรือเป็นของตนเองและใช้เรือในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 92.7 ส่วนที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 7.3 ไม่มีเรือเป็นของตนเอง โดยในการทำประมงจะไปร่วมกับเพื่อนผู้ทำประมงที่มีเรือ หรือทำการประมงบริเวณริมฝั่ง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 31 โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีเรือขนาดความยาวเฉลี่ย 4 เมตร โดยมีขนาดความยาวเรือต่ำสุด 2 เมตร และมีขนาดความยาวเรือสูงสุด 8 เมตร สำหรับช่วงขนาดความยาวเรือของผู้ทำประมงที่พบมากที่สุด คือ ช่วงขนาดความยาวเรือ 4 - 4.9 เมตร คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือ ช่วงขนาดความยาวเรือ 3 - 3.9 เมตร ช่วงขนาดความยาวเรือ 5 - 5.9 เมตร ช่วงขนาดความยาวเรื่อน้อยกว่า 3 เมตร คิดเป็นร้อยละ 27.4 13.7 และ 5.9 ตามลำดับ และช่วงขนาดความยาวเรือของผู้ทำประมงที่พบน้อยที่สุด คือ ช่วงขนาดความยาวเรือมากกว่า 5.9 เมตร ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.0 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 32

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการใช้เรือในการทำประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

การใช้เรือในการทำประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีเรือ	4	7.3
มีเรือ	51	92.7
รวม	55	100.0

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละจำแนกตามขนาดความยาวเรือของผู้ทำประมง

(n = 51)

ขนาดความยาวเรือ (เมตร)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 3.0	3	5.9
3.0 - 3.9	14	27.4
4.0 - 4.9	26	51.0
5.0 - 5.9	7	13.7
มากกว่า 5.9	1	2.0
รวม	51	100.0

$\bar{X} = 4.0$ S.D. = 0.95

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีเรือเป็นของตนเองส่วนใหญ่ใช้เรือประเภทเรือไม่มีเครื่องยนต์ คิดเป็นร้อยละ 70.6 และใช้เรือมีเครื่องยนต์ คิดเป็นร้อยละ 29.4 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 33 ซึ่งจากจำนวนเรือมีเครื่องยนต์ พบว่าขนาดเครื่องยนต์เรือเฉลี่ยเท่ากับ 4.6 แรงม้า โดยมีขนาดเครื่องยนต์เรือต่ำสุด 3 แรงม้า และมีขนาดเครื่องยนต์เรือสูงสุด 5.5 แรงม้า และพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีเรือมีเครื่องยนต์ส่วนใหญ่ขนาดเครื่องยนต์เรือ 5 แรงม้า คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ ขนาดเครื่องยนต์เรื่อน้อยกว่า 5 แรงม้า คิดเป็นร้อยละ 33.3 ที่เหลือเป็นผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีเรือมีเครื่องยนต์เรือขนาดมากกว่า 5 แรงม้า คิดเป็นร้อยละ 20.0 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทเรือของผู้ทำประมง

(n = 51)

ประเภทเรือ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เรือไม่มีเครื่องยนต์	36	70.6
เรือมีเครื่องยนต์	15	29.4
รวม	51	100.0

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละจำแนกตามขนาดเครื่องยนต์เรือของผู้ทำประมง

(n = 15)

ขนาดเครื่องยนต์เรือ (แรงม้า)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5	5	33.3
5	7	46.7
มากกว่า 5	3	20.0
รวม	15	100.0

$\bar{X} = 4.6$ S.D. = 0.90

7. การทำประมงในรอบปี

การบริหารจัดการทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำโดยทั่วไป จะมีการใช้มาตรการห้ามทำการประมงในบางฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงเวลาหรือฤดูกาลปลาวางไข่ ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้ทำประมงในพื้นที่มีความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรประมง เนื่องจากผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างมีระยะเวลาทำการประมงในรอบปีเฉลี่ย 9.4 เดือน ทั้งนี้ส่วนมากจะเว้นการทำประมงในช่วงเดือนพฤษภาคม-กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลกำหนดและประกาศเป็นช่วงเวลาห้ามทำการประมง โดยมีระยะเวลาทำการประมงน้อยสุด 2 เดือน และมีระยะเวลาทำการประมงมากที่สุด 12 เดือน สำหรับช่วงระยะเวลาทำการประมงที่พบมากที่สุด คือ มีระยะเวลาทำการประมง 10 - 12 เดือน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาคือ มีระยะเวลาทำการประมง 7 - 9 เดือน คิดเป็นร้อยละ 45.3 มีระยะเวลาทำการประมง 4 - 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และช่วงระยะเวลาทำการประมงที่พบน้อยที่สุด คือ มีระยะเวลาทำการประมง 1 - 3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 1.9 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระยะเวลาทำการประมงในรอบปีของผู้ทำประมง

(n = 53)

ระยะเวลาทำการประมงในรอบปี (เดือน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 - 3	1	1.9
4 - 6	2	3.8
7 - 9	24	45.3
10 - 12	26	49.0
รวม	53	100.0
$\bar{X} = 9.4$ S.D. = 2.73		

8. ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมง

ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงพบว่า โดยปกติใน 1 รอบการทำประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง (โดยทั่วไปผู้ทำประมงเริ่มทำการประมงเวลา 17.00 น. โดยการออกเรือและลงเครื่องมือประมงทิ้งไว้จนถึงเวลา 07.00 น. จะทำการเก็บกู้เครื่องมือประมงที่ลงไว้ ซึ่งจะใช้เวลาในการทำประมง 1 รอบการทำประมง ประมาณ 13 ชั่วโมง เป็นประจำทุกวัน) ส่วนใหญ่สามารถจับสัตว์น้ำได้ 2 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมาคือ จับสัตว์น้ำได้เพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 40.7 และส่วนที่เหลือเป็นผู้ทำประมงที่สามารถจับสัตว์น้ำได้มากกว่า 2 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 13.0 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 36

ในขณะที่มีผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งสามารถจับได้ปลาชนิด คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ ได้ปลาสร้อยขาว ปลาตะเพียนขาว ปลาช่อน และปลาชะโด ปลาช่อน

ปลาหางแดง และปลาหมอช้างเหยียบ/ปลาตะกรับ คิดเป็นร้อยละ 15.1 10.8 6.4 4.3 3.2 3.2 และคิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ และมีผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างน้อยที่สุดสามารถจับได้ปลาแก้มขี้ ปลากระสูบ และปลากระแห คิดเป็นร้อยละ 1.1 เท่ากัน โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจจับสัตว์น้ำได้มากกว่า 1 ชนิด รายละเอียดแสดงในตารางที่ 37

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละจำแนกตามจำนวนชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ของผู้ทำประมง

(n = 54)

จำนวนชนิดสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ผู้ทำประมงจับสัตว์น้ำชนิดเดียว	22	40.7
ผู้ทำประมงจับสัตว์น้ำ 2 ชนิด	25	46.3
ผู้ทำประมงจับสัตว์น้ำมากกว่า 2 ชนิด	7	13.0
รวม	54	100.0

ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละจำแนกตามชนิดสัตว์น้ำที่จับได้ของผู้ทำประมง

(n = 54)

ชนิดสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ปลานิล	47	50.5
ปลาตะเพียนขาว	10	10.8
ปลาสวายขาว	14	15.1
ปลาหมอช้างเหยียบ/ปลาตะกรับ	3	3.2
ปลายี่สก	3	3.2
ปลาแก้มขี้	1	1.1
ปลาหางแดง	3	3.2
ปลากระสูบ	1	1.1
ปลากระแห	1	1.1
ปลาช่อน	6	6.4
ปลาชะโด	4	4.3
รวม	93	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจจับสัตว์น้ำได้มากกว่า 1 ชนิด

สำหรับปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงพบว่า โดยปกติใน 1 รอบการทำประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณเฉลี่ย 11.1 กิโลกรัม/ราย ในขณะที่ผู้ทำประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณน้อยที่สุด 2 กิโลกรัม และสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณมากที่สุด 39 กิโลกรัม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ทำประมงสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณน้อยกว่า 6 กิโลกรัม/ราย คิดเป็นร้อยละ 35.2 รองลงมาคือ สามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณ 6 - 10 กิโลกรัม/ราย คิดเป็นร้อยละ 27.8 สามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณ 11 - 15 กิโลกรัม/ราย คิดเป็นร้อยละ 16.7 และสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณมากกว่า 20 กิโลกรัม/ราย คิดเป็นร้อยละ 11.1 ในขณะที่มีผู้ทำประมงน้อยที่สุดสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณ 16 - 20 คิดเป็นร้อยละ 9.2 โดยผู้ทำประมงที่สามารถจับสัตว์น้ำได้เป็นจำนวนน้อยกว่า 6 กิโลกรัม/ราย จะใช้เครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียว คือ ข่ายที่มีขนาดความยาวสั้น ขนาดตาเล็ก และจำนวนน้อย ทำให้จับสัตว์น้ำได้จำนวนและปริมาณที่น้อยกว่าผู้ทำประมง ที่ใช้เครื่องมือหลายชนิด โดยที่เครื่องมือประมงเหล่านั้นมีขนาดความยาว ขนาดตา และมีจำนวนมากกว่าทำให้สามารถจับสัตว์น้ำได้จำนวนและปริมาณที่มาก รายละเอียดแสดงในตารางที่ 38

ซึ่งใน 1 รอบการทำประมง ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างสามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณทั้งหมด 599 กิโลกรัม ประกอบด้วย ปลานิลมีปริมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ ปลาสวาย ปลาตะเพียนขาว ปลาชะโด ปลาหางแดง ปลาอีสง ปลากระแห ปลาช่อน ปลาหมอช้างเหยียบ/ปลาตะกรับ ปลาแก้มช้ำ และปลากระสูบมีปริมาณน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.0 7.9 4.8 4.0 3.7 2.5 2.5 2.5 0.8 และคิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 39 ซึ่งหากพิจารณารายงานการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำของหน่วยงานราชการที่ได้บันทึกไว้ว่า กรมประมงได้ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลงในอ่างเก็บน้ำบางซุ่ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ปี 2541 จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ 12 สิงหาคม 2551) มีการปล่อยสัตว์น้ำทั้งสิ้น จำนวน 9,960,000 ตัว พบว่า ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้ในปริมาณที่มากที่สุดคือชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่หน่วยงานราชการปล่อยลงในอ่างเก็บน้ำบางซุ่ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มากเช่นกัน ได้แก่ ปลานิล ปลาตะเพียนขาว และปลาสวาย โดยสัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้แต่ไม่ใช่ชนิดสัตว์น้ำที่หน่วยงานราชการปล่อย เช่น ปลาหางแดง ปลาหมอช้างเหยียบ ปลาแก้มช้ำ และปลากระสูบ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็นสัตว์น้ำท้องถิ่นเดิมที่อาศัยในอ่างเก็บน้ำหรือแม่น้ำกุนนรี ข้อมูลการปล่อยสัตว์น้ำประกอบด้วยชนิดสัตว์น้ำ ดังนี้

1. ปลาตะเพียนขาว	จำนวน 2,756,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 27.67
2. กุ้งก้ามกราม	จำนวน 2,275,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 22.84
3. ปลานิล	จำนวน 1,435,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 14.41
4. ปลาสวายขาว	จำนวน 204,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 2.05
5. ปลาอังก	จำนวน 110,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 1.10
6. ปลาจาด	จำนวน 107,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 1.07
7. ปลาชี่สกเทศ	จำนวน 91,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.91
8. ปลาไน	จำนวน 89,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.89
9. ปลาซวาย	จำนวน 50,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.50
10. ปลากดเหลือง	จำนวน 40,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.40
11. ปลานวลจันทร์	จำนวน 25,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.25
12. กุ้งฝอย	จำนวน 14,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.14
13. ปลาช่อน	จำนวน 10,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 0.10
14. อื่นๆ (ไม่ระบุชนิด)	จำนวน 2,754,000 ตัว	คิดเป็นร้อยละ 27.65

ตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ต่อรายของผู้ทำประมง

(n = 54)

ปริมาณสัตว์น้ำ / ราย (กิโลกรัม)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 6	19	35.2
6 - 10	15	27.8
11 - 15	9	16.7
16 - 20	5	9.2
มากกว่า 20	6	11.1
รวม	54	100.0
$\bar{X} = 11.1$ S.D. = 8.43		

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปริมาณสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่จับได้ของผู้ทำประมง

(n = 54)

ปริมาณสัตว์น้ำแต่ละชนิด	จำนวน (กิโลกรัม)	ร้อยละ
ปลานิล	303	50.6
ปลาดูเพียนขาว	47	7.9
ปลาสร้อยขาว	120	20.0
ปลาหมอช้างเหยียบ/ปลาดูกรับ	15	2.5
ปลาช่อน	22	3.7
ปลาแก้มช้ำ	5	0.8
ปลาหางแดง	24	4.0
ปลากระสูบ	4	0.7
ปลากระแห	15	2.5
ปลาช่อน	15	2.5
ปลาชะโด	29	4.8
รวม	599	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจจับสัตว์น้ำได้มากกว่า 1 ชนิด

9. การจัดการผลผลิตสัตว์น้ำหลังจับ

การจัดการผลผลิตสัตว์น้ำหลังจับโดยปกติผู้ทำประมงจะมีการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำทั้งหมดที่จับได้ โดยการจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำ แม้จะจับสัตว์น้ำได้ไม่ตรงกับชนิดหรือขนาดที่ต้องการก็จะเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนหรือแจกจ่ายญาติพี่น้อง ซึ่งจะพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่จะขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมง ช่วงร้อยละ 80 - 99 ของปริมาณสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงแต่ละรายจับได้ คิดเป็นร้อยละ 49.1 ในขณะที่มีผู้ทำประมงน้อยที่สุดขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมง ช่วงร้อยละ 20 - 39 ของปริมาณสัตว์น้ำที่ชาวประมงแต่ละรายจับได้ คิดเป็นร้อยละ 1.8 โดยที่มีผู้ทำประมงไม่ขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้เลย คิดเป็นร้อยละ 9.1 และมีผู้ทำประมงที่ขายผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดที่จับได้ คิดเป็นร้อยละ 10.9 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผลผลิตสัตว์น้ำทั้งหมดที่ไม่ขาย ผู้ทำประมงนำไปบริโภคในครัวเรือน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 40

การแปรรูปสัตว์น้ำส่วนใหญ่จะทำในกรณีที่มีปริมาณสัตว์น้ำจำนวนมากเหลือจากการจำหน่ายสด ทำให้ต้องมีการแปรรูปโดยเปลี่ยนสภาพจากปลาสดให้สามารถเก็บไว้ได้นานและเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ แต่หากสามารถจำหน่ายสดได้หมดผู้ทำประมงจะมีความต้องการจำหน่ายเป็นสัตว์น้ำสดมากกว่า เนื่องจากสะดวกและไม่ต้องเพิ่มต้นทุนในการดำเนินการใดๆ ซึ่งโดยปกติผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 78.2 รองลงมาคือ ผู้ทำประมงมีการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายร้อยละ 50 ของปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงขายในแต่ละราย คิดเป็นร้อยละ 10.9 มีผู้ทำประมงที่แปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 5.5 และผู้ทำประมงมีการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายร้อยละ 40 ของปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงขายในแต่ละราย คิดเป็นร้อยละ 3.6 ในขณะที่มีผู้ทำประมงน้อยที่สุดที่แปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้ก่อนขายร้อยละ 30 ของปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงขายในแต่ละราย คิดเป็นร้อยละ 1.8 โดยที่การแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมงประกอบด้วย ปลาต้ม ปลาเค็ม ปลาตากแห้ง ปลาย่าง และปลาร้า รายละเอียดแสดงในตารางที่ 41

นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีผู้รวบรวมสัตว์น้ำหรือแพปลามารับซื้อที่เรือหรือที่บ้านของผู้ทำประมง คิดเป็นร้อยละ 36.0 โดยมีการตกลงล่วงหน้าไว้แล้วว่าผู้ทำประมงจะมีการซื้อขายสัตว์น้ำให้ใคร เพื่อให้เกิดความสะดวกกับผู้ทำประมงที่ไม่ต้องตระเวนขายผลผลิตสัตว์น้ำที่ไม่มีผู้ซื้อแน่นอน นอกจากนี้ผู้รวบรวมสัตว์น้ำหรือแพปลาที่มารับซื้อยังสามารถคาดคะเนปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำล่วงหน้าที่น่าไปจำหน่ายต่อไปได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทำประมงที่จับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่มากและมีขนาดเป็นที่ต้องการของตลาด รองลงมาคือ นำไปขายแม่ค้าที่ตลาด คิดเป็นร้อยละ 18.0 นำไปขายเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.0 นำไปขายเองในตลาด คิดเป็นร้อยละ 14.0 นำไปขายผู้รวบรวมสัตว์น้ำหรือแพปลา คิดเป็นร้อยละ 12.0 และส่วนที่เหลือนำไปขายร้านค้าในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 4.0 โดยผู้ทำประมงที่นำไปผลผลิตสัตว์น้ำไปขายร้านค้าในหมู่บ้านจะเป็นผู้ทำประมงที่จับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่น้อยและมีผลผลิตไม่แน่นอน (ทำประมงเป็นครั้งคราว) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 42

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละจำแนกตามร้อยละการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)

ร้อยละการขายผลผลิตสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
0	5	9.1
20 - 39	1	1.8
40 - 59	10	18.2
60 - 79	6	10.9
80 - 99	27	49.1
100	6	10.9
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 70.6$ S.D. = 28.89		

ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละจำแนกตามร้อยละการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำก่อนขายของผู้ทำประมง

(n = 55)

ร้อยละการแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
0	43	78.2
30	1	1.8
40	2	3.6
50	6	10.9
100	3	5.5
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 12.9$ S.D. = 27.19		

ตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละจำแนกตามวิธีการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมง

(n = 50)

วิธีการขายผลผลิตสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
นำไปขายเองในตลาด	7	14.0
นำไปขายแม่ค้าในตลาด	9	18.0
นำไปขายผู้รวบรวมสัตว์น้ำ/แพปลา	6	12.0
นำไปขายเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน	8	16.0
นำไปขายร้านค้าในหมู่บ้าน	2	4.0
มีผู้รวบรวมสัตว์น้ำ/แพปลา มารับซื้อที่เรือ/บ้าน	18	36.0
รวม	50	100.0

10. รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำ

ผู้ทำประมงจะทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำอย่างชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำ หรือเป็นการช่วยลดรายจ่ายการซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารของครัวเรือน ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำประมงไม่มากนัก โดยพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงเฉลี่ย 2,863.8 บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำต่ำสุด 500 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำสูงสุด 20,000 บาท สำหรับช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่พบมากที่สุด คือ ช่วงรายได้ 1,001 - 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ ช่วงรายได้ไม่น้อยกว่า 1,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5 ช่วงรายได้ 3,001 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.5 สำหรับช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่พบน้อยที่สุด คือ ช่วงรายได้ 5,001 - 7,000 บาท และช่วงรายได้มากกว่า 7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 เท่ากัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำของผู้ทำ
ประมง

(n = 47)

รายได้เฉลี่ย (บาท / เดือน)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,001	12	25.5
1,001 – 3,000	27	57.4
3,001 – 5,000	4	8.5
5,001 – 7,000	2	4.3
มากกว่า 7,000	2	4.3
รวม	47	100.0
$\bar{X} = 2,863.8$ S.D. = 3,072.7		

11. การตัดสินใจประกอบอาชีพประมงในอนาคต

การตัดสินใจประกอบอาชีพประมงในอนาคตของผู้ทำประมงพบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจประกอบอาชีพประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดไป คิดเป็นร้อยละ 80.8 เนื่องจากผู้ทำประมงดังกล่าวประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครอบครัว มีความรู้ความชำนาญในการทำประมง มีเรือและเครื่องมือประมงอยู่แล้ว และอาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้อ่างเก็บน้ำทำให้สะดวกในการออกทำประมง ผู้ทำประมงส่วนที่เหลือตัดสินใจที่จะเลิกทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีผู้ทำประมงตัดสินใจทำประมงอีก 1 ปี หลังจากนั้นจะเลิกทำประมง คิดเป็นร้อยละ 9.6 ผู้ทำประมงตัดสินใจทำประมงอีก 0.5 ปี และ 2 ปี หลังจากนั้นจะเลิกทำประมง คิดเป็นร้อยละ 3.8 เท่ากัน ในขณะที่มีผู้ทำประมงน้อยที่สุดที่ตัดสินใจทำประมงอีก 3 ปี หลังจากนั้นจะเลิกทำประมง คิดเป็นร้อยละ 1.9 ซึ่งสาเหตุการตัดสินใจเลิกทำการประมงในอนาคต เนื่องจากผู้ทำประมงดังกล่าวมีอายุมาก และสุขภาพไม่แข็งแรง โดยจะเปลี่ยนไปทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงปลาในบ่อปลาของตนเอง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการประกอบอาชีพประมงในอนาคของผู้ทำประมง

(n = 52)

การประกอบอาชีพประมงในอนาคต (ปี)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ตลอดไป	42	80.8
0.5	2	3.8
1	5	9.6
2	2	3.8
3	1	1.9
รวม	52	100.0

12. ความคิดเห็นของผู้ทำประมงต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำ

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถคาดการณ์ได้โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทำประมงต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณสัตว์น้ำ เนื่องจากผู้ทำประมงเป็นผู้ใช้ทรัพยากรประมงโดยตรงในพื้นที่เป็นประจำทุกวัน ทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณสัตว์น้ำได้ ซึ่งด้านการเปลี่ยนแปลงชนิดสัตว์น้ำพบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีความคิดเห็นว่าปัจจุบันจำนวนชนิดสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง โดยชนิดสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงเห็นว่าสูญหายไปจากอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ ปลากระโห้ ปลาตลาด และปลากะมัง รองลงมาคือ ผู้ทำประมงมีความคิดเห็นว่าจำนวนชนิดสัตว์น้ำไม่มีการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 29.6 และส่วนที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 25.9 เป็นผู้ทำประมงที่มีความคิดเห็นว่าปัจจุบันจำนวนชนิดสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น โดยชนิดสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงเห็นว่าเพิ่มขึ้นได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียนทอง และปลาจาด รายละเอียดแสดงในตารางที่ 45

ตารางที่ 45 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดสัตว์น้ำ

(n = 54)

การเปลี่ยนแปลงชนิดสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เปลี่ยนแปลง	16	29.6
เพิ่มชนิดขึ้น	14	25.9
ลดชนิดลง	24	44.5
รวม	54	100.0

ในขณะที่ด้านการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำพบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 51.8 มีความคิดเห็นว่าปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง โดยชนิดสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงเห็นว่า มีปริมาณลดลง ได้แก่ ปลาบู่ ปลากระดี่ ปลากระสูบ และปลาหมอช้างเหยียบ รองลงมา คิดเป็นร้อยละ 31.5 คือ ผู้ทำประมงที่มีความคิดเห็นว่าปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น โดยชนิดสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงเห็นว่า มีปริมาณเพิ่มขึ้น ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก และปลาน้ำจืด ส่วนที่เหลือคิดเป็นร้อยละ 16.7 เป็นผู้ทำประมง มีความคิดเห็นว่าปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำ

(n = 54)

การเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่เปลี่ยนแปลง	9	16.7
เพิ่มปริมาณขึ้น	17	31.5
ลดปริมาณลง	28	51.8
รวม	54	100.0

13. การกระทำผิดกฎหมายประมง

การทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำทุกแห่งจำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมง ดังนั้นเมื่อสอบถามผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างว่า เคยทำประมงโดยกระทำผิดกฎหมายประมงอย่างไรบ้าง มีผู้ทำประมงส่วนใหญ่ให้คำตอบว่าไม่เคยกระทำผิดกฎหมายประมง คิดเป็นร้อยละ 82.7 นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ทำประมงมีความรับผิดชอบต่อการทำประมง รองลงมาให้คำตอบว่า เคยกระทำผิดกฎหมายประมงโดยการทำประมงในพื้นที่ประกาศห้ามทำการประมง คิดเป็นร้อยละ 7.7 เคยกระทำผิดกฎหมายประมงโดยการทำประมงในฤดูปลาวางไข่ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และมีผู้ทำประมงน้อยที่สุดให้คำตอบว่าเคยกระทำผิดกฎหมายประมงโดยการใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายประมง คิดเป็นร้อยละ 3.8 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการกระทำผิดกฎหมายประมงของผู้ทำประมง

(n = 52)

การกระทำผิดกฎหมายประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่กระทำผิดกฎหมายประมง	43	82.7
ใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมายประมง	2	3.8
ทำประมงในพื้นที่ประกาศห้ามทำการประมง	4	7.7
ทำประมงในฤดูปลาวางไข่	3	5.8
รวม	52	100.0

14. ปัญหาในการทำประมง

ปัญหาในการทำประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีไม่มากนักเนื่องจากเป็นอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดปานกลาง และมีผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงจำนวนน้อยกว่าอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ทั่วไป โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีปัญหาในการทำประมง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คิดเป็นร้อยละ 40.7 ในขณะที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีปัญหาในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คิดเป็นร้อยละ 59.3 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 48

ซึ่งสามารถจำแนกตามประเภทปัญหาได้ดังนี้ ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง และปัญหาขาดเงินทุนในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 34.0 เท่ากัน รองลงมา คือ มีปัญหาขาดตลาดสินค้าสัตว์น้ำ และมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาราคาสัตว์น้ำต่ำ และปัญหาโรคสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 16 และร้อยละ 10 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนน้อยมีปัญหาขาดความรู้ในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 6.0 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 49

ตารางที่ 48 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาในการทำประมงของผู้ทำประมง

(n = 54)

ปัญหาในการทำประมง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	22	40.7
มีปัญหา	32	59.3
รวม	54	100.0

ตารางที่ 49 จำนวนและร้อยละจำแนกตามประเภทปัญหาในการทำประมงของผู้ทำประมง

(n = 32)

ประเภทปัญหา	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง	17	34.0
ปัญหาขาดความรู้ในการทำประมง	3	6.0
ปัญหาขาดเงินทุนในการทำประมง	17	34.0
ปัญหาขาดตลาดสินค้าสัตว์น้ำ	8	16.0
ปัญหาอื่นๆ	5	10.0
รวม	50	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจมีปัญหามากกว่า 1 ประเภท

ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง

ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง แหล่งที่มาของข่าวสารที่ได้รับ ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมง

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงมีความสำคัญมากในการประชาสัมพันธ์ และชี้แจงผลประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับ ตลอดจนทำความเข้าใจการดำเนินงานให้เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 69.8 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง คิดเป็นร้อยละ 56.6 และเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน คิดเป็นร้อยละ 77.4 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 50

ตารางที่ 50 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการได้รับข่าวสารของผู้ทำประมง

(n = 53)		
การได้รับข่าวสาร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
<u>รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ</u>		
เคย	37	69.8
ไม่เคย	16	30.2
<u>รูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง</u>		
เคย	30	56.6
ไม่เคย	23	43.4
<u>รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน</u>		
เคย	41	77.4
ไม่เคย	12	22.6
รวม	53	100.0

2. แหล่งที่มาของข่าวสารที่ได้รับ

นอกจากการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงมีความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรประมงแล้ว ช่องทางหรือแหล่งที่มาของข่าวสารก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยแหล่งที่มาของข่าวสารที่ดี ควรเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงและสื่อสารข้อมูลสู่กลุ่มเป้าหมายได้ง่าย ซึ่งผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงจากเจ้าหน้าที่ประมง คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ ได้รับทราบข้อมูลจากผู้นำชุมชน วิทูรกระจายเสียง โทรทัศน์ เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง เจ้าหน้าที่ป่าไม้/เกษตร/พัฒนากร และแผ่นพับ/ป้ายประกาศ คิดเป็นร้อยละ 28.6 10.2 9.2 6.1 4.1 และ คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ และมีผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนน้อยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงจากหนังสือพิมพ์/นิตยสาร คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจได้รับข่าวสารมากกว่า 1 แหล่งที่มา รายละเอียดแสดงในตารางที่ 51

ตารางที่ 51 จำนวนและร้อยละจำแนกตามแหล่งที่มาของการได้รับข่าวสารของผู้ทำประมง

(n = 53)

แหล่งที่มาของข่าวสาร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง	6	6.1
ผู้นำชุมชน	28	28.6
เจ้าหน้าที่ประมง	36	36.7
เจ้าหน้าที่ป่าไม้/เกษตร/พัฒนากร	4	4.1
วิทูรกระจายเสียง	10	10.2
โทรทัศน์	9	9.2
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	2	2.0
แผ่นพับ/ป้ายประกาศ	3	3.1
รวม	98	100.0

หมายเหตุ: ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง 1 ราย อาจได้รับข่าวสารมากกว่า 1 แหล่งที่มา

3. ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง

จากการวัดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงพบว่า ลักษณะความรู้ความเข้าใจของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างนั้น มีความรู้ความเข้าใจในคำถามข้อที่ 1 ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดทดแทนกันได้ ข้อที่ 6 การบริหารจัดการทรัพยากรประมงโดยทั่วไปมี 3 รูปแบบ คือ การจัดการโดยภาครัฐ การร่วมจัดการ และการจัดการโดยชุมชน และข้อที่ 11 การจัดการประมงร่วมเป็นการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.9 ส่วนความรู้ความเข้าใจที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีน้อยที่สุด คือ คำถามข้อที่ 14 การจัดการประมงร่วมเป็นการจัดการที่ใช้ได้ผลในทุกพื้นที่แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 25.5 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 52

ตารางที่ 52 จำนวนและร้อยละจำแนกตามการตอบคำถามในแต่ละข้อคำถามของผู้ทำประมง

(n = 55)

ข้อคำถาม	ตอบคำถามถูกต้อง	ตอบคำถามผิด
<u>การจัดการทรัพยากรประมง</u>		
1. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดทดแทนกันได้	50 (90.9)	5 (9.1)
2. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่ทุกคนมีสิทธิใช้ประโยชน์อย่างเสรี หากใช้อย่างไม่จำกัดจะส่งผลให้ทรัพยากรประมงลดลง	48 (87.3)	7 (12.7)
3. ผู้ทำประมงทุกคนมีสิทธิใช้ทรัพยากรประมง จึงต้องทำประมงให้เต็มความสามารถเพื่อที่จะจับสัตว์น้ำให้ได้มากที่สุด *	29 (52.7)	26 (47.3)
4. การทำประมงจะต้องจับสัตว์น้ำทุกขนาดขึ้นมาบริโภคและขายให้ได้มากที่สุด *	44 (80.0)	11 (20.0)
5. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่เกิดทดแทนได้ จึงไม่ต้องมีมาตรการจัดการใดๆ ทั้งสิ้น *	47 (85.5)	8 (14.5)

ตารางที่ 52 (ต่อ)

ข้อความคำถาม	ตอบคำถามถูกต้อง	ตอบคำถามผิด
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ</u>		
6. การบริหารจัดการทรัพยากรประมง โดยทั่วไปมี 3 รูปแบบ คือ การจัดการโดยภาครัฐ การร่วมจัดการ และการจัดการโดยชุมชน	50 (90.9)	5 (9.1)
7. การจัดการประมงโดยภาครัฐ การกำหนดแนวทาง นโยบายและมาตรการ ถูกกำหนดขึ้นโดยภาครัฐแต่เพียงผู้เดียว	20 (36.4)	35 (63.6)
8. ปัจจุบันได้นำพระราชบัญญัติการประมงปี พ.ศ. 2490 เป็นหลักในการกำหนดมาตรการควบคุมการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำทุกแห่ง	39 (70.9)	16 (29.1)
9. เขตรักษาพืชพันธุ์เป็นเขตพื้นที่อนุญาตให้สามารถทำการประมงได้ *	40 (72.7)	15 (27.3)
10. ในช่วงฤดูที่ปลามีไข่เต็มท้อง ควรเร่งจับขึ้นมาขายเนื่องจากปลามีราคาดี *	49 (89.1)	6 (10.9)
<u>การร่วมจัดการทรัพยากรประมง</u>		
11. การจัดการประมงร่วม เป็นการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชน	50 (90.9)	5 (9.1)
12. การจัดการประมงร่วม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ ต้องร่วมกันกำหนดมาตรการ/กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	49 (89.1)	6 (10.9)
13. ผู้ทำประมงในพื้นที่ เป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมง *	43 (78.2)	12 (21.8)
14. การจัดการประมงร่วมเป็นการจัดการที่ใช้ได้ผลในทุกพื้นที่แหล่งน้ำ *	14 (25.5)	41 (74.5)
15. ความสำเร็จของระบบการจัดการประมงร่วมขึ้นอยู่กับภาครัฐเพียงอย่างเดียว *	45 (81.8)	10 (18.2)

ตารางที่ 52 (ต่อ)

ข้อความคำถาม	ตอบคำถามถูกต้อง	ตอบคำถามผิด
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน</u>		
16. การจัดการประมงโดยชุมชน ชุมชนเป็นผู้จัดการด้วยตนเอง โดยรัฐมอบอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการให้แก่ชุมชน	42 (76.4)	13 (23.6)
17. การจัดการประมงโดยชุมชนจะต้องมีการกำหนดขอบเขตแหล่งทำการประมงของชุมชนให้ชัดเจน	47 (85.5)	8 (14.5)
18. การจัดการประมงโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรผู้ทำประมงชุมชนขึ้น	48 (87.3)	7 (12.7)
19. ผู้มีสิทธิทำประมงในแหล่งทำการประมงของชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกองค์กรผู้ทำประมงของชุมชน *	26 (47.3)	29 (52.7)
20. การจัดการประมงโดยชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความพร้อม ความต้องการ และความคิดเห็นของผู้ทำประมงในชุมชน *	41 (74.5)	14 (25.5)

เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้เข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมาจัดระดับความรู้ความเข้าใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับความรู้มาก (ช่วงคะแนน 14 - 20 คะแนน) ระดับความรู้ปานกลาง (ช่วงคะแนน 7 - 13 คะแนน) และระดับความรู้น้อย (ช่วงคะแนน 0 - 6 คะแนน) พบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับความรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 60.0 และมีระดับความรู้อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.0 ในขณะที่ไม่มีผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีระดับความรู้อยู่ในระดับความรู้น้อย โดยที่คะแนนจากการวัดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเฉลี่ย 14.9 คะแนน ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีคะแนนจากการวัดความรู้ต่ำสุด 7 คะแนน และผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีคะแนนจากการวัดความรู้สูงสุด 19 คะแนน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 53

ตารางที่ 53 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ของผู้ทำประมง

(n = 55)

ระดับความรู้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อย (0 - 6 คะแนน)	0	0.0
ปานกลาง (7 - 13 คะแนน)	22	40.0
มาก (14 - 20 คะแนน)	33	60.0
รวม	55	100.0
$\bar{X} = 14.9$ S.D. = 2.50		

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรของผู้ทำประมง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง 3 รูปแบบ คือ การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง และการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน ซึ่งจะแสดงผลการศึกษาเป็น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ

ความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 โดยความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม จะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ส่วนความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ภาครัฐควรเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรการแต่เพียงผู้เดียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.80 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 54

ตารางที่ 54 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง
โดยภาครัฐของผู้ทำประมง

(n = 55)							
การจัดการทรัพยากรประมง	ระดับความคิดเห็น				X̄	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ</u>							
1. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ควรเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรการแต่เพียงผู้เดียว	2 (3.6)	5 (9.1)	28 (50.9)	20 (36.4)	1.80	0.76	ต่ำ
2. การจัดการประมงโดยภาครัฐเป็นแนวทางที่คาดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งประสบความสำเร็จ	4 (7.3)	18 (32.7)	27 (49.1)	6 (10.9)	2.36	0.78	ปานกลาง
3. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน	10 (18.2)	28 (50.9)	13 (23.6)	4 (7.3)	2.80	0.83	ปานกลาง
4. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจะช่วยให้ปริมาณและชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น	16 (29.1)	24 (43.6)	10 (18.2)	5 (9.1)	2.93	0.92	ปานกลาง
5. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจะช่วยให้คุณภาพการประมงที่ผิดกฎหมายได้	16 (29.1)	26 (47.3)	8 (14.5)	5 (9.1)	2.96	0.90	ปานกลาง
รวม					2.57	0.60	ปานกลาง

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 โดยความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ภาครัฐและชุมชน ควรร่วมกันกำหนดนโยบายและมาตรการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ในขณะที่ความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดการประมงร่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 55

ตารางที่ 55 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง

							(n = 55)
การจัดการทรัพยากรประมง	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
<u>การร่วมจัดการทรัพยากรประมง</u>							
6. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ภาครัฐและชุมชนควรร่วมกันกำหนดนโยบายและมาตรการ	31 (56.4)	21 (38.2)	2 (3.6)	1 (1.8)	3.49	0.66	สูง
7. การจัดการประมงร่วมระหว่างรัฐและชุมชน เป็นแนวทางที่คิดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมประสบความสำเร็จ	26 (47.3)	26 (47.3)	2 (3.6)	1 (1.8)	3.40	0.65	สูง
8. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน	27 (49.1)	25 (45.5)	2 (3.6)	1 (1.8)	3.42	0.65	สูง

ตารางที่ 55 (ต่อ)

การจัดการทรัพยากรประมง	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
9. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่ อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยเพิ่ม ปริมาณและชนิดของทรัพยากร สัตว์น้ำ	26 (47.3)	25 (45.5)	3 (5.4)	1 (1.8)	3.38	0.68	สูง
10. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่ อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยควบคุม การทำประมงที่ผิดกฎหมายได้	25 (45.5)	25 (45.5)	3 (5.4)	2 (3.6)	3.33	0.73	สูง
รวม					3.40	0.59	สูง

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน

ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 โดยความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ชุมชนควรเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้รัฐมอบอำนาจให้แก่ชุมชน การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และการจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยเพิ่มปริมาณและชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ในขณะที่ความคิดเห็นที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 56

ตารางที่ 56 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง
โดยชุมชนของผู้ทำประมง

(n = 55)							
การจัดการทรัพยากรประมง	ระดับความคิดเห็น				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน							
11. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง โดยให้รัฐมอบอำนาจให้แก่ชุมชน	11 (20.0)	20 (36.4)	16 (29.1)	8 (14.5)	2.61	0.97	ปานกลาง
12. การจัดการประมงโดยชุมชนเป็นแนวทางที่คาดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งประสบความสำเร็จ	6 (10.9)	25 (45.5)	16 (29.1)	8 (14.5)	2.53	0.88	ปานกลาง
13. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน	13 (23.6)	16 (29.1)	16 (29.1)	10 (18.2)	2.58	1.05	ปานกลาง
14. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจะช่วยให้ปริมาณและชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น	13 (23.6)	16 (29.1)	14 (25.5)	12 (21.8)	2.55	1.09	ปานกลาง
15. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจะช่วยให้คุณภาพการประมงที่ดีกฎหมายได้	11 (20.0)	19 (34.5)	11 (20.0)	14 (25.5)	2.49	1.09	ปานกลาง
รวม					2.55	0.93	ปานกลาง

4. ระดับความคิดเห็นของผู้ทำประมงต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง

ความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 โดยรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ สมควรที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ เพราะเป็นรูปแบบที่ผู้ทำประมงมีความต้องการ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยรองลงมาคือ การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ อาจจะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ได้ในเฉพาะกรณีไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า ในขณะที่รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 57

ตารางที่ 57 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมง

(n = 55)						
รูปแบบการจัดการทรัพยากร	ระดับความคิดเห็น			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง			
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	10 (18.2)	36 (65.4)	9 (16.4)	2.57	0.60	ปานกลาง
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	3 (5.4)	14 (25.5)	38 (69.1)	3.40	0.59	สูง
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	22 (40.0)	17 (30.9)	16 (29.1)	2.55	0.93	ปานกลาง
รวม				2.84	0.47	ปานกลาง

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ พฤติกรรมการทำประมง ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของชาวบ้านผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ทำประมงอายุเฉลี่ยอยู่ในวันกลางคน มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีภูมิลำเนาเขายมาจากถิ่นอื่น ทำให้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ประกอบอาชีพการประมงเป็นอาชีพรอง และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวทำให้มีหนี้สิน ด้านพฤติกรรมการทำประมง ผู้ทำประมงส่วนใหญ่ทำประมงด้วยเครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียว โดยเฉพาะข่ายเป็นเครื่องมือประมงที่พบมากที่สุด สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นปลานิล ซึ่งผู้ทำประมงจะขายเป็นปลาสดให้กับผู้รวบรวมที่มารับซื้อ ส่วนที่เหลือจะนำมาบริโภคในครัวเรือน ด้านความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรประมง ผู้ทำประมงมีระดับความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับความรู้มาก ด้านรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงเห็นด้วยมากที่สุดในการนำมาใช้จัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ คือ การร่วมจัดการทรัพยากรประมงระหว่างภาครัฐและชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ทำประมงที่ทำการประมงเป็นอาชีพหลัก จำนวน 10 ราย ในจำนวนนี้มีผู้ทำประมง 2 ราย ที่ทำประมงเป็นอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น ทำให้รายได้ทั้งหมดของครอบครัวมาจากการทำประมง โดยการขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมด ด้วยการขายเป็นปลาสดและแปรรูปเป็นปลาต้ม แต่รายได้จากการขายผลผลิตสัตว์น้ำไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลให้ผู้ทำประมงมีภาวะหนี้สิน กู้เงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพอาชีพประมง เช่น ซื้อเครื่องมือประมง ซ่อมแซมเรือ และซื้อรถยนต์ เพื่อให้ใช้ในการขนส่งผลผลิตสัตว์น้ำ เป็นต้น ซึ่งผู้ทำประมงทั้ง 2 ราย มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจ พฤติกรรมการทำประมง ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง เหมือนกับชาวบ้านผู้ทำประมงรายอื่น ทั้งนี้สามารถอนุมานได้ว่าผู้ทำประมงทั้ง 2 รายนี้ เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างเต็มที่ ประกอบกับผู้ทำประมงทั้ง 2 ราย มีความคิดเห็นว่าปัจจุบันจำนวนชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง ดังนั้นจึงควรมีการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สามารถดำรงทรัพยากรประมงที่มีอยู่ให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นแหล่งอาหารเพื่อเพิ่มการบริโภคสัตว์น้ำของประชาชนในชุมชน และให้ผู้ทำประมงสามารถประกอบอาชีพประมงอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยใช้รูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมงระหว่างภาครัฐและชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงเห็นด้วยมากที่สุดในการนำมาใช้จัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่

การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้วิธีทดสอบไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งมีสมมติฐานที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ดังต่อไปนี้

1. เพศของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มเพศของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทำประมงเพศชาย และกลุ่มผู้ทำประมงเพศหญิง ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า เพศของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง และการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 58

ตารางที่ 58 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง
(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	0.538	2	0.764
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	0.456	2	0.796
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	2.483	2	0.289

2. อายุของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มอายุของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยอาศัยค่าอันตรภาคชั้นของอายุ มีค่าเท่ากับ 28.5 ปี เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของผู้ทำประมงที่มีอายุน้อย (มีอายุตั้งแต่ 24 - 52 ปี) และกลุ่มของผู้ทำประมงที่มีอายุมาก (มีอายุตั้งแต่ 53 - 81 ปี) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับ

รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ และการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่อายุของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.000 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 59

ตารางที่ 59 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง
(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	1.698	2	0.428
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	3.238	2	0.126
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	26.812	2	0.000 *

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. ระดับการศึกษาของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มระดับการศึกษาของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทำประมงที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษ และกลุ่มผู้ทำประมงที่ได้เข้ารับการศึกษ ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง และการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 60

ตารางที่ 60 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ
ทรัพยากรประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	0.538	2	0.764
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	0.456	2	0.796
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	2.483	2	0.289

4. อาชีพหลักของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มอาชีพหลักของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทำประมงที่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก และกลุ่มผู้ทำประมงที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพหลัก ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏพบว่า อาชีพหลักของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ และการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่อาชีพหลักของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.000 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 61

ตารางที่ 61 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากร
ประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	1.894	2	0.388
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	2.587	2	0.274
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	29.792	2	0.000 *

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. รายได้ครัวเรือนของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มรายได้ครัวเรือนของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยอาศัยค่าอันตรภาคชั้นของรายได้ครัวเรือน มีค่าเท่ากับ 13,500 บาท เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของผู้ทำประมงที่มีรายได้น้อย (มีรายได้ตั้งแต่ 3,000 - 16,500 บาท) และกลุ่มของผู้ทำประมงที่มีรายได้มาก (มีรายได้ตั้งแต่ 16,501 - 30,000 บาท) ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังนี้ รายได้ครัวเรือนของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง และการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 62

ตารางที่ 62 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	0.464	2	0.793
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	4.141	2	0.126
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	0.181	2	0.913

6. ประสิทธิภาพการทำประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มประสิทธิภาพการทำประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยอาศัยค่าอันตรภาคชั้นของประสิทธิภาพการทำประมงมีค่าเท่ากับ 17.35 ปี เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของผู้ทำประมงที่มีประสิทธิภาพการทำประมงน้อย (ประสิทธิภาพการทำประมงตั้งแต่ 0.3 - 18 ปี) และกลุ่มของผู้ทำประมงที่มีประสิทธิภาพการทำประมงมาก (ประสิทธิภาพการทำประมงตั้งแต่ 19 - 35 ปี) ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ประสิทธิภาพการทำประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ และการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณ

ได้มีค่าเท่ากับ 0.000 และ 0.007 ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่ประสบการณ์การทำประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 63

ตารางที่ 63 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำประมงกับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	33.293	2	0.000 *
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	10.004	2	0.007 *
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	3.417	2	0.181

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

7. เครื่องมือประมงที่ใช้ของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มเครื่องมือประมงที่ใช้ของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทำประมงที่มีเครื่องมือประมงที่ใช้จำนวน 1 ชนิด และกลุ่มผู้ทำประมงที่มีเครื่องมือประมงที่ใช้จำนวนมากกว่า 1 ชนิด ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏพบว่า เครื่องมือประมงที่ใช้ของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ และการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่เครื่องมือประมงที่ใช้ของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.013 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 64

ตารางที่ 64 ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือประเมินที่ใช้กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการ
ทรัพยากรประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	0.941	2	0.625
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	1.320	2	0.517
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	8.741	2	0.013 *

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

8. ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง สำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้กำหนดกลุ่มระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยอาศัยค่าอันตรภาคชั้นของคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงมีค่าเท่ากับ 6 คะแนน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของผู้ทำประมงที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงน้อย (มีคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงตั้งแต่ 7 - 13 คะแนน) และกลุ่มของผู้ทำประมงที่มีคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงมาก (มีคะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงตั้งแต่ 14 - 19 คะแนน) ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังนี้ ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง โดยภาครัฐ และการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.018 และ 0.000 ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในขณะที่ระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์พบว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 65

ตารางที่ 65 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงกับความ
คิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง

(n = 55)

รูปแบบการจัดการทรัพยากร	Pearson Chi-Square	df	Asymp. Sig. (2-sided)
การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ	8.009	2	0.018 *
การร่วมจัดการทรัพยากรประมง	30.078	2	0.000 *
การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน	2.126	2	0.345

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ทำประมง
กลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดย
ภาครัฐ และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ได้แก่ ประสบการณ์การทำประมง และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง
ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีประสบการณ์การทำประมงและระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการ
ทรัพยากรประมงในระดับสูงคิดเห็นว่า ปัจจุบันสถานะทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ภาครัฐควรเข้ามาดำเนินการในการบริหารการจัดการทรัพยากรประมง
โดยภาครัฐหรือภาครัฐร่วมชุมชน ซึ่งการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จมากกว่าการมอบหน้าที่
ให้ชุมชนบริหารจัดการเอง เพราะชุมชนไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดกฎหมายประมงได้
รวมทั้งภาครัฐมีความพร้อมด้านความรู้ บุคลากร สื่อประชาสัมพันธ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ
ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ อาชีพหลัก และเครื่องมือประมงที่ใช้ เนื่องจากผู้ทำประมง
ดังกล่าว เป็นผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมโดยตรงเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า
หากมีการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน ผู้ทำประมงเหล่านี้จะเกิดผลกระทบน้อยกว่าการ
จัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐหรือภาครัฐร่วมชุมชน ดังนั้นหากมีการนำรูปแบบการจัดการ
ทรัพยากรประมงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ ควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ด้วย เพื่อให้การ
จัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประสบความสำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ทำประมง ศึกษาลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง และศึกษาความคิดเห็นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งได้ทำการศึกษาจากผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่ทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 55 ตัวอย่าง และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการทดสอบไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับการมีนัยสำคัญที่ 0.05

ผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนโดยไม่ได้แยกกลุ่มออกจากสังคม ในขณะที่ผู้ทำประมงด้วยกันจะรู้จักและมีการติดต่อพูดคุยร่วมกันทั้งในเรื่องส่วนตัว การประกอบอาชีพ และเรื่องทั่วไป โดยผู้ทำประมงเกือบทั้งหมดเป็นเพศชายและมีอายุเฉลี่ย 46.2 ปี ครึ่งหนึ่งของผู้ทำประมงทั้งหมดได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.9 และทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ลักษณะของครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่เป็นครอบครัวที่คู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกัน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน โดยที่ผู้ทำประมงส่วนมากไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 65.4 และมีภูมิลำเนาย้ายมาจากถิ่นอื่น คิดเป็นร้อยละ 50.9 ซึ่งผู้ที่ย้ายมาจากถิ่นอื่นมีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาเฉลี่ย 20.9 ปี ในขณะที่ผู้ทำประมงส่วนมากประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 49.1 และเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพรอง โดยที่อาชีพรองส่วนมาก คือ อาชีพการประมง คิดเป็นร้อยละ 47.7 ทำให้มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ย 7,581.8 บาท ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลให้ผู้ทำประมงซึ่งมากเกินครึ่งหนึ่งมีภาวะหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 65.5 จำนวนหนี้สินทั้งหมดเฉลี่ย 84,222.2 บาท ส่วนใหญ่กู้เงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 83.4 และส่วนมากกู้เงินจากสถาบันการเงิน / ธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 36.6 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งมีปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 36.3

อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งทรัพยากรประมงให้แก่ผู้ทำประมงได้ใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานานมากกว่า 30 ปี ซึ่งปัจจุบันพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีประสบการณ์ในการทำประมงเฉลี่ย 13.1 ปี ในขณะที่พฤติกรรมการทำประมงของผู้ทำประมงมากกว่าครึ่งใช้ข่ายในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 69.3 จำนวนข่ายทั้งหมดที่ใช้ในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เท่ากับ 441 ผืน และจำนวนลอบทั้งหมดที่ใช้ในการทำประมงเท่ากับ 476 อัน นอกจากนี้ผู้ทำประมงยังใช้เบ็ดเป็นเครื่องมือในการทำประมง จำนวนเบ็ดทั้งหมดเท่ากับ 16 อัน ซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่งใช้เครื่องมือประมงเพียงชนิดเดียวในการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 69.1 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีเรือเป็นของตนเองและใช้เรือในการทำประมง โดยส่วนใหญ่ใช้เรือประเภทเรือไม่มีเครื่องยนต์ คิดเป็นร้อยละ 70.6 ด้านระยะเวลาในการทำประมงในรอบปีพบว่า ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมีระยะเวลาทำการประมงเฉลี่ย 9.4 เดือน ส่วนผลผลิตสัตว์น้ำที่ผู้ทำประมงจับได้โดยปกติใน 1 รอบการทำประมง ส่วนใหญ่สามารถจับสัตว์น้ำได้ 2 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 46.3 และจับสัตว์น้ำได้ปริมาณเฉลี่ย 11.1 กิโลกรัม/ราย โดยปกติใน 1 รอบการทำประมง สามารถจับสัตว์น้ำได้ปริมาณทั้งหมด 599 กิโลกรัม พบปลานิลมีปริมาณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.6 ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะขายผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงโดยขายเป็นปลาสด ซึ่งจะมีผู้รวบรวมสัตว์น้ำหรือแพปลามารับซื้อที่เรือหรือที่บ้านของผู้ทำประมง ทำให้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำเฉลี่ย 2,863.8 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ทำประมงส่วนใหญ่ตัดสินใจจะทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริตลอดไป และมีความเห็นว่ามีความคิดเห็นว่าปัจจุบันจำนวนชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง ซึ่งเมื่อสอบถามผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างว่า เคยทำประมงโดยกระทำผิดกฎหมายประมงอย่างไรบ้าง กลับพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำผิดกฎหมายประมง นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีปัญหาในการทำประมง โดยเฉพาะด้านทรัพยากรสัตว์น้ำที่ลดลง และปัญหาขาดเงินทุนในการทำประมง

ความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหัวใจสำคัญอีกประการที่จะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในรูปแบบต่างๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยพบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงทั้ง 3 รูปแบบเกินครึ่งแทบทั้งสิ้น โดยผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจากเจ้าหน้าที่ประมง คิดเป็นร้อยละ 36.7 และจากการวัดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงและนำคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้เข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำ

ประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างมาจัดระดับความรู้ความเข้าใจ พบว่าผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับความรู้มาก คิดเป็นร้อยละ 60.0

การจัดการทรัพยากรประมงสำหรับพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะต้องตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของชุมชน และความต้องการของผู้ทำประมงในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งผู้ทำประมงมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ สมควรที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ เพราะเป็นรูปแบบที่ผู้ทำประมงมีความต้องการ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยรองลงมาคือ การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง นั่นคือ รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในลักษณะนี้ อาจะนำมาใช้เป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่ได้ในเฉพาะกรณีไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า ในขณะที่รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่ผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกับการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ

การทดสอบสมมติฐานถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประสบการณ์การทำประมง และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประสบการณ์การทำประมง และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ อาชีพหลัก และเครื่องมือประมงที่ใช้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. เครื่องมือทำการประมงหรือเครื่องมือจับสัตว์น้ำถือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญ ในการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์ ซึ่งเครื่องมือประมงมีอยู่มากมายหลายชนิด และมีวิธีการใช้และประสิทธิภาพที่แตกต่างกันไป โดยประสิทธิภาพของเครื่องมือประมงจะส่งผลกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำในอนาคต ทั้งนี้ผู้ทำประมงในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการประมงโดยใช้ข่ายเป็นเครื่องมือประมง ซึ่งผู้ทำประมงบางรายมีข่ายขนาดความยาวมาก และมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นหากมีการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำอย่างชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เป็นควบคุมประสิทธิภาพและศักยภาพเครื่องมือประมงของผู้ทำประมงด้วย เพื่อป้องกันการทำการประมงเกิดศักยภาพการผลิตของอ่างเก็บน้ำ

2. จากประสบการณ์และความชำนาญในการทำประมงของผู้ทำประมงทำให้ทราบว่า ปัจจุบันผู้ทำประมงส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจำนวนชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในอ่างเก็บน้ำอย่างชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลดลง ซึ่งหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาและสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่ และปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ หรือปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่เป็นพันธุ์ปลาท้องถิ่นทดแทนให้คงอยู่ต่อไป ตลอดจนสร้างจิตสำนึกของผู้ทำประมงและราษฎรในชุมชนให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรประมง นอกจากนี้อาจมีการส่งเสริมเกษตรกรหรือผู้ทำประมงให้เลี้ยงปลาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น การเลี้ยงปลาในกระชังในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ (ทั้งนี้ต้องไม่ทำลายระบบนิเวศของอ่างเก็บน้ำ) การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ และบ่อพลาสติก เป็นต้น เพื่อลดปริมาณการจับสัตว์น้ำ และเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว

อย่างไรก็ตามในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำควรศึกษาด้านโครงสร้างแหล่งน้ำ และระบบนิเวศวิทยาแหล่งน้ำ เพื่อเป็นข้อมูลในการเลือกชนิดพันธุ์สัตว์น้ำให้สามารถดำรงชีวิตและแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำต่อไป ตลอดจนควรอนุบาลลูกพันธุ์สัตว์น้ำก่อนปล่อยหรือปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มอัตราการรอด และในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำแต่ละครั้งควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อจะได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อจะได้เกิดความหวงแหนและช่วยดูแลแหล่งน้ำนั้น

3. ด้านความรู้และความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนใหญ่ผู้ทำประมงเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงทั้ง 3 รูปแบบ และมีระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมงอยู่ในระดับความรู้นั้น หากมีการจัดการทรัพยากรประมงเกิดขึ้นในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ ทำความเข้าใจ และการประชาสัมพันธ์ถึงรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงที่นำมาใช้ เพื่อให้ผู้ทำประมงและราษฎรในชุมชนมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันและร่วมมือกันในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงของผู้ทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ผู้ทำประมงเห็นด้วยมากที่สุด และอยู่ในระดับความคิดเห็นระดับสูง คือ การร่วมจัดการทรัพยากรประมง เนื่องจากผู้ทำประมงส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ภาครัฐไม่ควรเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรการแต่เพียงผู้เดียว และการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชุมชนไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดกฎหมายประมงได้ ทั้งนี้รัฐและชุมชนควรร่วมกันในการกำหนดนโยบายและมาตรการถูกต้องตามหลักกฎหมายและวิชาการประมง เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน และควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรประมงร่วมกัน ดังนั้นในเบื้องต้นรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพราะเป็นรูปแบบที่ผู้ทำประมงมีความต้องการ ทั้งนี้ควรมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ทำประมงให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

5. จากข้อมูลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้ทำประมงกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ และรูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำประมง และระดับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ อายุ อาชีพหลัก และเครื่องมือประมงที่ใช้ ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐมีแผนการหรือโครงการที่จะนำรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ หรือรูปแบบ

การร่วมจัดการทรัพยากรประมง หรือรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน มาใช้ในการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรคำนึงถึงด้วยว่า จะมีผู้ทำประมงกลุ่มที่เห็นด้วย และกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย ดังนั้นหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ทำประมงเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ และเหตุผลในการเลือกใช้รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง ซึ่งต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ไปที่กลุ่มผู้ทำประมงที่ไม่เห็นด้วยให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ทั้งนี้หน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและหมู่บ้าน ควรมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการร่วมกำหนดแนวทางและนโยบายในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาด้านการสำรวจทรัพยากรประมงและศักยภาพการผลิตทรัพยากรประมงของอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้ทราบสถานการณ์การใช้ทรัพยากรประมงในปัจจุบัน ซึ่งจะสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการจัดการทรัพยากรประมง ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและมาตรการ เช่น การกำหนดเขตรักษาพืชพันธุ์ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ายังไม่มีมีการดำเนินการดังกล่าว

2. ควรศึกษาด้านทรัพยากรประมงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตเพื่อการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญในอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนระบบการตลาดสัตว์น้ำในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานของทางภาครัฐในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกอบอาชีพประมง ภายใต้การใช้ทรัพยากรประมงอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากรประมง และการมีส่วนร่วมของราษฎรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อทราบความคิดเห็นและความต้องการของราษฎรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนอย่างแท้จริง สามารถนำข้อมูลไปกำหนดแนวทาง เพื่อวางแผนการดำเนินงานและปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์ และติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กังวาลย์ จันทรโชติ. 2541. การจัดการประมงโดยชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพมหานคร.

กิตติ สุทธิสัมพันธ์. 2542. ความคิดเห็นของตัวแทนออกของต่อพิธีการศุลกากรในการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศ: ศึกษากรณีการนำเข้าทาง สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กัญญาณัฐ สุนทรประสิทธิ์. 2544. การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตเพื่อการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กนกพร เกษสุวรรณ. 2546. แรงจูงใจของชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการประมงร่วม: กรณีศึกษาอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527. จิตวิทยาสังคม. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.

ไกรสร คือประโคน. 2528. เศรษฐศาสตร์การประมง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

กรมชลประทาน. ม.ป.ป. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริตำบลหาดขาม อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (เอกสารอัดสำเนา). ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 งานส่งน้ำฯ ที่ 1 อ่างเก็บน้ำยางชุม. โครงการชลประทานประจวบคีรีขันธ์ สำนักชลประทานที่ 14.

กรมประมง. 2506. พระราชบัญญัติการประมง 2490. กรมประมง, กรุงเทพมหานคร.

_____. 2532. สัมมนาวิชาการ. กองประมงน้ำจืด. กรมประมง, กรุงเทพมหานคร.

กรมประมง. 2549. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการประมงไทย. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

_____. 2550. สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ.2548. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

เกสสิณีย์ แท่นนิล. 2544. การจัดการทรัพยากรประมงที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจดศักดิ์ วงษ์กมลชุนห์. 2549. การบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืดในอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์. เอกสารประเมินให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน (งานประมง). กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

เจดศักดิ์ วีระพัฒน์. 2539. การจัดการประมงน้ำจืดในแหล่งน้ำ. กองวิศวกรรมประมง. กรมประมง, กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)

ชาญ วงศ์สวัสดิวัฒนา. 2547. ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ที่ดินแบบปฏิรูปของราษฎรหมู่บ้านสหกรณ์ตัวอย่างรวมไทย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ชัย เจริญรุจิทรัพย์. 2542. การมีส่วนร่วมของชาวประมงทะเลพื้นบ้านในการจัดการประมงโดยชุมชน: กรณีศึกษาอ่าวปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธันวา จิตต์สงวน. 2547. ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร. คณะบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ธีรพันธ์ ภูคาสุวรรณ. 2523. การพัฒนาและบริหารทรัพยากรประมงน้ำจืด. กองประมงน้ำจืด. กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

บุญนำ เงินวิไล. 2547. ความเห็นของประชาชนต่อแนวทางการจัดการป่าชุมชนบ้านท่าตะคร้อ ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทักษะ: การวัดความเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร.

พงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์. ม.ป.ป. วิฤทธิการประมงทะเลและแนวคิดเชิงการบริหารจัดการ. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 119501 สภาพการใช้ทรัพยากร ภาคปลาย ปีการศึกษา 2547. (เอกสารอัดสำเนา)

เพิ่มบุญ จูทะเดมิย์. 2547. ความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อรูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้สำหรับหมู่บ้านแม่คลองลาน อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2531. การวัดทัศนคติและความคิดเห็น. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ไพรัตน์ จีระเสถียร. 2540. การศึกษาการจัดการประมงโดยชุมชน: กรณีศึกษาอ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรรษา อันประยูร. 2549. ความเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรด กรณีศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มะลิ บุญยรัตผลิน. 2545. การบริหารจัดการทรัพยากรประมงน้ำจืด: กรณีศึกษาลุ่มน้ำโขงตอนล่าง. เอกสารวิชาการฉบับที่ 7/2545. สำนักวิชาการ กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

โยธิน ต้นสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน. 2529. จิตวิทยาสังคม. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพมหานคร.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. คู่มือการวิจัยหลักการสร้างและการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร.

ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์. 2543. ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลู จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีสุรางค์ ทิณะกุล, สมจิตต์ รัตนอุดมโชค, ทรงศักดิ์ นิธิปรีชา, สมศักดิ์ เทศสวัสดิ์วงศ์ และเวชชัย สังข์สาย. 2542. การคิดและการตัดสินใจ โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. เอิร์ดเวฟเอ็นดูเคชั่น, กรุงเทพมหานคร

สุชา จันทร์เอม. 2524. จิตวิทยาสังคม. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร.

สมพร อิศวิลานนท์. 2540. เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

สุวารี พัดเย็น. 2550. แนวทางในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการทรัพยากร บริเวณลำน้ำเสียใหญ่ โดยประชาชนมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรินทร โมฬีพันธ์. 2548. การจัดการประมงที่เหมาะสมสำหรับอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ กรณีศึกษา: อ่างเอท่าหลวง อ่างเอชัยบาดาล อ่างพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี และอ่างวังม่วง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรีรัตน์ เฑชรรัตน์. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง พื้นที่ปากแม่น้ำแควพญู จังหวัดจันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ม.ป.ป. แผนพัฒนาพื้นที่รับประโยชน์อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ่างกอยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (พ.ศ. 2549-2551). (เอกสารอัดสำเนา).

อำพร ศักดิ์ไสรบุญ. 2544. การประเมินผลผลิตขั้นต้นเพื่อการจัดการทรัพยากรประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการประมง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาวิจัย เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท ของสาขาการจัดการทรัพยากร คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำประมง ด้านพฤติกรรมในการทำการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการทรัพยากรประมงในอนาคต ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลพื้นฐานทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ
- ส่วนที่ 2 คำถามลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง
- ส่วนที่ 3 คำถามความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง
- ส่วนที่ 4 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากร

ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลของท่านจากแบบสอบถามชุดนี้ ผู้ศึกษาจะนำมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อใช้ประกอบการศึกษาภายใต้วิทยานิพนธ์นี้เท่านั้น ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวแสงเสริม แก้วดี

ชื่อ-นามสกุล.....บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... บ้าน.....
ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... วันที่สัมภาษณ์.....

10. อาชีพหลักของท่าน (อาชีพที่ท่านใช้เวลาเป็นส่วนใหญ่และมีรายได้ประจำจากอาชีพนี้)

- () 1 การประมง () 2 การเกษตร (.....)
- () 3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างรัฐ () 4 ค้าขาย (.....)
- () 5 รับจ้าง (.....) () 6 อื่นๆ ระบุ.....

11. อาชีพอื่นนอกเหนือจากอาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 การประมง () 2 การเกษตร (.....)
- () 3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างรัฐ () 4 ค้าขาย (.....)
- () 5 รับจ้าง (.....) () 6 ล่าสัตว์/หาของป่า
- () 7 เลี้ยงสัตว์/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ () 8 อื่นๆ ระบุ.....

12. รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัว / เดือน.....บาท

13. ภาวะทางการเงิน โดยเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของครอบครัวในปี พ.ศ. 2550

- () 1 รายได้น้อยกว่ารายจ่าย () 2 รายได้เท่ากับรายจ่าย
- () 3 รายได้มากกว่ารายจ่ายมีเงินเหลือเก็บ
- () 4 รายได้มากกว่ารายจ่ายไม่มีเงินเหลือเก็บ

14. ภาวะหนี้สิน

14.1 ปัจจุบันมีหนี้สินหรือไม่

- () 1 ไม่มี () 2 มี ระบุจำนวน.....

14.2 ท่านกู้เงินเพื่ออะไร

- () 1 ใช้จ่ายในครอบครัว () 2 ประกอบอาชีพ
- () 3 ใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ระบุ.....

14.3 แหล่งกู้เงินของท่านคือ

- () 1 เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง () 2 ผู้รับซื้อสินค้าสัตว์น้ำ/แปปลา
- () 3 สถาบันการเงิน () 4 กลุ่มสหกรณ์/กองทุน ระบุ....
- () 5 แหล่งเงินกู้อื่นๆ ระบุ.....

15. ปัญหาเรื่องสุขภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม/สาธารณสุขปโคค

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 คำถามลักษณะและพฤติกรรมการทำประมง

16. ประสบการณ์ในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.....ปี
17. ระยะทางระหว่างบ้านพักกับแหล่งพื้นที่ทำการประมง.....กิโลเมตร
18. แรงงานที่ใช้ในการทำประมง.....คน (รวมตนเอง) จำนวนเรือ.....ลำ
19. ออกทำการประมงในแต่ละครั้งร่วมกับ
 - () 1 คนเดียว
 - () 2 เพื่อนชาวประมง
20. ชนิดเครื่องมือประมงที่ท่านใช้ทำการประมง
 - () 1 ข่าย ขนาด.....เมตร ขนาดตา.....เซนติเมตร จำนวน.....ผืน
เวลาทำประมง (ช่วงเวลาลง-เก็บเครื่องมือ/รวมชั่วโมง).....
ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้.....
 - () 2 ลอบ ขนาด.....เมตร ขนาดตา.....เซนติเมตร จำนวน.....อัน
เวลาทำประมง (ช่วงเวลาลง-เก็บเครื่องมือ/รวมชั่วโมง).....
ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้.....
 - () 3 เบ็ด ขนาด.....เมตร จำนวน.....อัน
เวลาทำประมง (ช่วงเวลาลง-เก็บเครื่องมือ/รวมชั่วโมง).....
ชนิดสัตว์น้ำที่จับได้.....
21. ประเภทเรือที่ใช้ทำประมง
 - () 1 เรือหางยาวไม่มีเครื่องยนต์ ขนาด.....เมตร จำนวน.....ลำ
 - () 2 เรือหางยาวมีเครื่องยนต์
ขนาด.....เมตร เครื่องยนต์.....แรงม้า จำนวน.....ลำ
22. ระยะเวลาทำประมงในรอบปี
 - 24.1 ช่วงที่ทำประมง ช่วงเดือน.....เพราะ.....
 - 24.2 ช่วงที่ไม่ทำประมง ช่วงเดือน.....เพราะ.....
23. ชนิดสัตว์น้ำและจำนวนสัตว์น้ำโดยประมาณที่จับได้ใน 1 รอบทำประมง
 - 1 ขนาด/ตัว.....กรัม จำนวน.....กิโลกรัมๆ ละ.....บาท
 - 2 ขนาด/ตัว.....กรัม จำนวน.....กิโลกรัมๆ ละ.....บาท
 - 3 ขนาด/ตัว.....กรัม จำนวน.....กิโลกรัมๆ ละ.....บาท

24. ผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมง ท่านนำไปขายทั้งหมดหรือไม่
- () 1 ขายผลผลิต 100%
- () 2 ขายบางส่วน.....% ส่วนที่ไม่ขายนำไป.....
25. ท่านทำอย่างไรกับผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมง ก่อนนำไปขาย
- () 1 ไม่แปรรูป () 2 แปรรูป ระบุ.....
- () 3 มีทั้งแปรรูป.....% และไม่แปรรูป.....%
26. ท่านขายผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้มาอย่างไร
- () 1 นำไปขายเองในตลาด () 2 นำไปส่งแม่ค้าที่ตลาด
- () 3 นำไปขายให้ผู้รวบรวมสัตว์น้ำ/แพปลา () 4 มีผู้รวบรวมมารับซื้อที่เรือ/บ้าน
- () 5 มีแพปลามารับซื้อ () 6 อื่นๆ ระบุ.....
27. รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตสัตว์น้ำ.....บาท/เดือน
28. ในอนาคตท่านคิดว่าท่านจะประกอบอาชีพประมงไปอีกนานเท่าใด
- () 1 ตลอดไป เพราะ.....
- () 2 จะทำประมงอีกประมาณ.....ปี เพราะ.....
29. ท่านคิดว่าปัจจุบันชนิดสัตว์น้ำในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อยู่ในสภาพใด
- () 1 ไม่มีเปลี่ยนแปลง () 2 เพิ่มชนิดขึ้น ระบุชนิด.....
- () 3 ลดชนิดลง ระบุชนิด.....
30. ท่านคิดว่าปริมาณสัตว์น้ำในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อยู่ในสภาพใด
- () 1 ไม่มีเปลี่ยนแปลง () 2 เพิ่มปริมาณขึ้น ระบุชนิด.....
- () 3 ลดปริมาณลง ระบุชนิด.....
31. ท่านเคยทำประมง โดยกระทำผิดกฎหมายประมงอย่างไรบ้าง
- 31.1 ใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย
- () 1 ไม่เคย () 2 นานๆ ครั้ง
- () 3 บ่อยครั้ง () 4 เป็นประจำ
- 31.2 ทำประมงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์
- () 1 ไม่เคย () 2 นานๆ ครั้ง
- () 3 บ่อยครั้ง () 4 เป็นประจำ
- 31.3 ทำประมงในพื้นที่ประกาศห้ามทำการประมงในช่วงฤดูปลาวางไข่
- () 1 ไม่เคย () 2 นานๆ ครั้ง
- () 3 บ่อยครั้ง () 4 เป็นประจำ

32. ปัญหาในการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- () 1 ไม่มีปัญหา () 2 ปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง
() 3 ปัญหาขาดความรู้ในการทำประมง () 4 ปัญหาขาดเงินทุนในการทำประมง
() 5 ปัญหาขาดตลาดสินค้าสัตว์น้ำ () 6 อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 คำถามความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรประมง

33. ท่านเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรประมงในเรื่องเหล่านี้หรือไม่

- 33.1 รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ () 1 เคย () 2 ไม่เคย
33.2 รูปแบบการร่วมจัดการทรัพยากรประมง () 1 เคย () 2 ไม่เคย
33.3 รูปแบบการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน () 1 เคย () 2 ไม่เคย

34. ท่านได้รับรู้ข่าวสารด้านการประมงข้างต้น จากแหล่งข่าวสารใด

- () 1 เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง () 2 ผู้นำชุมชน
() 3 แพลตฟอร์มสื่อสัตว์น้ำ () 4 เจ้าหน้าที่ประมง
() 5 เจ้าหน้าที่ป่าไม้/เกษตร/พัฒนากร () 6 วิทยุกระจายเสียง
() 7 โทรทัศน์ () 8 หนังสือพิมพ์/นิตยสาร
() 9 แผ่นพับ/ป้ายประกาศ () 10 อื่นๆ ระบุ.....

35. ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้ หากเห็นว่าถูกต้องให้ตอบว่า ใช่ หากเห็นว่าผิดให้ตอบว่า ไม่ใช่

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
<u>การจัดการทรัพยากรประมง</u>		
1. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่สามารถเกิดทดแทนกันได้		
2. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่ทุกคนมีสิทธิใช้ประโยชน์อย่างเสรี หากใช้อย่างไม่จำกัดจะส่งผลให้ทรัพยากรประมงลดลง		
3. ผู้ทำประมงทุกคนมีสิทธิใช้ทรัพยากรประมง จึงต้องทำประมงให้เต็มความสามารถ เพื่อที่จะจับสัตว์น้ำให้ได้มากที่สุด *		
4. การทำประมงจะต้องจับสัตว์น้ำทุกขนาดขึ้นมาบริโภคและขายให้ได้มากที่สุด *		
5. ทรัพยากรประมงเป็นทรัพยากรที่เกิดทดแทนได้ จึงไม่ต้องมีมาตรการจัดการใดๆ ทั้งสิ้น *		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ</u>		
6. การบริหารจัดการทรัพยากรประมง โดยทั่วไปมี 3 รูปแบบ คือ การจัดการโดยภาครัฐ การร่วมจัดการ และการจัดการ โดยชุมชน		
7. การจัดการประมงโดยภาครัฐ การกำหนดแนวทาง นโยบายและมาตรการ ถูกกำหนดขึ้น โดยภาครัฐแต่เพียงผู้เดียว		
8. ปัจจุบันได้นำพระราชบัญญัติการประมงปี พ.ศ.2490 เป็นหลักในการกำหนด มาตรการควบคุมการทำประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำทุกแห่ง		
9. เขตรักษาพืชมันธุ์เป็นเขตพื้นที่ที่อนุญาตให้สามารถทำการประมงได้ *		
10. ในช่วงฤดูที่ปลามีไข่เต็มท้อง ควรเร่งจับขึ้นมาขายเนื่องจากปลามีราคาดี *		
<u>การร่วมจัดการทรัพยากรประมง</u>		
11. การจัดการประมงร่วม เป็นการจัดการประมงร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชน		
12. การจัดการประมงร่วม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่ ต้องร่วมกันกำหนดมาตรการ/กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น		
13. ผู้ทำประมงในพื้นที่ เป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรประมง *		
14. การจัดการประมงร่วมเป็นการจัดการที่ใช้ได้ผลในทุกพื้นที่แหล่งน้ำ *		
15. ความสำเร็จของระบบการจัดการประมงร่วมขึ้นอยู่กับภาครัฐเพียงอย่างเดียว *		
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน</u>		
16. การจัดการประมงโดยชุมชน ชุมชนเป็นผู้จัดการด้วยตนเอง โดยรัฐมอบอำนาจ และหน้าที่ในการดำเนินการให้แก่ชุมชน		
17. การจัดการประมงโดยชุมชนจะต้องมีการกำหนดขอบเขตแหล่งทำการประมง ของชุมชนให้ชัดเจน		
18. การจัดการประมงโดยชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรผู้ทำประมงชุมชนขึ้น		
19. ผู้มีสิทธิทำประมงในแหล่งทำการประมงของชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิก องค์กรผู้ทำประมงของชุมชน *		
20. การจัดการประมงโดยชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องคำนึงถึง ความพร้อม ความต้องการ และความคิดเห็นของผู้ทำประมงในชุมชน *		

ส่วนที่ 4 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากร

36. ท่านคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากร พิจารณารูปแบบการจัดการทรัพยากรต่อไปนี้อย่างไร โดยพิจารณาให้ระดับความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การจัดการทรัพยากร	ระดับความคิดเห็น			
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยภาครัฐ</u>				
1. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ภาครัฐ ควรเป็นผู้กำหนดนโยบายและมาตรการ แต่เพียงผู้เดียว				
2. การจัดการประมงโดยภาครัฐเป็นแนวทางที่ คาดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงใน พื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมประสบความสำเร็จ				
3. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ยางชุมเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อ ให้เกิดความยั่งยืน				
4. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ยางชุมจะช่วยเพิ่มปริมาณและชนิดของ ทรัพยากรสัตว์น้ำ				
5. การจัดการประมงโดยภาครัฐในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ยางชุมจะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิด กฎหมายได้				
<u>การร่วมจัดการทรัพยากรประมง</u>				
6. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ภาครัฐและชุมชน ควรร่วมกันกำหนดนโยบาย และมาตรการ				

การจัดการทรัพยากร	ระดับความคิดเห็น			
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7. การจัดการประมงร่วมระหว่างรัฐและชุมชน เป็นแนวทางที่คาดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ประสบความสำเร็จ				
8. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม เป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน				
9. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม จะช่วยเพิ่มปริมาณและชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำ				
10. การจัดการประมงร่วมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายได้				
<u>การจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชน</u>				
11. การจัดการประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ชุมชนควรเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้รัฐมอบอำนาจให้แก่ชุมชน				
12. การจัดการประมงโดยชุมชน เป็นแนวทางที่คาดว่าจะทำให้การจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุม ประสบความสำเร็จ				
13. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมเป็นการจัดการทรัพยากรประมงเพื่อให้เกิดความยั่งยืน				
14. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยเพิ่มปริมาณและชนิดของทรัพยากรสัตว์น้ำ				
15. การจัดการประมงโดยชุมชนในพื้นที่อ่างเก็บน้ำยางชุมจะช่วยควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมายได้				

37. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทรัพยากร
